

‘Als een vrouwelijke strijder in de bergen iets zegt, krijgt ze geen quote van Reuters.’ - Een onderzoek naar Westerse berichtgeving over Koerdistan

Naam: Jesse Stadegaard

Studentnr.: 10548773

Master Media Studies, Media en Journalistiek, Erasmus School of History, Culture and Communication

Datum: 19-10-2020

Onder Begeleiding van: Dr. C. Aalberts

Tweede lezer: Dr. A.M.M. Hermans

Erasmus Universiteit Rotterdam

One Englishman is a story. Ten Frenchmen is a story. One hundred Germans is a story. One thousand Indians is a story. Nothing ever happens in Chile” (Jonathan Power, 1975)

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	4
2. DE KOERDISCHE KWESTIE	8
2.1 GESCHIEDENIS	8
2.2 HUIDIGE SITUATIE	10
2.2.1 <i>Turkije en de PKK</i>	10
2.2.2 <i>Syrië en de YPG</i>	11
2.2.3 <i>Irak en de KDP</i>	12
2.2.4 <i>Iran en de KDP-I</i>	13
2.3 CONCLUSIE	14
4. METHODE	30
4.1 KWALITATIEVE INHOUDSANALYSE	30
4.2 DATAVERZAMELING	31
4.3 RESPONDENTEN	32
4.3.1 <i>Journalisten van de buitenlandredactie</i>	33
4.3.2 <i>Correspondenten/freelance journalisten</i>	33
4.3.3 <i>Koerden in ballingschap</i>	34
4.4 RICHTINGGEVENDE BEGRIPPEN	35
4.5 THEMATISCHE ANALYSE	36
4.6 CODEBOOM	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5. RESULTATEN	38
5.1 PERSVRIJHEID EN DE INVLOED VAN TURKSE BEMOEIENIS OP NIEUWS	38
5.2 VERSLAG OVER HET MIDDEN-OOSTEN	43
5.3 TURKSE EN ARABISCHE BLIK OP NIEUWS	46
5.4 INTERESSE VAN NEDERLANDS PUBLIEK	48
5.5 NEDERLANDSE MISVERSTANDEN	51
5.6 BELANG VAN STATEN	53
5.7 REBEL DIPLOMACY EN DE TOEKOMST VAN DE KOERDEN	57
6.1 INLEIDING	62
6.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	62
6.3 DISCUSSIE	64
6.4 BEPERKINGEN EN VERVOLGONDERZOEK	66
7. LITERATUUR	68

1. Inleiding

“*Het Westen is schatplichtig aan de Koerden om hun cruciale aandeel in de strijd tegen IS. Wat is dit voor volk en waarom hebben de Turken het op hen gemunt?*” – Remco Andersen, voormalig Midden-Oostencorrespondent (Andersen, 2019).

Al sinds de 19e eeuw zijn de Koerden exemplarische slachtoffers van een geopolitiek, koloniaal conflict. De ruim 35 miljoen Koerden zijn het grootste volk zonder eigen land (Dean, 2019). Toen het Ottomaanse Rijk ten val kwam en de Eerste Wereldoorlog ten einde was, kregen de Koerden het Verdrag van Sèvres aangereikt door de geallieerden in 1920. In dit verdrag stond dat zij een eigen land zouden krijgen, in het grensgebied van Turkije, Irak, Iran en Syrië. Deze overeenkomst kwam echter tot een abrupt einde toen er een enorme hoeveelheid olie in dit gebied gevonden werd en andere staten uit de regio kwamen aankloppen. Het onafhankelijk Koerdistan ging niet door en wat overbleef was een grote etnische groep met eigen talen, geschiedenis en cultuur en een wijdverspreid leefgebied, maar zonder land (Mango, 1999; Volkskrant, 2019).

De Koerden zijn sindsdien bezig met het opeisen van dit gebied, maar tot op de dag van vandaag is dat, in zowel Turkije als Irak, Iran en Syrië, nog steeds heel ingewikkeld. In Iran heerst, na de Islamitische Revolutie onder leiding van ayatollah Khomeini in 1978,

een Islamitische dictatuur (Ahmad, 2015). De Syrische burgeroorlog en de macht van president Bashar al-Assad laten ook in dit gebied geen ruimte voor discussie over de eventuele onafhankelijkheid van de Koerden (Rosman, 2019). Turkije voert na de uitroep van de Turkse republiek door Kemal Atatürk een zeer nationalistisch bewind, waarin de 15 miljoen Turkse Koerden geen stem of bestaansrecht hebben (Mango, 1999). Alleen de Koerden in Irak verschillen wezenlijk van de rest. Hen is een speciale autonome status gegeven in Noord-Irak na het omvallen van het regime van Saddam Hoessein in de Tweede Golfoorlog.

De praktijk is dat de Koerden al ruim een eeuw zwaar te lijden hebben onder moordpartijen, mensenrechtenschendingen en onderdrukking (Neurink, 2017). Toch staat het Koerdische conflict niet prominent op de Nederlandse nieuwsagenda. Net als het Israël-Palestina conflict en problematiek rondom minderheidsgroepen als de Jezidi's en de Oeigoeren, komen de Koerden weinig in het nieuws. Het conflict van de Koerden is een *frozen conflict*: er is misschien geen concrete oorlog gaande, maar er is ook geen stabiele vrede (Smetana & Ludvik, 2019). Deze status van relatieve stilstand komt het begrip over deze conflicten vanuit de Westerse wereld niet ten goede. Het is eigenlijk belangrijk dat de wereld kennis heeft over dergelijke conflicten in de wereld, maar men ziet ze niet of men wil ze niet zien (Gabbert, 2018; Schwartz, 1969).

Het gebrek aan aandacht voor frozen conflicts is in het veranderende medialandschap wel te begrijpen: nieuwsredacties moeten het met minder middelen redden dan voorheen het geval was (Utley, 1997). De nieuwsconsument is minder geïnteresseerd in buitenlands nieuws, waardoor er geen

verdienmodel in zit (Gabbert, 2018; Schwartz, 1969). Vanuit de positie van de producent van nieuws is het dan ook begrijpelijk dat er weinig aandacht is voor de Koerden. Over ellenlange politieke conflicten heeft de Nederlandse lezer al gauw een zekere compassiemoeheid (Campbell, 2012).

Bovengenoemde redenen resulteren erin dat dergelijke gebieden met frozen conflicts geen verslaggevers of misschien één enkele verslaggever over een groot gebied hebben. In de woorden van Garrick Utley gaat nieuws op deze manier *'from broadcast to narrowcast'*. Zo raken bepaalde conflicten in de vergetelheid (Utley, 1997).

De problematiek rondom de buitenlandredacties, narrowcasting en de achteruitgang in publieksinteresse zijn van invloed op de manier waarop wij in het Westen verslaan over het Koerdische conflict en andere verstilde conflicten op de wereld. Er is gekozen voor onderzoek naar Nederlandse media, omdat het Nederlandse nieuws exemplarisch is voor een breder discours op Europees niveau. Het onderzoek naar Nederlandse media kan dus dienen als voorbeeld, want waarschijnlijk is dit in Europa overal hetzelfde. De focus ligt dus op de Nederlandse case.

Om een duidelijk beeld te schetsen van de aspecten die van invloed zijn op het maken van nieuws over de Koerdische kwestie, is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

Hoe komt nieuws over het Koerdische conflict in de Nederlandse media tot stand?

Belangrijk bij de beantwoording van de hoofdvraag (en de daarop aansluitende deelvragen) zijn een aantal actoren binnen het veld van verslaggeving.

Ten eerste is de buitenlandcorrespondent een belangrijke actor in dit veld. Hij of zij bevindt zich op de locatie waarover verslag wordt gedaan en kan in die zin ook betekenisvol zijn op het gebied van nieuwsselectie en bovenal: de selectie van de bronnen die zij gebruiken. Het verslaan van dit soort conflicten is het werk van correspondenten. In het gedigitaliseerde tijdperk wordt steeds vaker gehandeld vanuit het idee dat het correspondentschap een taak is die door één journalist kan worden uitgevoerd. Tegenwoordig worden - in lijn met deze gedachte - correspondentschappen en buitenlandredacties uitgedoofd (Plancer, 1993).

Het is kostenbesparend als de 'multimediacorrespondent' het filmen, editen, verslag doen en online publiceren alleen kan doen (Dorroh, 2007). Nederlandse media hebben zelfs niemand in het Koerdische gebied zitten, los van een handjevol Nederlandse journalisten die daar wonen, maar die voor buitenlandse media schrijven (zoals Wladimir van Wilgenburg en in het verleden Frederike Geerdink).

Nederlandse correspondenten in het Midden-Oosten zijn theoretisch gezien interessant bij de totstandkoming van nieuws in Europa. Door de ervaring in het gebied kunnen ze een beeld schetsen van welke gebeurtenissen er geselecteerd worden voor het nieuws en welke niet. Om te kijken naar de rol van de buitenlandcorrespondent in dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de volgende deelvraag:

Welke rol spelen buitenlandcorrespondenten bij het nieuws over de Koerdische kwestie?

Ten tweede is de buitenlandredactie een belangrijke actor in dit onderzoek. Het is waardevol om de blik van de correspondent op locatie te vergelijken met die van de redactie in Nederland. Zij selecteren uiteindelijk wat er in het nieuws komt en wat niet. Ze zijn dus van essentieel belang voor het beeld in de media over gebeurtenissen in het buitenland. Die vraag gaat beantwoord worden door de volgende deelvraag te stellen:

Welke rol spelen buitenlandredacties bij het nieuws over de Koerdische kwestie?

Ten derde zijn er de Koerden in ballingschap. Hierbij kan het gaan om Koerden die in Nederland zijn geboren, of Koerden die gevlucht zijn en nu in ballingschap in Europa verblijven. Zij dragen ook bij aan de nieuwsproductie over gebeurtenissen in hun thuisland, volgen de ontwikkelingen vaak op de voet en zijn dus van essentieel belang voor het onderzoek. Er bestaan ook talloze organisaties in Europa die zich hard maken voor de Koerdische zaak en bijvoorbeeld berichtgeving proberen te beïnvloeden of om andere Koerden bijvoorbeeld te helpen bij integratie in Europa. Er is een grote diasporische gemeenschap in Europa en Nederland. De Koerden die gevlucht zijn uit hun land en vanaf Europees grondgebied moeten aanschouwen hoe hun volk in gevecht is met allerlei partijen kunnen iets vertellen over de houding van de Nederlandse media. Ook is van belang wat zij proberen te doen om het lot van het Koerdische volk te verbeteren en of zij zelf ook een rol spelen in de nieuwsvoorziening. Het beantwoorden van deze vraag kan aantonen hoe Koerden zelf bijdragen aan de beeldvorming over Koerdistan in het nieuws en kan daarbij ook helpen bij het scheppen van een beeld over de toekomst. Dit wordt onderzocht aan de hand van de volgende deelvraag:

Hoe proberen Koerdische ballingen invloed uit te oefenen op het nieuws over de Koerdische kwestie in het Westen?

Het beantwoorden van deze vragen heeft zowel wetenschappelijke als maatschappelijke relevantie. Wetenschappelijk gezien is het relevant omdat er een duidelijke omissie bestaat omtrent de journalistieke praktijk over dit soort verstilde conflicten (Smetana & Ludvik, 2019). Het onderwerp Koerdistan is in die zin ook onvoldoende belicht in bestaand onderzoek. Deze casus biedt een handvat bij verder onderzoek naar nieuws over conflicten in journalistiek onderbelichte gebieden en bij het onderzoek kan ook de achteruitgang bij correspondenten en buitenlandredacties in overweging genomen worden (Utley, 1997; Donnah, 2007). In hoeverre publieksinteresse en compassiemoeheid daarbij een rol spelen vormt ook een toevoeging op het bestaande onderzoek, want hier is nog geen

hedendaags onderzoek over te vinden dat aansluit op de moderne journalistieke praktijk (Campbell, 2012).

De maatschappelijke relevantie sluit aan op de wetenschappelijke. Er wonen zo'n 100.000 Koerden in Nederland (Rapmund, 2014) en anderhalf miljoen Koerden in Europa (Institute Kurde de Paris, 2017). Het feit dat men niet zoveel weet over hun lot en geschiedenis is begrijpelijk, maar in de hoop verduidelijking te bieden kan met deze scriptie aangetoond worden hoe in Nederland nieuws over dit soort conflicten tot stand komt. Het gaat hier namelijk over hoe men geïnformeerd wordt over conflicten buiten het zicht van de Europese bevolking en dit is sterk van invloed op de buitenlandse politiek van zowel de Europese landen als van landen in het Midden-Oosten. De Koerden hebben echter een probleem en het is legitiem dat daar aandacht van is

In het tweede hoofdstuk wordt de casus geïntroduceerd met de geschiedenis van het Koerdische volk, gevolgd door een schets van de huidige situatie in de regio. In het derde hoofdstuk wordt een theoretisch kader uiteengezet, waarin buitenlands nieuws, de correspondent, nieuwsselectie, burgerjournalistiek en Westerse interpretatie van de Koerden gethematiseerd worden. De methode die bij het onderzoek gebruikt wordt komt in hoofdstuk 4 aan bod. In hoofdstuk 5 worden de resultaten uiteengezet, om in het zesde en laatste hoofdstuk tot een conclusie te komen.

2. De Koerdische kwestie

2.1 Geschiedenis

De Koerden zijn een volk van ruim 35 miljoen mensen die voornamelijk in het Midden-Oosten wonen. Ze stammen af van verschillende etnische groepen, waaronder de Meden, de Guti en de Carduchi. Hoewel de exacte herkomst van de Koerden niet duidelijk is, zijn het waarschijnlijk afstammelingen van de volkeren die zich in de loop van duizenden jaren vestigden in de landstreek die Koerdistan heet. Ze spreken Koerdisch, hetgeen een Indo-Iraanse taal is (Kreyenbroek, 2005).

‘Geen vrienden dan de bergen’: deze uitspraak resoneert door de geschiedenis van het Koerdische volk. Het in de bergen levende volk heeft in haar geschiedenis weinig bondgenoten gekend. Al sinds het eind van de negentiende eeuw is Koerdistan verwickeld in een strijd voor onafhankelijkheid. Deze strijd voeren de Koerden tegelijkertijd tegen de Turken, de Perzen en de Arabieren. Met grondgebied in Syrië, Iran, Irak en Turkije zijn de Koerden al eeuwen aanwezig in de regio. Het Koerdische volk kent een lange geschiedenis van onderdrukking en verraad door overheersende regimes en de internationale gemeenschap (Luten & Kardoï, 2018).

De Koerden hadden in de tijd van het Ottomaanse Rijk al sinds de 16^e eeuw een autonome positie binnen het Rijk. Zij waren niet onderworpen aan de Ottomaanse sultan. Het betrof eerder een symbiotische overeenkomst. De Koerden mochten hun gebied autonoom besturen, betaalden geen belasting aan het Rijk en waren zelfs niet verplicht om hun mannen en jongens te laten meevechten in het Ottomaanse leger. In ruil voor hun autonomie hoefde de sultan zich niet te bekommeren om tegenstand uit de Koerdische gebieden en kon hij rekenen op medewerking als zijn Rijk op de Koerdische flanken in de bergen werd aangevallen (Özoğğlu, 1996). De tactische positie in combinatie met een roep om autonomie zorgde ervoor dat ze eeuwenlang op een prettige manier samenwerkten.

Dit veranderde toen het Ottomaanse Rijk aan het eind van de negentiende eeuw in verval begon te raken. De symbiotische samenwerking die al die tijd heeft bestaan werd verstoord door sultan Abdulmecit de Eerste. Hij zag zijn macht achteruitlopen en zag zich gedwongen om zich de autonome gebieden van de Koerden - vaak met veel geweld - weer toe te eigenen, om het verval van zijn Rijk tegen te gaan. Toen het Ottomaanse Rijk definitief ten val was gebracht sloten de Koerden zich aan bij de nationalistische strijd van Atatürk, met het idee dat ze hun - door de sultan geconfisqueerde - gebieden weer in handen konden krijgen en hun oorspronkelijke positie van gelijkwaardigheid in ere konden herstellen. Bij deze notie van ‘Koerden’ moet wel gezegd worden dat het gaat om machtige Koerdische sjeïks, clanleiders en landheren. Of de gemiddelde Koerd daar destijds hetzelfde over dacht, is moeilijk te zeggen (Geerdink, 2018).

Na de val van het Ottomaanse rijk aan het einde van de Eerste Wereldoorlog heerste er chaos in het gebied dat wij nu kennen als Turkije. Het Verdrag van Sèvres, opgesteld door de geallieerde overwinnaars, was een vernedering voor de Ottomanen. In het verdrag werd vastgesteld dat Anatolië,

een gebied wat het grootste deel van Turkije beslaat, werd verdeeld onder Engeland, Italië, Frankrijk, Griekenland, Armenië en Koerdistan. Dit hield in dat de Koerden hun eigen staat zouden krijgen. Het probleem van dit verdrag was dat Turken slechts een klein gebied rondom Ankara in hun macht zouden krijgen. Dit verdrag is ondertekend door de geallieerden onder leiding van de Engelsen en Fransen, maar de Turken wilden het niet tekenen (Geerdink, 2018).

Een succesvolle generaal uit het Ottomaanse leger, Mustafa Kemal (Hij die later Atatürk, vader der Turken zou worden gedoopt), stak een stokje voor het Sèvres-verdrag. Hij verzamelde medestanders voor het verdrijven van de geallieerde troepen uit Anatolië, en gaf de opdracht om 'het Verdrag van Sèvres te verscheuren en een nieuwe te eisen.' Hij beloofde de Turken een moderne, seculiere natiestaat van Europees kaliber (Foss, 2014).

De Koerden wezen het verdrag af samen met de Turken, ook al werd hen een gebied toegewezen. Dit is begrijpelijk, want in het oorspronkelijke verdrag viel een groot deel van het Koerdische gebied in de handen van de Armeniërs. Armenië kreeg ook nog eens sterke bijval van Rusland, een land waartegen de Koerden, door gebrek aan een sterk leger, niks konden beginnen. Daarnaast bestond er nog geen sterke Koerdische nationale eenheid, omdat de Koerden zichzelf in die tijd Ottomanen achtten. Er was wel een groeiend nationalistisch geluid, maar het had nog niet geleid tot een sterke Koerdische identiteit. Ze waren niet uit op een groot Koerdistan (Geerdink, 2018).

Doordat de Koerden zich aansloten bij Atatürk, kon deze gebruik maken van de eeuwenoude onderhandelingspositie van de Koerden met de Ottomaanse machthebbers in Istanbul. Hun autonome positie in het Rijk was een kostbare band, waar nu dankbaar gebruik gemaakt van kon worden. Dit hielp de Turken verder aan de macht. En met succes: de buitenlandse machthebbers werden verjaagd en in 1923 werd het Sèvres-verdrag van tafel geveegd en vervangen door het Verdrag van Lausanne (Özoğlu, 1996).

Dit verdrag betekende een einde van de Grieks-Turkse oorlog die tot dan woedde. Het legde nieuwe grenzen vast in het westen en zuidoosten van het nu Turkse grondgebied. In het Verdrag van Lausanne kreeg een kleine minderheid het recht op autonomie toebedeeld, alleen waren dat echter alleen niet-islamitische minderheden. Die minderheidsrechten golden dus voor Grieken, Armeniërs en Joden. De rest van Turkije was vanaf dat moment Turks. De notie van Koerdistan stond niet meer in het verdrag. De Koerden verloren hun beloofde eigen staat en in die zin ook hun bestaansrecht (Geerdink, 2018).

Of Kemal Atatürk de Koerden slecht gezind was, was niet helemaal duidelijk. Hij schuwde het niet om de woorden Koerdistan en de Koerden in de mond te nemen, zoals president Erdogan tegenwoordig wel hun bestaan ontkent. Wat belangrijker was voor Turkije, was echter een sterke eenheid. Het door Atatürk veroverde gebied was eigenlijk een hutspot van etniciteiten, religies en identiteiten. In zijn strijd voor één Turkije begon hij zodoende met een oer-nationalistisch geluid, compleet met herschrijving van geschiedenis, een eigen mythologie, taal en cultuur. Atatürk wilde de Turken trots maken, trots op hun eeuwenoude, geciviliseerde natie. Om dit te realiseren moest er wel

een geheel nieuwe geschiedenis gecreëerd worden en de samenleving moest op de schop. Minderheden waren in zijn politiek niet meer gewenst en Turkije kwam onder een centralistisch bewind (Foss, 2014). Hierdoor is Koerdistan de facto van zijn bestaansrecht beroofd, tezamen met andere kleinere minderheidsgroepen in Turkije zoals de Laz, de Circassiërs, de Arabieren en de Alevieten (Geerdink, 2018).

De Koerdische gebieden in Turkije hebben in die tijd zeker verzet getoond. In talloze gebieden zijn mensen in verzet gekomen, maar elke vorm van verzet of opstand werd de kop ingedrukt. Deze massamoorden zijn in de geschiedenisboeken terug te vinden: Kocgiri in 1921, Sheik Said in 1925, Agri in 1930 en Dersim in 1937-38 zijn allemaal massamoorden tegen de eigen bevolking, iets wat Turkije moedwillig heeft verzwegen (Geerdink, 2018). Er waren voor 1960 überhaupt geen buitenlanders welkom in dat gebied en veel Koerdische steden zijn uitgemoord, uitgebrand en voorzien van een nieuwe Turkse naam (Foss, 2014).

In de aanloop naar het einde van de Eerste Wereldoorlog wordt in het geheim een ander verdrag getekend onder de geallieerde troepen: het Verdrag van Sykes-Picot. De landen in kwestie en ook de Koerden zijn hier niet bij betrokken geweest. Het idee van dit verdrag was het verdelen van de macht over het verslagen Ottomaanse Rijk onder de Westerse grootmachten: een soort koloniale machtsovereenkomst dus. Dit verdrag heeft voor veel weerzin onder Arabische bevolking en voor veel geweld gezorgd in het gebied. Ook hier trokken de Koerden het kortste eind: hun grondgebied werd verdeeld onder de landen Syrië, Iran, Irak en Turkije (Báli, 2016).

2.2 Huidige situatie

De ruim 35 miljoen Koerden zijn nu dus een stateloos volk dat strijdt voor onafhankelijkheid. Tegenwoordig vechten verschillende milities op grensgebieden met verschillende landen. De situatie is grofweg te verdelen in de vier soevereine staten waarin Koerdistan zich nu bevindt. In de volgende paragrafen wordt kort op deze vier landen ingegaan.

2.2.1 Turkije en de PKK

De *Partiya Karkerên Kurdistanê* (PKK, letterlijke vertaling: Arbeiderspartij van Koerdistan) vecht op Turks grondgebied tegen Turkije. Voor de PKK werd opgericht in 1978, bestonden de Koerden in Turkije zogenaamd niet. Het woord Koerd was verboden, Koerdische muziek ook, de Koerdische taal was op zijn best een afgeleide van het Turks, Koerdisch spreken was niet toegestaan en Koerden werden 'berg-Turken' genoemd. De ontkenning van de Koerdische identiteit ging en gaat in Turkije zelfs zo ver, dat die verboden het wetboek nooit expliciet hebben gehaald. 'Wat niet bestaat kan ook niet verboden worden', moeten ze gedacht hebben. Wie het waagt om iets niet-Turks uit te dragen in

Turkije, wordt het zwijgen opgelegd onder de noemer ‘separatisme’ of ‘anti-Turks terrorisme’, belediging van Atatürk of Erdogan, enzovoort (Mango, 1999).

Op 27 november 1978 vond de oprichting van de PKK plaats in Diyarbakir onder leiding van Abdullah Öcalan, Mazlum Dogan en 21 van hun volgelingen. Hun doel was en is nog steeds het ‘omverwerpen van Turks kolonialisme en het stichten van een onafhankelijke Koerdische staat’. Öcalan, die zich sinds 1999 in Turks gevangenschap bevindt, geniet onder veel Koerden grote bewondering en is nog steeds de gedoodverfde leider van de PKK, een ietwat trage, geduldig afwachterende Koerdische revolutionaire beweging die zich nog altijd in de bergen verschanst en zich probeert te verzetten tegen Turkse tirannie (Geerdink, 2018).

De PKK probeert tevergeefs vaak om met Turkije in vredesoverleg te gaan. Deze vredesprocessen vinden vaak plaats tussen Turkse regering en Öcalan. Het begint met een staakt-het-vuren, dan worden er afspraken gemaakt en voorwaarden gesteld. Het vredesproces sukkelde vervolgens verder en dan volgt er een provocatie of Turkije trekt zich simpelweg terug uit het onderhandelingsproces. De Koerden doen meermaals het verzoek voor een derde onafhankelijke ‘toezichhouder’ bij deze vredesonderhandelingen, een derde partij die erop toeziet dat gemaakte afspraken worden nageleefd, maar Turkije weigert dit telkens opnieuw (Geerdink, 2018).

In onderzoek naar Turkije en Koerdistan wordt eigenlijk steeds meer duidelijk waarom deze vredesonderhandelingen altijd spaak lopen. President Erdogan mengt zich alleen bij een vredesproces als hij denkt dat hij meer macht kan krijgen. Zonder Koerdische kwestie heeft hij eigenlijk geen macht, dus waarom zou hij eigenlijk vrede willen stichten met de Koerden? Vrede met de Koerden betekent dat de Koerden meer macht krijgen, waardoor de macht van Erdogan decentraliseert (Geerdink, 2018).

2.2.2 Syrië en de YPG

In de regio Rojava is een *de facto* autonoom gebied voor de Koerden. *De jure* is het gebied nog in handen van de Syrische regering, maar in de loop van de Syrische burgeroorlog zijn de regeringstroepen uit de drie Koerdische enclaves in Rojava vertrokken en hebben ze de controle gegeven aan de volksbeschermingseenheden van de Koerden. De Syrische Koerden hebben daar dus een speciale positie. PKK-leider Öcalan omschrijft deze positie als democratisch confederalisme. Dit houdt in dat er een *de facto* stateloze politieke administratie bevindt in het Syrische gebied. Bij het confederalisme van Öcalan ligt de nadruk op collectieve consensus in plaats van machtsverdeling van bovenaf. Deze consensus is gelegen in een democratisch systeem waarin iedereen inspraak heeft in de besluitvorming omtrent het lokale beleid (Öcalan, 2011).

In dit gebied in Noord-Syrië is de YPG (*Yekîneyên Parastina Gel*, letterlijk: de Volksbeschermingseenheden) in Rojava actief in gevecht tegen Syrische rebellen en IS en zijn als militante tak van de Democratische Unie Partij (PYD) aan het strijden voor een autonome Koerdische

regio in Syrië. Ze vormen een hoofdonderdeel van de Syrische Democratische Strijdkrachten (SDF) (Vrede, 2017).

De SDF wordt echter nooit uitgenodigd voor vredesgesprekken in Syrië. Dit is opmerkelijk, aangezien de YPG veel heeft betekend bij het terugdringen van de Islamitische Staat in Syrië. Het offer dat zij hebben geleverd is groter dan de Europese bijdrage aan het geheel. Vanuit de Syrische regering is er dus meer acceptatie van Koerden als volk dan in Turkije en Iran het geval is, omdat de Syrische Koerden veel zelfbeschikking en autonome positie is verleend binnen de regio (Vrede, 2017).

In Noord-Syrië zitten momenteel 11.000 IS-strijders vast in Koerdische gevangenschappen. Deze IS-strijders, waarvan 2000 Westerse paspoorten hebben, zetten de politieke leiders van de wereld voor het blok: wie is er verantwoordelijk voor de berechting van deze mensen? Is dat hun land van herkomst, het Koerdische gerechtshof of - het meest voor de hand liggend - de Syrische regering onder Bashar al-Assad (Parool, 26 oktober 2019).

Turkije wil Noord-Syrië, met zijn tactische ligging aan de Turkse grens, zuiveren van Koerdische aanwezigheid. Toen de Verenigde Staten begin oktober 2019 hun troepen terugtrokken uit Noord-Syrië zag de Turkse premier zijn kans schoon om deze regio in zijn macht te krijgen. Sindsdien valt hij Koerdische groeperingen in die regio aan. De Koerden hebben Assad en bondgenoot Vladimir Poetin om hulp geroepen, wat resulteerde in een staakt-het-vuren. Rusland en Turkije sloten eind oktober 2019 een deal waarin Turkije de baas blijft in 100 kilometer breed en 30 kilometer lang grondgebied voorbij de Turkse grens. Dit staakt het vuren werd gruwelijk verstoord en daarbij trok Amerika haar troepen terug uit het gebied, waardoor Noord-Syrië nu een 'zorgwekkend geopolitiek wespennest' is (Parool, 2019).

2.2.3 Irak en de KDP

Het enige Koerdische gebied waar van een semi-soevereine staat gesproken kan worden is Iraakees-Koerdistan. Onder het regime van Saddam Hoessein kwamen 100.000 Koerden om het leven. De Iraakse Koerden kregen, na hun steun in de strijd in de burgeroorlog tegen Saddam Hoessein, als gift van het Westen hun eigen soevereine staat in Irak. Na de val van Saddam Hoessein is de autonome positie van de Koerden in de Iraakse grondwet verzegeld, door hen onderdeel te maken van de nieuwe federale regering (Neurink, 2017).

In dit gebied, dat je gerust heropgebouwd Irak kunt noemen, is dus een enclave van Koerden gesticht met aan het roer de familie Barzani. De man die verantwoordelijk is voor de macht van deze familie is Mustafa Barzani, vaak geprezen als vader der Koerden, maar vooral oprichter van de Koerdische Democratische Partij (KDP). Telgen van Mustafa Barzani volgen hem op in het leiderschap over de autonome regio die daar is verkregen, waar de KDP de leidende politieke partij is (Neurink, 2017).

De autonome regio heeft zich na het einde van de oorlog in Irak weer goed kunnen herstellen. De hoofdstad van de regio, Erbil, is uitgegroeid tot de meest welvarende stad van Irak, grotendeels te danken aan de olie in dat gebied. In de recentere jaren gaat het goed tussen de Koerdische regio in Irak en Turkije. Nieuwe handelsverdragen tussen beiden verbeteren de relaties die bestaan tussen Turkije en de autonome regio. Dit stuit veel Koerden tegen de borst, vanwege de voortdurende aanslagen die de Turkse regering pleegt op Koerdische gebieden (Şentek et al., 2017).

2.2.4 Iran en de KDP-I

In Iran werd het grootste gedeelte van het Koerdisch grondgebied voor 1979 nog geregeerd door de sjah van Perzië. Die focuste zich, geïnspireerd door Atatürk volledig op één gedeelte Perzische nationale identiteit. Om een Pan-Perzisch sentiment op te roepen werd ook daar de geschiedenis herschreven en Perzische provincies als Teheran kregen voorrang in ontwikkelingsprojecten en andere staatsinvesteringen, waarbij het Koerdische volk altijd het kortste eind trok (Luten & Kardoï, 2018).

Na de Tweede Wereldoorlog werd het noorden van Iran bezet door de Sovjet-Unie en ontstond in dit Koerdische gebied een machtsvacuüm, waar de Koerden gebruik van maakten om de Staatsrepubliek Koerdistan op te richten, met zelfbeschikking en de oprichting van hun eigen Koerdische leger, de *peshmerga* (Letterlijk vertaald naar ‘zij die oog in oog met de dood staan’) geleid door Mustafa Barzani. De Sovjets dreven aanvankelijk handel met de Koerden, maar toen zij zich, in ruil voor olie, terugtrokken uit het gebied, gaven ze Iran en Azerbeidzjan vrij spel om het grondgebied terug te veroveren, nota bene met de hulp van de VS en Groot-Brittannië (Simon, 1979).

In 1979 wordt de sjah in Iran afgezet en wordt Ayatollah Ruhollah Khomeini, een populaire geestelijke die zich altijd verzette tegen de sjah, door een nationaal referendum verkozen tot politiek en religieus leider van Iran. In eerste instantie was hij altijd bondgenoot van zijn ‘Koerdische broeders’, maar eenmaal aan de macht verklaart hij dat de KDP de personificatie van Satan is en de Koerden ‘tegen Allah en zijn profeet hadden gestreden’. Op basis hiervan worden Koerden tot op de dag van vandaag gevangengenomen, gemarteld en - al dan niet na een kort schijnproces - vermoord (Luten & Kardoï, 2018).

Nu bevindt zich op Iraans grondgebied de KDP-I (Koerdische Democratische Partij van Iran). Het gebeurt vaak dat de gewapende strijders van de KDP-I slaags raken met het Iraanse regime. In Iran is de sharia van kracht en dit heeft invloed op de manier waarop de lokale media verslag doen. De sharia is een vorm van Islamitische wetgeving. Berichtgeving uit de regio wordt sterk beïnvloed door belangen van verschillende partijen in dit gebied en is onderhevig aan deze Islamitische wetgeving (Ahmad, 2015).

Ayatollah Khomeini wees na zijn revolutie een ‘eerste rechter’ aan, verantwoordelijk voor de berechting van de Koerden: ayatollah Khalkhali. Hij werd bij zijn dood in 2003 door de Britse *The Telegraph* ook wel ‘*the hanging judge*’ genoemd, omdat hij erom bekend stond zoveel mogelijk

Koerden op te hangen. In eigen land kreeg hij zo ook de bijnaam *'the butcher'*. Als vervolger, rechter en jury ontwikkelde hij ook het concept 'voor de hand liggende schuld', waarmee mensen al voor hun proces schuldig werden bevonden. Khalkhali mag in 2003 overleden zijn, in Iraans-Koerdistan zijn vandaag de dag nog zo'n 3000 Iraanse legerbases die Koerden oppakken en vervolgen (Luten & Kardoï, 2018).

Het bestaan van een Islamitisch systeem in Iran sinds 1979 zet de persvrijheid en vrijheid van meningsuiting in het algemeen onder druk. Iraanse wetgeving benadrukt de vrijheid van meningsuiting, maar onder aan de streep moet het wel altijd in lijn zijn met islamitische waarden en berichtgeving moet altijd 'respect uitdragen voor islamitische tradities' (Ahmad, 2015).

Zo staat nieuws in de regio toch nog sterk onder druk van de staat. Hierbij, zo stelt Ahmad is het ook niet toegestaan om de politiek leiders in de media van Iran in een kwaad daglicht te stellen, alsmede om vertrouwelijke informatie te verspreiden over de werkzaamheden van het leger van de Islamitische Republiek van Iran (Ahmad, 2015).

Koerden worden herhaaldelijk beschuldigd van het verspreiden van propaganda tegen het systeem, gewapende rebelle tegen de staat en lidmaatschap van groepen met als doel het verstoren van de nationale veiligheid. Dergelijke paria's worden in Iran het recht op een advocaat ontzegd en worden gedwongen door martelingen om bekentenissen voor hun daden af te geven. Iets waar niet alleen de Iraanse maar ook de Turkse en Irakese regering zich schuldig aan maken. (Wilgenburg, 2020).

2.3 Conclusie

In de vier landen waarin het Koerdische gebied zich bevindt is geen sprake van persvrijheid. Dit is van invloed op de berichtgeving over de Koerden. In Turkije wordt het bestaan van de Koerden al een geruime tijd ontkend. Door het altijd over Turken en nooit over Koerden te hebben, krijgen Koerden een minderwaardige positie. Dit geeft de Turkse regering vrij spel bij het vervolgen van deze bevolkingsgroep. De Turkse regering vertoont dan ook duidelijke trekken van een dictatuur. Hetzelfde geldt voor Iran, waar niet alleen Perzisch nationalisme de boventoon voert, maar ook de Islamitische wetgeving die is ingevoerd door Ayatollah Khomeini. Het Koerdische volk past niet in dit plaatje en moet waar mogelijk wijken voor de Islamitische Perzen die Khomeini graag ziet. Op Syrisch grondgebied hebben de Koerden niet alleen met de president Bashar al-Assad te maken, maar ook met de talloze bondgenoten en vijanden van Assad, waardoor er een gevaarlijke situatie voor hen is ontstaan. In het verleden hadden de Koerden ook zwaar te lijden onder de onderdrukking van dictator Saddam Hoessein, maar daar zijn ze vanaf gekomen toen Hoessein ten val werd gebracht. Tegenwoordig ondervinden zij in de Iraaks-Koerdische regio dan ook een semi-autonome positie.

3. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk is het theoretisch kader opgemaakt. Hierin staat een overzicht van relevante theorieën en concepten die kunnen bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Beginnend bij de totstandkoming van nieuws door middel van nieuwsselectie bij gebeurtenissen wordt stapsgewijs ingezoomd op het nieuws over Koerdistan. Ten eerste wordt uiteengezet hoe nieuwsselectie plaatsvindt: hoe bepalen journalisten wat nieuws is? In de tweede paragraaf wordt de stap gemaakt naar de onderzoeken die van toepassing zijn op de nieuwsselectie van buitenlands nieuws. De volgende stap is de bespreking van de rol van de correspondent bij dit nieuws. In de vierde paragraaf wordt specifiek ingegaan op verslaggeving over Koerdistan. Dit wordt gevolgd door een uiteenzetting over burgerjournalistiek en de manier waarop Koerden daarmee berichtgeving proberen te beïnvloeden. Tenslotte worden de punten die in de eerste vier paragrafen gemaakt zijn over Westerse interpretatie geïllustreerd aan de hand van een korte casestudie, waarmee de beschreven theorie wordt geïllustreerd aan de hand van een voorbeeld uit de praktijk. Dit geeft een duidelijk beeld van de manier waarop nieuws uit het Koerdische gebied wordt geïnterpreteerd door de Westerse media.

3.1 Nieuwsselectie

Aan het fundament van journalistiek ligt het basale principe dat nieuws gaat over dingen die mensen belangrijk vinden. Tussen het plaatsvinden van een gebeurtenis en het verschijnen van deze gebeurtenis in het nieuws, vindt een selectieproces plaats. Journalisten moeten namelijk bepalen wat ze wel nieuws vinden en wat niet. Belangrijk hierbij is dat dit nieuws enerzijds een publieke interesse moet dienen, maar anderzijds de lezer ook van het noodzakelijke moet informeren. Deze twee pijlers vormen samen de nieuwswaardigheid van een gebeurtenis. Het is interessant om je af te vragen welke kenmerken van een gebeurtenis de journalistieke keuze bepalen (Maxwell Hamilton & Lawrence, 2010).

Voor deze thesis is het van belang wanneer de Westerse lezer buitenlands nieuws interessant vindt en hoe journalisten een selectie maken uit het nieuws dat beschikbaar is over verschillende landen, welke criteria gesteld worden aan interessant nieuws en hoe internationale verhoudingen bijdragen aan deze nieuwsproductie. Of beter gezegd: waarom zijn bepaalde landen wel belangrijk en anderen niet? In het nieuws worden de economische grootmachten in Europa altijd gevolgd, samen met de Verenigde Staten en bondgenoten van de VS in het Midden-Oosten, zoals Israël of Saudi-Arabië. Prominente landen - door Peterson (1981) ook wel *elite nations* genoemd - krijgen dus de voorkeur in de Westerse berichtgeving, omdat er veel economische en politieke belangen mee gemoeid zijn. Over een gebied als Koerdistan hebben de Westerse media geen mening. Er is in de afgelopen honderd jaar veel onderzoek gedaan naar de voorwaarden die gesteld worden aan nieuws,

waarvan in dit onderzoek goed gebruik gemaakt kan worden, zoals die van Sophia Peterson (1981), Johan Galtung en Mari Ruge (1965). Het mediasysteem voor buitenlands nieuws roept namelijk vragen op. Waarom is er bijvoorbeeld wel een verslaggever in Israëliisch Tel Aviv en niet in het Koerdische Diyarbakir in Turkije? Dit heeft onder andere te maken met de afstand van het thuisland tot de gebeurtenis, de complexiteit van het conflict of de gebeurtenis in kwestie, de internationale verhoudingen die tussen het thuisland en het buitenland bestaan en de relevantie van het nieuws in kwestie voor de lezer (Peterson, 1981; Galtung & Ruge, 1965). Deze voorwaarden resulteren erin dat redacties hun aandacht op bepaalde gebieden vestigen en selectief zijn in de gebieden waar ze correspondenten naartoe sturen. Ook is het bij nieuwsselectie belangrijk wat deze redacties doen met berichten van persbureaus.

De manier waarop persbureaus met nieuws omgaan, is tekenend voor het nieuws dat uiteindelijk gepubliceerd wordt. Een moderne ontwikkeling die van invloed is op nieuwsselectie, is *churnalism*. Dit is een vorm van nieuwsvergaring waarbij persberichten 1-op-1 worden overgenomen en bestempeld als nieuws. Het bestaan hiervan is een groeiend probleem in de media. Om tijd en geld te besparen worden persberichten 1-op-1 overgenomen en gepresenteerd als nieuws, terwijl deze twee vormen van berichtgeving toch wezenlijk van elkaar verschillen. Dit is niet gunstig voor de duiding van buitenlands nieuws. In een tijd waar populistische politici veel te zeggen hebben ontstaan er ook nog eens tal van alternatieve waarheden waardoor *churnalism* problematischer wordt. Als nieuws namelijk ontstaat door het kopiëren van persberichten, kunnen uitspraken van populistische ongehinderd hun uitweg vinden in de media (Jackson & Maloney, 2016).

Als deze trend zich voortzet, zo zegt Roy Greenslade (2012), resulteert dat in nieuws zonder mediafilter. Hij meent dat deze vorm van nieuwsproductie een aanslag op de democratie is. Dit is te wijten aan het missen van die mediafilter. Het idee van democratie wat hij daarbij hanteert, is dat burgers in het bezit van alle informatie een weloverwogen keuze mogen maken. Bij het ontbreken van een mediafilter is er dus geen journalist geweest met verstand van een bepaald onderwerp die, door middel van een gedegen analyse of duiding, de lezer de handvatten aanreikt om zelf deze gedegen beslissing te nemen. In die zin is 'democratische journalistiek' dus in het geding. *Churnalism* is een resultaat van een groeiende PR-industrie, vervagende grenzen tussen banen in de media en een PR-*mindset* onder journalisten (Jackson & Maloney, 2016).

3.2 Buitenlands nieuws

Galtung & Ruge (1965) hebben twaalf voorwaarden opgesteld waaraan de nieuwswaardigheid van buitenlands nieuws getest kan worden (zie Figuur 1). Ze stellen dan ook de vraag 'hoe worden gebeurtenissen nieuws?'. Ze beginnen hun betoog met de notie van *topdog* en *underdog nations*; er is in de wereld een ranglijst van landen waarin niet alle landen tot dezelfde categorie behoren. De mate waarin landen nieuwswaardig zijn in de internationale media is afhankelijk van de positie op de

ranglijst. De nieuwswaardigheid van een gebeurtenis is mede afhankelijk de frequentie waarin de gebeurtenis zich voltrekt. Is het een langzaam voortdurend conflict, dan heeft het een lage frequentie en wordt er geen of weinig verslag over gedaan. Het bouwen van een dam is niet iets waar verslag over gedaan wordt, maar als de dam af is en hij wordt gedoopt, dan is het wél nieuws. Is de dam extra hoog? Dan heeft het meer nieuwswaarde. Ook wordt nieuwswaardigheid beïnvloedt door de intensiteit van een gebeurtenis. Hoe groter het aantal moorden, hoe noemenswaardiger het conflict is: dit wordt ook wel de *absolute intensity* genoemd (Galtung & Ruge, 1965).

Gebeurtenissen in het buitenland moeten relevant en ondubbelzinnig zijn om ook daadwerkelijk in het nieuws te komen. Een belangrijke factor die hieraan bijdraagt is ambiguïteit. Als de gebeurtenis veel stoorzenders met zich meebrengt, waardoor de gebeurtenis complexer is, verliest het aan nieuwswaardigheid. Ook moeten gebeurtenissen betekenisvol zijn vanuit de leidende cultuur in het land waar nieuws wordt uitgebracht. Dit is wat Galtung & Ruge *cultural proximity* noemen. Dit is dus niet de afstand in enge zin, maar de ideologische afstand tussen de cultuur in het land in kwestie en het land waarover verslag gedaan wordt. Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden dat deze notie van betekenisvolheid nog afgezwakt kan worden door relevantie: een land waarmee lange culturele afstand bestaat, kan alsnog in een conflict zijn die relevant is voor de Westerse lezer, omdat er een conflictpatroon bestaat waar men zich in het Westen mee kan identificeren. Als een conflict in een ver land in verband kan worden gebracht met de onderdrukking van het Westen door Nazi-Duitsland of de Sovjetunie, kan de Westerse lezer zich beter voorstellen hoe dit verre land zich verhoudt tot zijn vijand (Galtung & Ruge, 1965).

In een veranderende mediawereld zijn journalisten opzoek naar nieuwe methodes om buitenlands nieuws relevant te houden, iets wat een grote uitdaging kan zijn in het moderne mediasysteem. De versnellende nieuwscyclus heeft ervoor gezorgd dat er lagere standaarden zijn in de journalistiek en er meer behoefte is aan ‘infotainment’ dan aan artikelen met diepgaand onderzoek. Door het verdwijnen van de oude economische modellen zijn er daarentegen wel nieuwe kansen. Door moderne technologieën, zoals snel internet en de uitvinding van de correspondent als multimediajournalist, kan ook buitenlands nieuws gemoderniseerd worden. Nadeel is dat praktisch iedereen zichzelf correspondent kan noemen en verslag kan doen over het buitenland. Journalisten moeten dus goed gebruik maken van verschillende bronnen om nepnieuws en burgerjournalistiek van echt nieuws te scheiden en rekening houden met de nieuwswaardigheid van gebeurtenissen (Archetti, 2012; Ting, 2010).

Nieuws heeft een zekere vorm van elitisme in zich: ondersteund door Galtung & Ruge (1965) vertelt Sophia Peterson dat gebeurtenissen waarbij personen of staten een hoge rang bekleden, dit eerder het nieuws haalt. Media doen genereus verslag over *elite nations* en *elite people*. Met *elite nations* worden de landen bedoeld waarin in de eerste paragraaf al aandacht aan besteed is, namelijk vooraanstaande landen als de VS, Israël, Duitsland of Saudi-Arabië. Het gaat dus om landen met een hoge status op economische en/of politiek gebied. *Elite people* zijn in die zin ook personen van hoge

rang zoals de president van Amerika of de Paus. Peterson benoemt ook *meaningfulness* als factor, die tweeledig is: de relevantie voor de lezer zelf en de afstand van de gebeurtenis die daar deels aan ten grondslag ligt (Peterson, 1981).

Nieuws waarde	Beschrijving
Negativiteit	Slecht nieuws wordt altijd als nieuwswaardiger beoordeeld dan goed nieuws. Dood, tragedie, faillissementen en natuurlijke rampen doen het altijd goed in het nieuws
Nabijheid tot thuisland/ Afstand	Een publiek identificeert zich meer met een verhaal als het dichterbij huis is in geografische zin. Gatekeepers van nieuws moeten altijd voorzichtig overwegen hoe betekenisvol een gebeurtenis is voor hun specifieke publiek
Recentelijkheid	Kranten zijn erg competitief over <i>breaking news</i> . Dus over het onthullen van nieuws dat in de afgelopen 24 plaatsvond.
Circulatie	Gebeurtenissen die al een tijd in de nieuwscirculatie zitten, worden door lezers bestempeld als waardevol. Het bevindt zich al een tijd in de belangstelling, dus elke nieuwe ontwikkeling op dat gebied is nieuwswaardig
Continuïteit	Gebeurtenissen die (hoogst)waarschijnlijk een vervolg hebben, zoals een oorlog of een sportevenement van meerdere dagen, hebben een hoge nieuwswaardigheid op de dag dat het van start gaat. 'Morgen hoort u meer'
Uniciteit	'Hond bijt man' is niet zo interessant als 'man bijt hond', unieke gebeurtenissen hebben een hoog nieuwswaardigheidsgehalte
Eenvoud	'Kat zit vast in boom' is makkelijker uit te leggen dan al het nieuws over de Balkanoorlog of het Palestinaconflict en heeft dus meer nieuwswaarde
Persoonlijkheid	Verhalen met een persoonlijke insteek vanuit een <i>human interest</i> -perspectief zijn in trek bij kranten. Dit wordt nog eens versterkt als de persoon in kwestie bekend is
Voorspelbaarheid	Was de gebeurtenis voorspelbaar of beter gezegd: paste de gebeurtenis in het (stereotype) beeld dat de lezer voorafgaand van de gebeurtenis had over de plek waar het plaatsvond, dan is het nieuwswaardig
Elite naties/elite personen	Al het nieuws dat gaat over machtige landen of personen die hoog op sociale rang staan, zijn nieuwswaardiger dan landen of personen die lager op deze ladder staan
Exclusiviteit	Als er maar één krant in het bezit is van nieuws, dan is de nieuwswaardigheid hoger dan wanneer alle kranten weten dat iets plaatsvindt
Grootte/drempelwaarde	Des groter de gebeurtenis, des te groter de impact op economisch of maatschappelijk niveau, des te groter de nieuwswaardigheid

Figuur 1: Nieuws waarden volgens Galtung & Ruge (1965).

Shannon Martin maakt in haar onderzoek (1988) duidelijk dat de afstand van en de geografische ligging ten opzichte van een gebeurtenis van groot belang is bij de selectie van nieuwsbronnen. Hoe dichterbij de gebeurtenis, des te meer externe bronnen er worden gebruikt. Als er sprake is van een grote afstand van de situatie in geografische zin, wordt er vaak geciteerd vanuit één officiële bron en wordt daar verder op doorgebouwd. Dit onderstreept de onwil van redacties om verder te zoeken dan de officiële bronnen, uit onwetendheid of onbekendheid met gebeurtenissen op lange afstand. Deze onwil resulteert erin dat er een eenzijdig verhaal wordt gepubliceerd over de situatie in kwestie (Martin, 1988).

Mediabedrijven zijn geneigd om uitgebreider verslag te doen over landen en gebieden die een vergelijkbare cultuur en maatschappij hebben, waarin vergelijkbare problemen spelen. In die zin zijn gebeurtenissen in het buitenland makkelijker te begrijpen voor mensen in het thuisland. Een ander aspect dat van belang is bij nieuwswaarde is het koloniale verleden van sommige naties; zo is nieuws over Syrië in trek in Frankrijk en nieuws over Suriname in Nederland, omdat zij in zekere zin ook een geschiedenis delen (Burrowe, 1974).

Hoe er uiteindelijk vanuit het Westen naar gebeurtenissen in het buitenland gekeken wordt, is sterk afhankelijk van de woordkeus van persbureaus. Semantiek speelt zodoende een rol bij de productie van nieuws. Michael Palmer van de Universiteit Paris onderzoekt het discours over semantiek bij persbureaus. Hij gebruikt hierbij een discussie die gevoerd is bij persbureau Reuters over semantische keuzes van persbureaus bij de nieuwsproductie over conflicten. Toen in 1940 het Britse mandaat over Palestina op een einde kwam, gebruikte Reuters voor de troepen van de *Hagana* (de zionistisch-joodse paramilitairen die Palestina bezette) stevast het woord *terrorists*, terwijl anderen gebruik maakten van de term *freedom fighters* (Afshana, 2015). De kritiek waar Reuters mee te maken had roept vragen op over deze semantische discussie en de mate waarin ideologie en cultuur verbonden zijn aan de terminologie en conclusies over een bepaald gebied. Hoe kan een persbureau verslag doen zonder daarbij aan de complexiteit van de morele en geopolitieke situatie voorbij te gaan? Het antwoord is een complexe waarover journalisten zich al lang over bezighouden (Palmer, 2011).

Een soortgelijk voorbeeld vond Palmer bij de berichtgeving over de aanslagen op het World Trade Center in New York City op 9/11. Bij Reuters werd toen een fout gemaakt waarop ze veel kritiek kregen. Door in de berichtgeving het woord *terrorist* tussen aanhalingstekens te zetten, suggereren ze dat er niet door hen vastgesteld is dat het om terroristen gaat. Reuters, dat toentertijd in honderd verschillende landen kantoor hield, heeft nog nooit zoveel kritiek over zich heen gekregen voor het gebruik van aanhalingstekens. Palmer haalt de opmerking aan van een man die reageert op het internet waarin gezegd wordt dat een man die een vliegtuig kaapt en het gebruikt als raket om 10.000 mensen te vermoorden geen 'terrorist' is, maar een terrorist (Palmer, 2011).

3.3 Correspondent

Waar buitenlandredacties tekortschieten in het nieuws over gebeurtenissen in het buitenland hebben ze de correspondent ter plaatse die optreedt als ooggetuige voor de media in het Westen. In een veranderende mediawereld is de correspondent volgens sommigen gedoemd te verdwijnen, maar veel academici zeggen dat de geruchten over uitsterven van het beroep overdreven zijn. Het is vooral zo dat de rol van de correspondent een andere vorm krijgt dan men in het verleden gewend was (Archetti, 2012).

In het huidige nieuwsklimaat is het niet meer zo dat correspondenten pas na lange journalistieke loopbaan en naamsbekendheid een functie als correspondent mogen vervullen. Waar deze posities vroeger vaak werden bekleed door de oudere journalisten met een lange loopbaan, is het nu een rol die vaker door een jongere generatie wordt vervuld. Dit heeft vooral met de werkdruk te maken. Waar de vroegere correspondent alleen voor een krant opereerde, is het nu krant, radio, tv en internet waar ze nieuws voor moeten produceren. De correspondent werkt ook vaak *alleen*. Waar vroeger nog op pad werd gegaan met een cameraman, een geluidsman en een editor, bestaat nu het idee dat de journalist dit allemaal zelf kan doen. Ook het bestaan van complete bureaus of afdelingen in een ander land is - zeker in het geval van Nederlandse media - verleden tijd. Journalisten hebben vaak ook geen vaste baan bij een mediabedrijf, maar opereren als freelancer (Dorroh, 2007).

Het feit dat veel correspondenten freelancers zijn heeft impact op de productie van nieuws. Anders dan journalisten onder contract moeten zij sneller nieuws vergaren en dit gaat ten koste van diepgaand onderzoek. Archetti wijt dit aan de snellere nieuwscyclus, gecombineerd met meer commerciële competitie, waardoor de standaarden voor journalistiek lager worden. Dit heeft dus vaak gevolgen voor de kwaliteit van het nieuws, wat hierdoor veelal oppervlakkiger wordt (Archetti, 2012).

Buitenlandcorrespondenten zijn duiders van complexe situaties. Waar de traditionele media tekort schieten bij het informeren over conflicten, kunnen de correspondenten ook duiding bieden. In een geglobaliseerde wereld is er steeds meer behoefte aan iemand die duidelijkheid schept in een kakofonie van nieuwsberichten. Correspondenten lijken in moderne tijden meer nodig dan ooit. Academici waarschuwen namelijk voor het gevaar dat in deze moderne tijd sprake is van een *post truth era*. In een wereld waar populisten in opkomst zijn, is de waarheid vaak ondergesneeuwd onder talloze alternatieve waarheden. Dat een leugen een waarheid kan worden, leek in het verleden vooral de eigenschap van fascisme, maar is tegenwoordig een normale gang van zaken. De vraag is dan ook of er nog wel één waarheid is. De notie van een *post-truth era* is dan ook vaak genoemd (Romano, 2017; Waisbord, 2018). Volgens Archetti is er dus geen sprake van een crisis voor buitenlandcorrespondenten, maar eerder van een *renaissance* in hun beroepsgroep. Correspondenten zijn nodig voor het scheppen van duidelijkheid in de kakofonie van moderne berichtgeving (Archetti, 2012).

Als *gatekeepers* van de informatiestroom en nieuwsselectie van internationaal nieuws, hebben correspondenten dus een belangrijke rol in het proces van communicatie tussen verschillende landen. Hoe nieuws geselecteerd wordt en welke bronnen erbij gebruikt worden, is grotendeels afhankelijk van de correspondenten die zich in dat gebied bevinden. Ze dragen in die zin bij aan het contact tussen verschillende culturen. De rol van de professionele journalist is natuurlijk altijd het onderzoeken en analyseren van hedendaagse gebeurtenissen, ongeacht de plek waar ze gestationeerd zijn. Echter is het op de locatie waarover verslag gedaan wordt belangrijker dat de correspondent de politieke agenda of de bredere nationale discussie in een land in overweging neemt (el-Nawawy & Kelly, 2001).

De correspondent en de buitenlandredactie maken vaak gebruik van een bepaald frame, omdat de lezers anders niet snappen wat er gebeurt in het Midden-Oosten. De complexiteit van de situatie daar zorgt dat journalisten zoeken naar een bepaald kader waarin het nieuws geplaatst kan worden, zodat het behapbaar wordt. Ook overheden in conflictgebieden maken vaak gebruik van informatie van correspondenten. Als er een conflict bestaat met een buurland in het Midden-Oosten, kunnen de overheden gebruik maken van informatie van Westerse correspondenten die zich in dat buurland bevinden. De verschaffing van vertekende of onware informatie heeft in het verleden vaak voor conflicten gezorgd. Westerse correspondenten zijn dan ook, door Arabieren in het bijzonder, beschuldigd van het bijdragen aan misverstanden, subjectieve verslaggeving en het presenteren van halve waarheden (el-Nawawy & Kelly, 2001).

Correspondenten zijn transnationale migranten die in zekere zin ook antropologen zijn, zo zegt Ulf Hannerz (2007). Ze doen verslag over een deel van de wereld waar vaak grote geografische alsook culturele verschillen tussen bestaan ten opzichte van het land en nieuwsmedium waar ze verslag voor doen. Hannerz benadrukt ook de veranderende rol van de correspondent als kosmopoliet. Waar de notie van kosmopolitisme in het verleden vooral betrekking had op het zijn van een wereldwijze reiziger met kennis van vele plekken en de diversiteit van die plekken onderling, heeft het kosmopolitisme meer facetten gekregen. In een steeds sterker geglobaliseerde en onderling verbonden wereld wordt er van correspondenten ook een sterkere *global civic responsibility* vereist. Er wordt van de correspondent in zijn rol als kosmopoliet verwacht dat hij als 'mens van de wereld' compassie, mensenrechten, solidariteit en vrede in overweging neemt (Hannerz, 2007).

In die zin is bij hun verslaggeving ook sprake van een zekere mate van *otherness*: hierbij worden 'Wij', als zijnde Westerse samenleving tegenover 'hen': de 'ander' gezet, die in een land hier ver vandaan is. Deze *otherness* behelst een zeker exotisme: het bestaan van een ander in een warm land in gehuld in een mysterieuze mist. Deze benadering van de ander is met de westerse blik verweven, waardoor vanuit dit perspectief ook over de ander wordt geschreven in de journalistiek. De productie van nieuws is onlosmakelijk verbonden met de notie van de 'ander'. Journalisten dragen in die zin bij aan het Westerse stereotype beeld dat gecreëerd wordt door de media (Staszak, 2008).

Correspondenten doen volgens Gurevitch, Levy & Roeh (1991) verslag vanuit een bepaald frame dat de gebeurtenissen in het buitenland begrijpelijk en relevant maakt voor het binnenlandse

publiek. Het frame waar correspondenten gebruik van maken is in lijn met het kapitalistische systeem dat zij in zekere zin dienen. Bij het gebruik van dergelijke frames is het een gevaar dat de realiteit verloren gaat door verkeerde verslaggeving, want als nieuws in hapklare Westerse brokken geserveerd wordt kan dit afdoen aan het waarheidsgehalte van nieuws (Tanikawa, 2015).

Een probleem bij Westerse berichtgeving is dat de manier waarop naar andere culturen, landen en de internationale realiteit gekeken wordt sterk beïnvloed door de troebele lens waardoor deze landen worden waargenomen. Dit heeft deels te maken met de onwetendheid van journalisten en lezers, maar ook door de verkeerde frames waarin de realiteit wordt geplaatst door mediabedrijven. Op dit gebied kan de correspondent hulp bieden. Zij kunnen - waar nodig - de culturele lens, waardoor naar gebeurtenissen in het buitenland gekeken wordt, bijstellen. Om buitenlands nieuws behapbaar te maken en de interesse van de lezer te wekken, wordt door de makers van nieuws vaak gebruik gemaakt van *framing*. Nieuws uit een land dat ver weg kan voor de nieuwslezer al gauw als arbitrair ervaren worden. Om culturele relevantie te vergroten staat het geheel in een frame voor het Westerse publiek, zo stelt Miki Tanikawa (2015).

Tanikawa illustreert zijn onderzoek met het voorbeeld dat de Amerikaanse pers, in een poging om te schrijven over de economische crisis in Spanje, kiest voor een verhaal over de dalende inkomens bij stierengevechten, een link die Amerikanen snel leggen bij het horen over Spanje. Zo maakt de culturele link tussen Spanje en stierenvechten in Pamplona het gemakkelijker om interesse te wekken voor de economie van Spanje als Amerikaan zonder een duidelijk beeld over het land. Echter ontstaat dit uit het vooroordeel dat Spanjaarden allemaal gek zijn op stierengevechten en de Amerikaanse media borduren hier op voort (Tanikawa, 2015).

Deze vorm van stereotyperen kan als wereldwijd fenomeen worden gezien en ook zeker het Midden-Oosten is daar slachtoffer van. De gemiddelde nieuwslezer heeft geen gedegen beeld van dat gebied door *framing* van nieuws. Correspondenten maken vaak een sociale en culturele connectie met het land waarover zij schrijven. Galtung en Ruge (1965) gaan nog wat verder in de notie van stereotypering dan Tanikawa. Zij stellen dat wat wij beschouwen als een 'gebeurtenis' cultureel bepaald is en des te meer deze gebeurtenis past in het beeld wat wij reeds hadden over een bepaald gebied, des te meer bestempelen wij de gebeurtenis als 'interessant genoeg om naar te luisteren'. De interesse van het publiek neemt dan toe (Galtung & Ruge, 1965).

Buitenlands nieuws wordt door de redacties en de correspondenten interessant gemaakt door de eigen cultuur erin te verweven. Dit gebeurt in essentie om het proces van begrip bij de lezer te vergemakkelijken, maar kan op de lange termijn ook voor onbegrip zorgen. Bij deze notie van 'cultuur' is het van belang om dieper op het begrip stereotype in te gaan. Onderzoek naar stereotypering heeft een lange lijn in de sociale psychologie. Een stereotype, oftewel een vastgezet beeld over een cultuur in een andere groep, heeft zodoende veel aandacht van academici gehad. Vaak wordt gesteld dat het een automatisch mentaal proces betreft dat bij journalisten en hun lezers

plaatsvindt bij nieuws over gebeurtenissen die ver van eigen cultuur af staan (Bargh & Chen, 1999; Burrows, 1996).

Zo maakt de journalist gebruik van de connectie die de gemiddelde lezer heeft tussen stierenvechten en Spanje, Kangoeroes voor Australië, tulbanden voor India en moskeeën voor het Midden-Oosten. Door als medium op deze mentale knop te drukken, via woord of beeld, is het voor de hand liggend dat de lezers de connectie legt en meer begrip toont voor de situatie (Tanikawa, 2015)

Voor dit onderzoek is het geschetste gebruik van frame belangrijk, omdat het van belang is hoe de Westerse media de berichtgeving over de Koerden in een frame plaatsen. In de volgende paragrafen wordt daar verder aandacht aan besteed.

3.4 Verslaggeving over Koerdistan

In het Koerdische gebied is sprake van een *frozen conflict*; van buitenaf lijkt er meestal niet veel aan de hand te zijn, maar er is toch ook geen vrede. Westerse berichtgeving over frozen conflicts is op zichzelf ook bevroren, dit komt grotendeels door het Koude Oorlog-frame dat we in Europa lang hebben gehad. Hierbij ligt de nadruk van nieuws eerder op de tweesplitsing van de ‘duivelse Sovjetunie met al haar deelstaten ten opzichte van het ‘hemelse Westen’. Op deze manier is de nieuwswaardigheid van ex-Sovjetstaten aan corrosie onderhevig (Smetana & Ludvik, 2019; Ting, 2010). Zodoende is er weinig aandacht voor conflicten in relatieve stilstand in landen ver van het Westen vandaan (afstand die in letterlijke of ideologische zin kan bestaan). De grootschalige gevechten en oorlogsvoering zijn niet meer aan de gang, maar het conflict is ook nog niet opgelost. De situatie kan dan ook gemakkelijk terugvallen in oorlog, iets wat dan ook vaak gebeurt. Hoewel beleidsmakers onophoudelijk geïnteresseerd zijn in dit soort gebieden, lijkt het academisch onderzoek naar deze gebieden ook ‘bevroren’ te zijn. Smetana en Ludvik stellen dat het publiek er vaak vanuit gaat dat het concept louter toebehoort aan Oost-Europese staten die de facto onafhankelijk zijn, maar nog onder druk staan van Rusland in het post-Sovjettijdperk, terwijl er talloze andere voorbeelden op aarde bestaan waar verstilde conflicten bestaan (Smetana & Ludvik, 2019).

Belangrijk bij de verslaggeving over Koerdistan is dat het Koerdische gebied geen elite nation is zoals door Peterson (1981) is omschreven. Terwijl nieuws gaat over prominente landen en prominente personen, is Koerdistan niet nieuwswaardig: er wonen geen bekende of prominente personen in Koerdische gebied en de landen waarin de Koerden zich bevinden zijn ook geen *elite nations*. De afwezigheid van deze elite factoren zorgt ervoor dat het Westen te weinig media-aandacht schenkt aan de Koerden. Er zijn geen politieke of economische belangen mee gemoeid en veel mensen weten niet eens dat de Koerden bestaan. Zodoende kiezen journalisten er niet vaak voor om gebeurtenissen in Koerdisch gebied onder de aandacht te brengen (Peterson, 1981).

Deze nieuwswaardigheid wordt ook nog eens verminderd door de onwil van Westerse lezers om nieuws over het Midden-Oosten te lezen. Veel lezers zijn moe van al het kwade op de wereld

(Gabbert, 2018). Foto's van tot pulp geschoten wrakken uit het Midden-Oosten zijn in zekere zin aan *compassion fatigue* onderhevig: des te meer foto's men van dit soort beelden te zien krijgt, des te eerder heeft een Westerse kijker het idee dat het niet relevant is. De bevindingen van Campbell (2012) en Rancièrè (2009) wijzen op een ontwikkeling in een door oorlog verzadigd publiek in de Westerse wereld. De constante herhaling van beelden vol leed en oorlog zorgt ervoor dat men gevoelloos wordt voor internationale crises. Hoewel deze compassiemoeheid vaak wordt verweten aan de versnellende informatiestromen van de moderne tijd, is het achterliggende idee veel ouder. De notie van *information overload* is zodoende niet persé toe te dichten aan één tijdperk, want Campbell (2012) haalt verschillende voorbeelden aan, van de Middeleeuwen tot aan de Weimarrepubliek, waarin mensen vreesden voor het verdoven van het menselijk geheugen door de te grote toestroom van informatie. In de eenentwintigste eeuw lijkt dit een groeiend probleem, want terwijl de Syrische burgeroorlog nog in volle gang is, is de Westerse nieuwslezer verzadigd. Ook de Koerden zijn in het verleden vaak in het nieuws geweest, maar de lezer lijkt in zekere zin toch moe van het conflict, omdat het in hun ogen weer het zoveelste conflict is. Dit lijkt nieuws uit het Midden-Oosten en de Koerden voor de makers van nieuws minder aantrekkelijk te maken (Campbell, 2012; Rancièrè, 2009).

In het Koerdische gebied lijkt sprake te zijn van *political parallelism*. In het mediasysteem in op regionaal niveau zijn er sterke banden tussen politieke actoren en de media. Welk nieuws geselecteerd wordt, hoe dit wordt gebracht en wie dit nieuws in handen krijgt, kan dus afhangen van de relatie tussen de nieuwsbron en de regering van het land waarover verslag gedaan wordt. Dit komt omdat in veel landen geen of weinig sprake is van persvrijheid. In 87% van de wereld is de pers gedeeltelijk of in zijn geheel aan banden gelegd (Free Press Unlimited, 2020). Het plaatsvinden van een gebeurtenis hoeft dan ook niet naar buiten gebracht te worden als een land daar geen belang bij heeft. Turkije kan bijvoorbeeld een nieuwsbron financieren die een ander beeld schetst over de situatie dan de Iraakes-Koerdische media schetst. Dit parallelisme is dus een brug tussen politieke systemen en mediasystemen, die in dit onderzoek zeer belangrijk is (Hallin & Mancini, 2004).

Voor buitenlands nieuws en dan nieuws over de Koerden in het bijzonder, kan de hogere druk op nieuws door de snellere nieuwscyclus (Archetti, 2012) en churnalism (Jackson & Maloney, 2016) problematisch zijn, omdat buitenlands nieuws vaak vanuit het persbureau van de regering gepubliceerd wordt, zoals eerder in het onderzoek van Shannon Martin is aangetoond (Martin, 1988). Het door haar geschetste probleem van afstand en brongebruik levert voor de Koerden een probleem op. Het buitenlandse nieuws is, door de afstand en het daaraan gelieerde brongebruik, afhankelijk van persbureaus op de locatie. Echter heeft het Koerdische volk geen internationaal gerespecteerd persbureau. De Westerse media is daarom geneigd om quotes van Turkse mediabedrijven te kopiëren. (Sezgin & Wall, 2005). Deze mediabedrijven staan onder streng toezicht van de overheid en sturen zodoende aan op bepaalde berichtgeving. Turkse diplomatieke banden met Europa zorgen ervoor dat de Turkse regering de berichtgeving over Koerdistan onder controle heeft. Als de Turkse regering bericht doet over Turkse slachtoffers en geen woord rept over de Koerdische slachtoffers en hun strijd,

wordt dat overgenomen door Westerse media. Zo creëert de afstand van Nederland toch een groot probleem voor de Koerden (Sinclair & Smets, 2014).

Er is in het verleden over de Koerden verslag gedaan in Turkije, maar zonder succes. Er was in de jaren zestig een groeiend geluid om over het Koerdische probleem te schrijven. Verschillende media zoals *Baris Dunysi*, (ofwel ‘wereldvrede’) een liberaal Turks blad begon in 1962 ook met het uitgeven van een blad over de Koerdische taal, literatuur en Folklore. Er waren edities in zowel het Turks als het Koerdisch. Deze bladen zijn na een aantal uitgaven in de ban gedaan. Hierna volgde in september 1962 nog *Dicle-Firat* (Ofwel ‘Tigris-Eufraat’) met Koerdische verhalen, maar ook dit blad heeft dit niet voort kunnen zetten, omdat de Turkse regering de productie ervan stopzette. Dit deden ze omdat het bestaan van een Koerdisch geluid niet in lijn was met het kemalistische standpunt (lees: het nationalistische bewind dat is gestart door Kemal Atatürk) dat in die tijd de overhand had (Gunter, 1988).

3.5 Burgerjournalistiek

Doordat de Koerden een verstild conflict hebben met de landen waarin de Koerdische regio zich bevindt, maar ze geen soevereine status hebben om in dit conflict te acteren op diplomatiek niveau, maken ze vaak gebruik van burgerjournalistiek om toch nog van zich te kunnen laten horen. ‘Burgerjournalistiek’ is een term die niet in de smaak valt bij traditionele journalisten. Het betreft de journalistiek die wordt gemaakt door mensen die geen journalistiek beroep hebben, maar het naast hun normale werk doen als hobby. Het opkomen van deze journalistiek kan zowel gezien worden als het einde van de intellectuele, welbespraakte mediawereld of als de aansluiting van de losgekoppelde burger. Burgerjournalistiek werpt wel problemen op bij de journalistieke professie, omdat het kaf minder goed van het koren gescheiden kan worden als iedereen zich voordoeft als journalist (Bentley, 2011).

Burgerjournalistiek is geen volwaardige journalistiek. Het bezit volgens professionele journalisten nu eenmaal niet de objectiviteit die journalistiek zou moeten hebben (Bentley, 2011). In die zin bestaan traditionele journalistiek en burgerjournalistiek onafhankelijk van elkaar. Het ‘burger’ in de term is voor traditionele journalisten ook een doorn in het oog, omdat het impliceert dat zijzelf buiten het burgerschap worden geplaatst. De analogie die Clyde Bentley (2011) maakt is die van *citizen soldiers*: dit zijn soldaten die wel iets willen betekenen voor hun land of stad, maar die geen vaste baan in het leger willen. Hetzelfde gaat op voor burgerjournalisten: ze willen misschien geen vaste baan in de journalistieke praktijk, maar ze hebben wél iets te zeggen. De reden dat zij zich hoorbaar willen maken, is dan weer te wijten aan het feit dat traditionele journalisten het te druk hebben om zich bezig te houden met de dingen waar de burgerjournalisten het graag over willen hebben (Bentley, 2011).

Volkeren als de Koerden hebben een dergelijke vorm van journalistiek nodig: de Koerdische diaspora is wijdverspreid over de wereld, maar heeft eigenlijk geen stem. Het is misschien een klein aandeel in de berichtgeving over een gebied met een aanzienlijke geografische en culturele afstand, maar het speelt toch mee in de bewustwording over bepaalde mondiale problemen: mensen die genoodzaakt zijn om te vluchten uit hun land en in hun ballingschap proberen een verschil te maken door een boodschap uit te dragen over hun land van herkomst: de makers van diasporanieuws. De Palestijnen, de Rohinya's en de Yezidi's proberen een verschil te maken, maar ook zeker de Koerden doen dat. Een volk zonder stem moet zich toch kunnen laten horen. Of dat nu via de normale media is, of via een vorm van eigen journalistiek. Zo zijn er talloze Koerdische organisaties, zoals bijvoorbeeld koerdischnieuws.nl, die een eigen visie op bepaalde problemen geven. Dit is een duidelijk voorbeeld van Koerdische diaspora in Europa (Eccarius-Kelly, 2002).

De manier waarop Koerden proberen een verschil te maken via de media kan getypeerd worden als een vorm van diplomatie. Het is interessant te zien hoe een volk zonder staat diplomatie bedrijft. Diplomatie is volgens Satow (1917) de toepassing van intelligentie en tact voor het opbouwen van officiële relaties tussen de regeringen van soevereine staten. Echter, in een regio waarin geen sprake is van soevereiniteit, maar wel een roep om autonomie is, is het begrijpelijk dat diplomatiek toch verder gaat dan een soevereine staat (Satow, 1917). In het onderzoek naar Koerdistan en mensen in ballingschap bestaat daar een term voor: *rebel diplomacy*. Dit betreft een diplomatieke handelswijze die niet aan een soevereine natiestaat verbonden is. Het diplomatieke handelen van een volk zonder soevereine staat is politiek gezien ingewikkeld. Toch proberen Koerden en andere stateloze volkeren op een bepaalde manier relaties te onderhouden met andere - al dan niet soevereine - staten. In eerste instantie zou je diplomatie alleen verbinden met een soevereine staat en diplomaten die namens de staat handelen. Deze vorm wordt door Coggins (2015) *rebel diplomacy* genoemd. Hij zegt er zelf het volgende over:

“Diplomacy is not just simply the strategic use of talk, but rather the strategic use of talk by states, consequently, most acts in the set of formal diplomacy practices are simply not available to non-stateactors (...), non-state actors are not granted access to international forums or extended courtesies of regular diplomatic intercourse...” (Coggins, 2015, p.101).

De burger- en diasporajournalistiek valt goed te scharen in de categorie van *rebel diplomacy*. Omdat de interpretatie van Westerse media vaak fout gaat vanwege verkeerde narratieven en verouderde Westerse frames, proberen Koerden middels burgerjournalistiek het een en ander te veranderen door media aan te spreken op de verkeerde interpretaties. Met behulp van alternatieve mediabedrijven als koerdischnieuws.nl proberen ze de berichtgeving in het Westen te duiden en van de nodige aanpassingen te voorzien. De Koerdische diaspora levert zo een actieve bijdrage aan de informatievoorziening op Europees grondgebied (Eccarius-Kelly, 2002).

3.6 Westerse interpretatie vrouwelijke strijdkrachten

Bovenste drie paragrafen geven aan dat het soms moeilijk is om nieuws over Koerdistan kloppend te krijgen vanwege heersende politieke klimaten in het Koerdische gebied en de Westerse bril die wordt gedragen bij het verslag doen over de kwestie. Om te illustreren wat er bedoeld wordt met deze verkeerde interpretatie volgt hier voorbeeld van een verkeerde interpretatie in de media.

Valentina Dean heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de representatie van de vrouwelijke Koerdische strijdkrachten in Syrië. De westerse media zijn gefascineerd door het feit dat vrouwen meevechten in de strijd tegen IS. Aan het socio-politieke en ideologische standpunt van de YPJ (*Yekîneyên Parastina Jinê*, Koerdisch voor 'Vrouwelijke Volksbeschermingseenheden')

wordt in de media steevast voorbij gegaan. Zo wordt een groot gedeelte van hun strijd niet duidelijk uitgelegd in de media. Met de tijd verdwijnt de Westerse fascinatie ook weer geleidelijk, terwijl de strijd van de Koerdische vrouwen onverminderd doorgaat (Dean, 2019).

De interesse van het Westen voor de vrouwelijke strijdkrachten is een vrij recente ontwikkeling, terwijl deze toch al sinds de jaren '80 van de vorige eeuw bestaat. Rond 1990 kreeg het pas echt vorm toen Koerdische vrouwen beseften dat er dubbele discriminatie was, door de lokale regeringen werden ze als vrouw én als Koerd ongelijk behandeld. Ze proberen, door zich te verenigen, de genderongelijkheid ondergeschikt te maken aan de strijd die ze als Koerd voeren (Dean, 2019).

In het Syrisch-Koerdische gebied Rojava (Koerdisch voor 'het westen') is sprake van democratisch confederalisme. Dit houdt in dat er een politieke administratie bestaat die internationaal niet erkend wordt, maar toch een democratische verdeling van de macht beoogt, waarin de nadruk ligt om collectieve consensus (Öcalan, 2011). Het idee achter dit systeem is radicale gelijkheid en directe democratie. Vrouwen genieten bij dit confederalisme een speciale positie. Feminisme is één van de leidende pijlers in deze *non-state political administration*. Öcalan idee leest als een roep om autonoom zelfbestuur met gendergelijkheid en ecologische vrijheid als belangrijke onderdelen. Het is een streven naar verhoogde vrouwelijke participatie in het politieke en economische aspect van de maatschappij. Het is daarom niet een beoogd doel, maar eerder een noodzakelijk onderdeel van het bereiken van andere doelen (Dean, 2019). Dit confederalisme geniet grote bewondering van linkse activisten in Europa, die de Koerdische beweging zien als het perfecte voorbeeld van een echt vrije samenleving (Tielbeke, 2020).

Het is dus een grove misvatting om te stellen dat de tak van een vrouwenbeweging als de YPJ een zuiver militair doel beoogd, want het bevat des te meer een dieper liggende overtuiging, een ideologie. Het hoogste doel is dan ook om de patriarchale structuur van samenlevingen te ontwrichten (Öcalan, 2013). Dit staat in nauw verband met de theorie van de *Jineologie* (van het Koerdische *Jin*, wat *vrouw* betekent). Dit is een vorm van vrouwenwetenschap, geïnitieerd door Abdullah Öcalan, waarvan de leidende gedachte is dat een samenleving alleen vrij kan zijn als de vrouwen ook vrij zijn.

Het suggereert het toepassen van andere paradigma's in de wetenschap om zo verouderde, patriarchale ideeën te reviseren en zo aan te passen aan een meer moderne en inclusieve samenleving (Öcalan, 2013: 54-56).

Bij dit specifieke onderwerp toonde Dean aan dat de Westerse media het archetypische beeld van de vrouw in het Midden-Oosten niet los kon zien van de vrouwelijke Koerdische strijders, wat voor over-simplificatie zorgt en een vertekend beeld van de strijd die ze daar voeren. De focus blijft zo liggen bij de fysieke, militaire dienst die ze leveren in plaats van bij de dieperliggende politieke, sociale en ideologische strijd die ze daar voeren. Omdat ze hun volk verdedigen en bevrijden van de onderdrukking van IS en andere gevaren, bevrijden en verdedigen ze eigenlijk ook hun eigen bestaansrecht als vrouw (Dean, 2019).

Bij de Westerse interpretatie wordt vaak aangenomen dat de Koerdische bewegingen terroristengroepen zijn die effectief aanvallen op bepaalde plekken. De ideologische leider van onder andere de vrouwelijke strijdkrachten, Abdullah Öcalan, verklaart de positie van de Koerden met de theorie van de roos. Een roos heeft zijn doorns niet gekregen om mee aan te vallen, maar om zichzelf in veiligheid te houden voor eventuele aanvallen (Çiçek, 2015).

Dit is slechts één voorbeeld van de manieren waarop Westerse media een bepaald onderwerp, al is het misschien met de beste bedoelingen, kan vertekenen. Door aan te geven wat er vaak mis kan gaan bij de Westerse interpretatie van thema's in het Oosten, kan een fundament gelegd worden voor onderzoek naar vaak gemaakte fouten in de interpretatie van nieuwsproducenten. Het interpretatieprobleem bij deze case is dat het Westen de Koerden ziet als een zuiver militaire beweging, terwijl in de berichtgeving stevast aan de ideologische overtuiging van de beweging voorbij wordt gegaan. Op deze manier zien nieuwsconsumenten in het Westen niet in dat er in Syrisch-Koerdistan een diepgaande revolutie gaande is op het gebied van gelijke rechten voor mannen en vrouwen en er een vergaande herinterpretatie van het begrip democratie op de proef wordt gesteld. Als het Westen die conflicten altijd als puur militair blijven duiden, zal de interpretatie altijd verkeerd blijven.

3.7 Conclusie

Vanuit het theoretisch kader zijn verbanden gelegd tussen de verschillende actoren in de nieuwsproductie over Koerdistan. Met deze verbanden is er een fundament gelegd dat gebruikt kan worden bij empirische toetsing. Eerst is de nieuwsselectie van journalisten verduidelijkt en de relevantie van buitenlands nieuws. Er is bepaald welke criteria worden gesteld aan nieuwswaarde en er is duidelijk gemaakt wanneer nieuws eigenlijk relevant is voor een bepaald lezerspubliek. De geografische afstand bleek in grote mate van invloed op nieuwswaardigheid.

Het belang van de juiste selectie van nieuws en het gebruik van de juiste woorden door persbureaus is nog eens benadrukt. Er is naar voren gekomen dat van de stereotypering gebruik wordt gemaakt door journalisten bij het framen van nieuws uit het Midden-Oosten.

Er is speciale aandacht besteed aan de correspondent. Deze actor is dan ook belangrijk in dit onderzoek. Er is aandacht besteed aan een beeld van de veranderende rol en positie van de journalist. Vervolgens is geconstateerd dat burgerjournalistiek, de positie van de balling in nieuwsproductie en de diaspora van een stateloos volk een rol spelen bij nieuwsproductie over Koerdistan.

Tenslotte is er aandacht besteed aan de Westerse interpretatie van buitenlands nieuws aan de hand van een onderzoek naar de Koerdische vrouwelijke strijdkrachten in Syrië. Kijkend naar het onderwerp is duidelijk gemaakt dat er een breder probleem in de berichtgeving waarbij de interpretatie van gebeurtenissen in Koerdisch gebied een verkeerd beeld kan opleveren.

4. Methode

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de manier waarop Westers nieuws over het Koerdische conflict tot stand komt. Hoe het onderzoek is uitgevoerd zal in dit hoofdstuk verantwoord worden. Het beschrijft de methode die gebruikt is bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

RQ: *Hoe komt nieuws over het Koerdische conflict in de Nederlandse media tot stand?*

Om tot een antwoord te komen op deze vraag zijn, op basis van literatuur, de volgende deelvragen opgesteld:

1. *Welke rol spelen buitenlandcorrespondenten bij het nieuws over de Koerdische kwestie?*
2. *Welke rol spelen buitenlandredacties bij het nieuws over de Koerdische kwestie?*
3. *Hoe proberen Koerdische ballingen invloed uit te oefenen op het nieuws over de Koerdische kwestie in het Westen?*

In dit hoofdstuk wordt ten eerste het interview als kwalitatieve onderzoeksmethode uiteengezet, waarna alle respondenten kort worden geïntroduceerd. Ze zijn ingedeeld in categorieën, waarbij een aantal kenmerken per categorie zijn uitgelegd. Vervolgens is per categorie duidelijk gemaakt welke vragen er gesteld zijn aan de respondenten in de interviews. Daarna zijn de *sensitizing concepts* behandeld die bij het onderzoek van belang zijn. Ten slotte is de analysemethode uitgelegd en wordt kort weergegeven wat de hoofdthema's zijn die uit de analyse zijn gekomen.

4.1 Onderzoeksopzet

In het onderzoek naar de Westerse berichtgeving over Koerdistan is gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksmethode, omdat daarmee de complexiteit van het verzamelde onderzoeksmateriaal in kaart kan worden gebracht. Deze methode is kwalitatief, omdat deze niet gericht is op metingen en cijfermatige beoordeling van het vraagstuk, maar op betekenisgeving en een beter begrip van de individuele belevingswereld van respondenten (Baarda et al, 2013).

Het doen van diepte-interviews is, door de focus op betekenisgeving, de beste manier voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Een interview is een gespreksvorm waarbij de onderzoeker vragen stelt aan respondenten over hun houding, opvattingen en ervaringen ten opzichte van sociale verschijnselen. Op deze manier kunnen deze verschijnselen nader geanalyseerd worden (Boeije, 2010).

Deze ervaringen van de respondenten zijn uniek en kunnen niet gemeten worden met kwantitatieve methoden. Door uitspraken van respondenten in verband te brengen met bestaande theorieën kunnen deze uitspraken getheoretiseerd worden (Roulston, 2010).

Er zijn gesprekken gevoerd met respondenten om een beeld te vormen van de totstandkoming van Westers nieuws over Koerdistan. Op deze manier kon exploratief te werk worden gegaan op een nog weinig behandeld gebied (Qu & Dumay, 2011; Bowen, 2006). De interviews worden semi-gestructureerd afgenomen. Afhankelijk van de loop van het interview zijn de vragen eventueel aangepast of anders geformuleerd, maar bij de interviews waren een aantal vragen wel altijd bij de hand. Hierbij werd gebruik gemaakt van een topiclijsten (zie bijlage A). In deze topiclijst zijn *sensitizing concepts* opgenomen, die ervoor moesten zorgen dat er zo weinig mogelijk irrelevante vragen en antwoorden uit het interview kwamen (Bowen, 2006). Deze concepten zijn in paragraaf 4.4 verder uiteengezet.

In de topiclijsten zijn thema's verwerkt en een aantal voorbeeldvragen. De vragen en thema's moesten een leidraad vormen door de interviews, maar hoefde niet altijd aangehouden te worden. Er is een zekere volgorde aangehouden, maar waar nodig was, is afgeweken van deze volgorde als bleek dat de respondent over het ene onderwerp meer te vertellen had dan over het andere.

Bij een kwalitatieve inhoudsanalyse van diepte-interviews worden tekstgegevens systematisch gecodeerd, zodat thema's en patronen geïdentificeerd kunnen worden. Op deze manier konden de terugkerende patronen in beeld gebracht worden, waardoor de kwalitatieve inhoudsanalyse zich op zowel expliciete als impliciete betekenissen kon richten (Schreier, 2013). Dit maakt deze vorm van analyse geschikt voor het onderzoek naar Westerse berichtgeving over Koerdistan, omdat hierbij ook impliciete betekenisvorming van belang is.

4.2 Dataverzameling

De data voor deze thesis is voortgekomen uit elf interviews van ongeveer 45 minuten. Er is gebruik gemaakt van *purposive sampling*, waarbij de onderzoeker selectief te werk gaat en gezocht wordt naar respondenten die aan specifieke kenmerken voldoen (Robinson, 2014). Hierbij is een indeling gemaakt met een aantal groepen actoren.

De eerste actor die van belang is voor het onderzoek is de buitenlandcorrespondent. Correspondenten zijn van belang omdat zij zich op de locatie bevinden waar verslag over wordt gedaan. Er zijn geen correspondenten in het Koerdische autonome gebied die voor Nederlandse media verslag doen, maar wel in de omliggende landen zoals Turkije, Libanon, Syrië, Israël en Iran. De manier waarop zij de totstandkoming van nieuws over het Koerdische conflict interpreteren is waardevol, omdat zij de regio met eigen ogen kunnen observeren. Er moest gevraagd worden waar het mis gaat met de berichtgeving in Nederland over Koerdistan en wat de correspondenten als een grote

uitdaging zien. Tenslotte moest ook duidelijk worden wat de invloed van kostenbesparing is op de correspondent

De tweede actor is de journalist op de buitenlandredactie. Deze journalist bevindt zich niet in de buurt van Koerdistan, maar verzorgt het eindproduct dat de Westerse nieuwslezer leest of ziet op de televisie. Deze journalist kon dus iets vertellen over de keuzes die een redactie maakt en waarom. De nieuwsselectie was daarbij belangrijk. Het is interessant om aan deze actor te vragen aan welke voorwaarden een gebeurtenis moet voldoen om een nieuwsbericht te worden. Ook moest er meer duidelijkheid komen over het belang van publieksinteresse.

De derde actor is de Koerd in ballingschap. Dit kan iemand zijn met een Koerdische achtergrond die geboren is in Nederland, of iemand die geboren is in Koerdisch gebied en genoodzaakt was om te vluchten. Deze actor is belangrijk omdat - los van het feit dat het Koerdische volk het lijdend voorwerp van dit onderzoek is - hij bijdraagt aan de nieuwsproductie over het Koerdische conflict, de ontwikkelingen in het Koerdische gebied meestal op de voet volgt en zich vaak hard maakt voor de Koerdische zaak in de media en de politiek. Het was interessant om te onderzoeken of Koerden zelf ook invloed hebben op de totstandkoming van nieuws over het Koerdische conflict. Ook moest duidelijk worden hoe zij kijken naar de Nederlandse berichtgeving over Koerdistan en of zij hierbij een bepaalde toekomstvisie hebben.

Een belangrijk selectie criterium bij de werving van respondenten was in het geval van de journalisten het engagement met de Koerden. Dit kan ook zo zijn als de journalisten actief verslag deden over de regio waarin de Koerden zich bevinden. Als niet de Koerden, maar het gebied eromheen het

‘Ik ben Koerdisch!’.

Het aantal mensen dat zich in Nederland met Koerdistan bezighoudt is klein en hoewel de Koerdische respondenten zich gauw bereid toonden om aan dit onderzoek mee te werken, gaven veel journalisten geen of afkeurend antwoord. De voornaamste onderwerp van hun onderzoek was, konden deze respondenten namelijk alsnog een goed inzicht geven in de complexe politieke situatie in het gebied.

Het selectie criterium bij de Koerdische respondenten was dat zij actief moesten zijn of zijn geweest in de media. Dit maakt dat de Koerden online beter zijn te vinden en dat ze ook al ervaring hebben met het praten over de problemen die er zijn bij de Westerse berichtgeving over Koerdistan. De respondenten zijn vervolgens geworven door het versturen van e-mails en het benaderen via Twitter. Ook is er een oproep geplaatst in de facebookgroep respondenten die uiteindelijk instemden met een interview zijn uitgenodigd voor een skype-interview. Hen is toestemming gevraagd voor het opnemen en gebruiken van het interview voor onderzoeksdoeleinden.

4.3 Respondenten

Er is een lijst opgesteld van gewenste respondenten, door te onderzoeken wie zich met deze onderwerpen bezighield in het nieuws en welke organisaties zich inzetten voor de Koerdische diaspora. De respondenten die uiteindelijk meewerkten van de drie bovengenoemde groepen actoren worden in de volgende subparagrafen kort geïntroduceerd.

4.3.1 Journalisten van de buitenlandredactie

- Carolien Roelants

Roelants heeft dertig jaar als hoofdredacteur Midden-Oosten gewerkt bij het *NRC Handelsblad* en in totaal veertig jaar ervaring als Midden-Oostenexpert. Deze laatstgenoemde rol vervult ze nog steeds. In die rol schrijft ze columns voor de *NRC* en geeft lezingen over het onderwerp op universiteiten en bij allerlei gelegenheden.

- Daisy Mohr

Mohr woont al achttien jaar in Beiroet en doet daar verslag aan Nederlandse media. In het verleden ging haar werk vaak over achtergrondverhalen en documentaires voor verschillende mediabedrijven, maar tegenwoordig is ze gaan werken voor de buitenlandredactie van de *NOS*, hetgeen meer draait om snel nieuws. Ze doet vanuit Libanon dus verslag voor haar vaste werkgever *NOS*.

4.3.2 Correspondenten/freelance journalisten

- Frederike Geerdink

Geerdink was al sinds 2006 correspondent in Turkije, maar wordt in 2015 door de Turkse overheid gearresteerd op verdenking van het maken van (Koerdische) propaganda. Dit omdat ze sinds 2012 verslag deed vanuit het Koerdische perspectief uit Turks-Koerdische stad Diyarbakir. Ze wordt verbannen uit Turkije en besloot daarna een jaar als journalist bij de Koerdische revolutionaire beweging PKK in de Turkse bergen te gaan. Over haar ervaringen schreef ze het boek *Dit vuur dooft nooit*

- Brenda Stoter Boscolo

Stoter is een onafhankelijk journalist die op eigen initiatief door het Midden-Oosten reist. Ze publiceert voor Nederlandse en internationale media als het Qatarese *Al-Jazeera*, het Belgische *de Tijd*, *Al-Monitor* en *Middle East Eye*. Toen verhalen over de Syrische burgeroorlog niet meer verkochten in Europa is ze zich gaan engageren met de minderheidsgroep de Jezidi's, waarover ze het boek *Het vergeten volk* schreef.

- Wladimir van Wilgenburg

Van Wilgenburg is een Nederlandse journalist die in de Koerdische autonome regio in Irak in de stad Erbil woont en werkt. Hij begon zijn loopbaan met een stage bij Koerdisch mediabedrijf *Rudaw* en werkt bij nu bij *Kurdistan24*. Van Wilgenburg is een waardevol respondent, omdat hij de enige Nederlandse journalist is die Koerdisch spreekt en werkt voor Koerdische media.

- Leo Kwartan

Kwartan is van huis uit antropoloog met een specialisatie in het Midden-Oosten. Na het uitgebreid bestuderen van Arabische taal en cultuur treedt hij nu op als Arabist. In deze functie bemiddelt hij tussen bedrijven in het Midden-Oosten en Europa, maar schrijft hij ook vaak journalistieke stukken als Midden-Oostenexpert in de *Volkskrant* en *Elsevier* en treedt hij op in op praatprogramma's.

4.3.3 Koerden in ballingschap

- Azad Kardoi

Kardoi is Iraans-Koerdisch en is als adolescent naar Nederland gevlucht. Hier schrijft hij boeken samen met Maria E. Luten zoals *Bestemming Koerdistan*, *De zussen van Kobani* en *Het verdriet van Koerdistan*. In het dagelijks leven werkt hij bij een gemeente.

- Derwich Ferho

Ferho is de enige Vlaamse respondent in dit onderzoek. Hij is een Turks-Koerdische balling die al decennia voorzitter is van het Koerdisch Instituut te Brussel, een belangenorganisatie die opkomt voor de rechten van Koerden in België en Europa. Naast zijn werk voor het instituut is Ferho maatschappelijk werker.

- Beri Shalmashi

Shalmashi is als dochter van Iraans-Koerdische immigranten in Parijs geboren, heeft vervolgens een deel van haar jeugd in Iraakes-Koerdistan gewoond. Hierna moesten zij en haar ouders toch vluchten naar Nederland. Hier is ze publicist en filmmaker en maakt ze verhalen die de kloof tussen Nederlanders en Koerden moet dichten. Hier draagt ze ook aan bij omdat ze als Koerd vaak benaderd wordt door de media.

- Latif Tali

Tali is politicus met Turks-Koerdische achtergrond, die in de eerste plaats PvdA-gebiedscommissielid is in de Rotterdamse wijk Overschie. In zijn vrije tijd heeft hij in het verleden ook werk verricht voor de Koerdische organisatie *Demned*, hetgeen op een bepaald punt niet meer te verenigen was met zijn politieke functie.

- Sadet Karabulut

Karabulut is politica met Turks-Koerdische achtergrond. Ze is Tweede Kamerlid voor de SP en probeert zich in deze functie ook hard te maken voor minderheidsgroepen, niet alleen voor de Koerden, maar bijvoorbeeld ook voor de Palestijnen. Dit doet ze naar eigen zeggen niet vanwege haar achtergrond, maar vanwege haar politieke overtuiging in lijn met die van de SP.

4.4 Richtinggevende begrippen

De Westerse berichtgeving over Koerdistan is maar nauwelijks eerder onderzocht. Zodoende kon er niet gewerkt worden vanuit een vastgestelde theorie, maar moest gebruik gemaakt worden van sensitizing concepts om iets te kunnen zeggen over het onderwerp. Sensitizing concepts zijn begrippen die richtinggevend zijn voor de analyse van kwalitatief onderzoek. Ze fungeren als ‘wegwijzers’ en vormen zo een rode draad door het onderzoek (Bowen, 2006; Boeije, 2010). Deze concepten zijn nog niet volledig gespecificeerd, maar kunnen mogelijk een rol spelen binnen het onderzoek. Dit hoeft overigens geen leidende rol te zijn. De concepten zijn vooral bedoeld om de onderzoeker bewuster te maken van de relevante informatie in de data (Bowen, 2006).

De benadering van data die hierop aansluit betreft de *Grounded Theory*, opgesteld door Glaser & Strauss (1967). Bij deze inductieve benadering heeft de onderzoeker een open houding bij het analyseren van de dataset. De bestaande theorie staat hierbij op de achtergrond, omdat bestaande bevindingen en verwachtingen het onderzoek in kwestie kunnen belemmeren. Onderzoekers die de Grounded Theory als benadering omarmen, maken vaak gebruik van richtinggevende begrippen om hun analyse te sturen. Door de open houding kan de inductieve benaderingswijze het beste nieuwe inzichten verschaffen (Glaser & Strauss, 2012; Bowen, 2006).

Er zijn in dit onderzoek een aantal richtinggevende begrippen die hieronder worden besproken. ‘Nieuwswaardigheid’ en de daaraan verbonden ‘publieksinteresse’ zijn om te beginnen belangrijke concepten, waarvan vooraf al verwacht werd dat ze terug zouden komen in de analyse. Dit houdt verband met de ‘financiering van buitenlands nieuws’, want in een tijd waarin kosten bespaard worden op buitenlands nieuws is het interessant om te onderzoeken wat voor effect dit heeft op de kwaliteit daarvan. Ook ‘compassiemoeheid’ trok de aandacht als een nog onvoldoende uitgewerkt concept. Een ander concept waar aandacht voor moet zijn op het gebied van de totstandkoming van nieuws is dat van de ‘misverstanden’ die bestaan onder Nederlandse journalisten en lezers over conflicten in het Midden-Oosten.

De ‘rol van Turkije’ is bij de totstandkoming van nieuws over Koerdistan een belangrijk concept dat verder uitgewerkt diende te worden. De ‘invloed van regeringen’ in het Westen is zodoende ook belangrijk, omdat zij ook de geopolitieke en economische rol van Turkije in overweging moeten nemen en dit kan van invloed zijn op de berichtgeving over de Koerden. In de bijlage bevinden zich de topiclijsten waarin voorbeelden staan van de gestelde vragen (zie bijlage A). Ook de

attenderende begrippen komen hierin terug. In de resultaten zullen deze begrippen nog eens nader worden toegelicht.

4.5 Thematische analyse

De afgenomen interviews zijn getranscribeerd en daarna is een thematische analyse uitgevoerd. Met deze vorm van analyseren kon gekeken worden of er patronen voorkwamen in de transcripten en zo konden die patronen getheoretiseerd worden. De richtinggevende begrippen zijn in dit proces geoperationaliseerd. Dit is gedaan door deze nog abstracte concepten om te zetten in meetbare begrippen, zodat gekeken kon worden of ze in de dataset terug te vinden waren (Boeije, 2010).

Het proces binnen deze methode vertrekt inductief en steunt dus op het principe van exploratief onderzoek. Braun & Clarke (2012) stellen dat dit gedaan kan worden door aan de hand van coderingen te kijken waar bepaalde onderwerpen en meningen overlappen en waar niet. Bij het coderen worden de transcripten doorgelezen en ingedeeld in fragmenten. Fragmenten kunnen een alinea, zin of woord zijn die betekenisvol zijn ten opzichte van de onderzoeksvraag. Deze fragmenten worden vervolgens gelabeld met een code: een samenvattende zin of woord voor de inhoud. Zo wordt de informatie geordend en gecategoriseerd in betekenisvolle eenheden en wordt de inhoud overzichtelijk (Braun & Clarke, 2012).

De transcripten zijn in drie fases gecodeerd. De eerste fase wordt open coderen genoemd. Door fragmenten van de getranscribeerde interviews open te coderen, konden deze fragmenten vergeleken worden met fragmenten uit andere interviews. Op deze manier zijn codes de bouwstenen voor het maken van bredere thema's. Als een respondent bijvoorbeeld zei dat *Reuters* letterlijk uitspraken van Turks president Erdogan overneemt, kreeg dit fragment de code 'persbureaus kopiëren quotes 1-op-1'. Komt deze code in meerdere interviews voor en past er bij deze code nog een reeks andere codes, dan kon in de volgende fase tot een thema gekomen worden (Williams & Moser, 2019).

Bij deze volgende fase, het axiaal coderen, zijn de thema's vastgesteld. Overeenkomstige codes werden samengevoegd onder een overkoepelend thema. Hierbij is steeds gekeken of de opgestelde codes daadwerkelijk overeenkwamen of dat er gesplitst moest worden naar nieuwe, kleinere codes. Eerst leken de codes voor 'publieksinteresse' en 'misverstanden van de lezer' bijvoorbeeld tot een thema te behoren, maar later bleek dat deze codes in twee thema's opgesplitst moesten worden. Zo werden thema's steeds op de proef gesteld en werden patronen in de data zichtbaar. Door dit proces kon er aan een uitkomst gebouwd worden, een kernidee. De richtinggevende begrippen zijn zo getoetst met behulp van de gefundeerde theorie (Williams & Moser, 2019; Glaser & Strauss, 2012).

Bij de laatste fase, theoretisch of selectief coderen, zijn alle thema's samengevoegd tot hoofdthema's. Zo konden de meest dominante codes uitgewerkt worden tot theorie. Hierbij was het van belang dat alle toegekende codes onder een thema samenbracht werden, zodat saturatie van de

data kon worden bereikt. Met de theorie kon vervolgens de onderzoeksvraag beantwoord worden (Boeije, 2010).

Na de analyse van de transcripten zijn een aantal hoofdthema's naar voren gekomen. Ten eerste was de invloed van de Turkse regering op de berichtgeving over de Koerden een hoofdthema. Daarbij komt dat er verschillende perspectieven zijn op het conflict, zoals de Perzische, Arabische en Turkse. Deze diffuse perspectieven vormen samen een hoofdthema. Twee belangrijke hoofdthema's zijn de publieksinteresse van de Nederlandse lezer en de misverstanden die er bij deze lezer bestaan omtrent het Midden-Oosten en Koerdistan. Het belang van staten bij een bepaalde berichtgeving over de Koerden bleek ook een hoofdthema te zijn. Ten slotte is de manier waarop de Koerden als volk zonder soevereine status diplomatie bedrijven ook een hoofdthema geworden.

Opvallend was dat, los van een aantal specifieke bevindingen, de verschillende groepen respondenten vergelijkbare meningen hadden. In die zin waren de data en de daaruit voortvloeiende thema's eenvoudig te verenigen. In de bijlage staat de codeboom waarin alle theoretische codes opgesomd zijn met de axiale codes die hieraan verbonden zijn (zie bijlage B). Deze bevindingen zullen in de resultaten verder worden toegelicht.

5. Resultaten

Dit hoofdstuk is gestructureerd aan de hand van de thema's die zijn verkregen uit de interviews met respondenten. De thema's zijn in zeven paragrafen ingedeeld, met de bedoeling ze grofweg te verdelen. In de eerste paragraaf wordt gereflecteerd op de invloed van de Turkse regering op de situatie in het Koerdische gebied en de berichtgeving die de Westerse lezer daarover onder ogen krijgt. In de tweede paragraaf komt aan bod wat de reguliere media vervolgens over de Koerdische kwestie laten liggen. De journalist die over het Midden-Oosten schrijft wordt beïnvloed door de Arabische en Turkse blik op nieuws in de regio, hetgeen in de derde paragraaf wordt behandeld. Dit wordt gevolgd door de invloed van publieksinteresse van de Nederlandse lezer in paragraaf 4, waarna de Nederlandse misverstanden die daardoor ontstaan in paragraaf 5 behandeld worden. De invloed van de regering en de belangen die staten al dan niet hebben bij het uitkomen van nieuws over Koerden worden in paragraaf 6 behandeld. In de zevende paragraaf wordt tenslotte aandacht besteed aan de bijdrage van Koerden aan de berichtgeving en hun hoop op een betere toekomst.

5.1 Persvrijheid en de invloed van Turkse bemoeienis op nieuws

Uit de gesprekken met respondenten alsmede uit het vooronderzoek blijkt dat persvrijheid in het geding is in de Koerdische regio. Of het nou in Irak, Iran, Syrië of Turkije is: persvrijheid is in een erbarmelijke staat. In al deze landen worden journalisten gemarteld, vervolgd, vermoord en gelyncht. Als journalisten over Koerden schrijven, zijn ze dan ook niet gewenst en ook zeker niet veilig. Niet verrassend dus dat veel journalisten bescherming zoeken in andere landen. Wladimir van Wilgenburg, een Nederlandse journalist die al geruime tijd werkt voor media in de autonome Koerdische regio in Irak, heeft gezien hoe journalisten ter plaatse vaak in de problemen komen:

“ [Als je] bijvoorbeeld kritische berichten schrijft over de regering in Egypte, kan je er heel snel worden uitgewooid. En Turkije is toch wel hetzelfde. (...) die landen worden toch steeds autoritairder. Vooral na de Arabische lente zie je toch wel dat het steeds moeilijker wordt (...) in het Midden-Oosten (...) [in] die landen komen steeds meer restricties. Dus je moet gewoon voorzichtig zijn met wat je zegt over die bepaalde landen. Maar dat heeft niet zoveel met Koerden te maken... of nou ja het heeft wel met Koerden te maken, omdat je niet zomaar kan berichten over Koerden in Iran of in Turkije, dat is heel ingewikkeld” – Wladimir van Wilgenburg (Int.8, pag.6)

Nederlanders met een Koerdisch/Turkse achtergrond moeten zelfs in Nederland uitkijken wat ze zeggen, vertellen de Koerdische respondenten. De lange arm van Erdogan is heel realistisch en intimidatie volgt deze mensen tot aan hun voordeur. Het enige voordeel van in Nederland wonen is dat ze niet vervolgd kunnen worden, zo zegt Latif Tali, die gebiedscommissielid is voor de PvdA in Rotterdam en een Turks-Koerdische achtergrond heeft.

Handelingen van de Turkse regering zijn sterk van invloed op de Westerse berichtgeving over Koerdistan. De Turkse bemoeienis bij de Koerdische kwestie wordt door alle respondenten nadrukkelijk onderstreept. Tali heeft in het verleden wel vrijwilligerswerk gedaan voor Koerdische organisatie *Demned*, waar hij merkte hoezeer Turkije hem probeerde te dwarsbomen:

“Het probleem is, als Koerd zijnde; alles wat je daar meemaakt achtervolgt je hier naartoe. Dat vindt hier ook plaats. Discriminatie, bedreigingen, monddood maken, dat gebeurt hier allemaal precies hetzelfde, alleen wat je hier niet direct meemaakt: je komt niet vast te zitten [in de gevangenis].”

Latif Tali (Int.10, pag. 2)

De Koerden geven in de interviews aan dat je je als Turks-Koerdische Nederlander uitspreekt tegen Erdogan dat dat vaak niet zonder gevolgen blijft. Dan ben je een ‘landverrader’ en wordt je gezicht via *social media* verspreid. Mocht je dan op vakantie gaan of op bezoek bij je familie of vrienden in Turkije, dan loop je de kans om gearresteerd te worden. Juridisch gezien zijn dit dus Nederlanders in Nederland die geen vrijheid van meningsuiting hebben.

Elke geïnterviewde Koerd voelt zich bedreigd. De Nederlands-Turkse relatie is sinds de jaren 60/70 een heel belangrijk en dit beïnvloedt de handelswijze van Nederland. Door deze samenwerking is er ook een sterke Turkse lobby in Nederland, die te pas en te onpas kan ingrijpen op bepaalde zaken. Voorzitter van het Koerdisch Instituut te Brussel, Derwich Ferho, heeft er het volgende over te zeggen:

“Al 40-45 bestaat het instituut en is officieel erkend, en niemand komt aan onze deur staan. Ik bedoel officiële autoriteiten he? Niemand komt ons vertellen dat het niet mag. Dat gebeurt niet. We hebben het wel heel moeilijk omdat we officieel nog niet erkend zijn. Dat wij ook heel veel lijden onder de actieve Turkse lobby in Europa.” – Derwich Ferho (Int.9, pag.6)

Het narratief van de Turken is een terugkomend thema in de gesprekken met de respondenten. De PKK, een Turks-Koerdische organisatie in de bergen, strijdt tegen grootschalige aanvallen van de Turkse regering, terwijl zij zich eigenlijk verzetten tegen geweld van de Turken. Door de PKK te framen als een terroristische organisatie, wordt een hele bevolkingsgroep in een verkeerd daglicht gezet. Tweede Kamerlid Sadet Karabulut vertelt er het volgende over:

“Er is gewoon een bepaald narratief, namelijk het narratief dat de PKK, en in de praktijk staan ze natuurlijk ook op de lijst voor terroristische organisaties, maar dat is bij heel veel buitenlandse onderwerpen het geval (...) Er wordt weinig moeite gedaan of is er weinig behoefte of is er weinig kennis. Mensen doen niet hun best om er enige verdieping in aan te brengen. Dus die frames en etiketten worden vaak ook vanuit staten en leiders ingezet voor hun eigen politiek en dat wordt wel zo overgenomen. Terwijl natuurlijk het een complexer geheel is.” – Sadet Karabulut (Int.11, pag.1-2)

Het probleem van deze verzetsgroepen is dat de gehele Koerdische bevolking wordt gezien als een soort militante agressieve terroristische organisatie. Dit is precies het frame waarin de Turkse regering ze graag plaatst, omdat dit een goeie verantwoording is om de Koerden continu aan te vallen, te vermoorden en te vervolgen. Ook respondent Derwich Ferho kan zich er erg aan storen:

Er wordt bijvoorbeeld [iets gezegd over] de Koerdische partij in Iran of in Turkije, dan wordt meestal gezegd ‘ja, de terroristische organisatie PKK’. Dan heb je onmiddellijk de Koerdische kant van zware dingen beschuldigd. [Dat heb je dan] Verkeerd beschreven. En dat mag niet gebeuren.– Derwich Ferho (Int. 9, pag.4)

De respondenten geven aan dat Turkije een machtsspel speelt op geopolitiek niveau. Turkije hanteert een breed georiënteerde extreem nationalistische politiek. Waar veel mensen niet bij stilstaan, is dat Turkije ook veel voordelen heeft bij de vele conflicten in het Midden-Oosten. Los van het feit dat de levering van wapens een erg lucratieve business is, gedijt de Turkse regering ook goed bij de chaos die in de omringende landen heerst. Door partijen tegen elkaar op te stoken, het financieren van verschillende rebellen groepen en ook het steunen van IS kan Erdogan handig gebruik maken van het machtsvacuüm dat hierdoor ontstaat. Ook drijft Turkije handel met de Koerdische autonome regio, wat in essentie natuurlijk een goede ontwikkeling is, maar wat ook verdeeldheid veroorzaakt in de Koerdische gemeenschap. Carolien Roelants heeft al veertig jaar met de regio te maken als Buitenlandredacteur van de NRC:

“Het is ook verdeel en heers. Je ziet het in Turkije. De Turkse regering steunt de Iraakse Koerden, of niet dé Iraakse Koerden. Maar Iraaks-Koerdistan en dan met name de Barzani’s. En die laten zich die steun graag aanleunen en dat betekent ook weer dat die feitelijk, de facto, een wig vormen binnen die Koerdische beweging. Want die Barzani’s zijn dus conservatief, gesteund door Turkije.”

Carolien Roelants (Int.1, pag.5)

Zowel de kenners als de politici en de Koerden zelf zeggen dat Erdogan handig speelt met de Koerden in Syrië. Er wordt dan gezegd dat Turkije tegen IS aan het vechten is, maar eigenlijk bombarderen ze de Koerden, die op hun beurt écht tegen IS aan het vechten zijn. Turkije ziet de Koerden dan ook eerder als een groter gevaar dan IS, omdat Koerden niet achter het nationalistische idee van Turkije staan. Arabist en antropoloog Leo Kwartan treedt al lang op als intermediair met Syrische handelaren en ziet de regio dus al een decennium verslechteren. Hij heeft dan ook geen goed woord over voor de situatie:

“Turkije houdt sommige delen van Noord-Syrië bezet en wat ook gebeurt is dat Turkije gebruik maakt van Arabische militieën, onderdelen van het Syrische leger, die voor de Turken het vuile werk opknappen. Koerden uit hun huis zetten. Die wonen net over de grens met Syrië. En Turkije wil daar eigenlijk een ‘niet-Koerdische bufferzone’ hebben.” – Leo Kwartan (Int.7, pag.3)

Frederike Geerdink, die al geruime tijd in Turkije heeft gewoond als correspondent en er later uit is gezet omdat ze verslag deed uit het Koerdische perspectief, verzekert dat Turkije liever onderhandelt met Islamitische Staat dan met de Koerden. Dit heeft te maken met de opbouw van IS als organisatie. Het grootste deel van Koerdische organisaties is anti-staat, anti-patriarch en feministisch. Bij IS is tenminste nog sprake van een ‘staat’.

“De Koerden zijn eigenlijk een groter gevaar voor de Turkse staat dan IS, want de Koerden zijn heel erg anti-Natiestaat, anti-patriarchaal, antikapitalistisch, dus ze staan eigenlijk voor alles waar Turkije niet voor staat. En IS; nou zij noemen zichzelf een staat. Die zijn ook ontzettend patriarchaal. Dat staat wel op één lijn met Turkije. Dat zit veel minder van hun eigen ideologie af.” - Frederike Geerdink (Int.2, pag.2-3)

Azad Kardoi, een Koerd in ballingschap die veel heeft geschreven over het Iraanse en Turkse regime ten opzichte van de Koerden, vertelt over de Turkse politiek omtrent de Koerden. In de Turkse politiek wordt de Koerdische identiteit niet erkend. Dat is handig, want zo kunnen ze stilletjes vechten tegen een ‘onzichtbare’ vijand. Als iets niet bestaat, is het eigenlijk vogelvrij en kan er ook van alles tegen worden gedaan. Om deze Turkse eenheid hoog in het vaandel te houden voert Turkije een actieve lobby in Europa tegen het bestaan van de Koerdische identiteit. Een verbod op Koerdische namen is in veel landen doorgevoerd (en in het geval van Nederland en België in ieder geval weer ontkracht, na een lange juridische strijd).

“In Nederland kan je niet vrij Koerd zijn, want tot 2009 hadden Koerden in Nijmegen of Arnhem of in het zuiden, als ze dan een baby [kregen] en die wilde ze een Koerdische naam

geven, waren er in de gemeentes Turken en die hebben die mensen verboden om een Koerdische naam aan te nemen.”

Azad Kardoï (Int.4, pag.11)

Ook Geerdink verzekert dat dit het geval is. Door Koerdistan grootschalig te ontkennen en te weren uit het bedrijfsleven wordt actieve strijd gevoerd tegen het bestaan van Koerden en tegen het ontstaan van een soevereine staat Koerdistan.

Elke respondent die voor dit onderzoek gesproken wordt, zowel de journalisten als de Koerden, geeft aan dat Erdogan het nieuws over Koerden grootschalig beïnvloedt. Dit stoot veel van mijn Koerdische respondenten tegen de borst. Het bestaan wordt altijd ontkent en verhalen worden verdraaid.

“We hadden het er toevallig ook over van ‘wanneer halen de Koerden de media?’ en dat is vaak als het uit de hand loopt, als het helemaal uit de hand loopt, dan haalt het de media. Anders niet, anders helemaal niet. Negatief in beeld gebracht.”

Latif Tali (Int.10, pag.3)

Latif Tali zegt dat de Koerden veel nadelige gevolgen ondervinden van de Turkse invloed. Vooral tijdens zijn vrijwilligerswerk voor de Koerdische organisatie *Demned* had hij zelf veel te maken met intimidatie:

Het narratief van de Turkse media zorgt volgens journalisten en Koerden ook voor een verschuiving in waarheidsvinding over Koerdistan. Omdat de Koerden geen internationaal erkend persbureau hebben, worden door Westerse persbureaus quotes van de Turkse staat 1-op-1 gekopieerd.

“Dus zij schrijven gewoon direct wat ze ontvangen vanuit de Turkse pers. Vanuit Turkse kranten, vanuit Turkse overheid, ministerie, wat dan ook. En dan moeten wij geluk hebben of die persoon kennis heeft van de zaak of niet. Zonder erbij na te denken over de gevolgen die het heeft bij ander [worden berichten overgenomen van de Turkse pers]” – Latif Tali (Int.10, pag.4)

Roelants vertelt dat degene met macht kan bepalen wat er naar buiten komt, want macht is autoriteit. En hij die betaalt, bepaalt. Dit wordt ook duidelijk in gesprek met Frederike Geerdink, die zich ook een jaar onder de revolutionaire beweging PKK heeft begeven en zodoende des te beter een beeld heeft kunnen vormen over machtsverhoudingen:

“Het is gewoon een systeem waarbij je, als je op een bepaalde positie zit, gewoon heel veel macht hebt, automatisch meer autoriteit hebt. Daarom, als Erdogan een uitspraak heeft krijgt

het gewoon wel aandacht, maar als zo'n vrouwelijke strijder in de bergen iets zegt dan krijgt die geen quote van Reuters hoor!" – Frederike Geerdink (Int.2, pag.3)

De geopolitieke positie van Turkije beïnvloedt de manier waarop veel landen omgaan met problematiek als die van de Koerden. Voor Europa is Turkije ontzettend belangrijk, omdat Turkije lid is van de NAVO. De ligging van Turkije als doorgang naar het Midden-Oosten en Centraal-Azië is cruciaal voor zeer veel handelsroutes en andersoortige verbindingen. Het is daarom van belang om voorzichtig om te springen met het land en het land niet op stang te jagen. Turkije ligt ook in de invloedssfeer van Rusland en als de Europese regeringen niet enigszins dansen naar de pijpen van Turkije, staat Rusland vooraan in de rij om dat voor ons te doen. Dit is niet gunstig voor de Europese landen.

"Economisch omdat er veel wordt gehandeld, geopolitiek omdat Turkije een belangrijke NAVO-bondgenoot is, vanwege de ligging willen ze Turkije niet kwijt, want dan zou Rusland meer invloed krijgen et cetera."

Sadet Karabulut (Int.11, pag.3)

Samenvattend bezigt de Turkse regering bezigt een sterk nationalistisch geluid, dat voorbij de grenzen van Turkije gaat. Dit is van invloed op de Westerse berichtgeving over Koerden. Koerden geven aan dat intimidatie en discriminatie in Nederland aan de orde van de dag is. Een sterke Turkse lobby in combinatie met de vermelding van de Koerdische PKK op de terroristenlijst zorgen ervoor dat Koerden in een kwaad daglicht worden gezet. Omdat het nieuws over Koerden regelmatig wordt overgenomen van Turkse persbureaus is dat nieuws vaak anti-Koerdisch en pro-Turks. Deze *framing* is tekenend voor wat het Westen over de Koerden te weten komt.

5.2 Verslag over het Midden-Oosten

Het verslag doen over het Midden-Oosten is volgens journalisten verbonden aan een aantal voorwaarden. Je kunt niet fatsoenlijk verslag doen over dat gebied als je geen gedegen training hebt gehad. Dit houdt in dat je ervaring moet opdoen. Het Midden-Oosten is complex en je kunt dit onderwerp pas eigen maken als je volledig boven de materie hangt. Carolien Roelants, die lang Buitenlandredacteur Midden-Oosten bij de *NRC* is geweest en nu nog columns schrijft voor de krant, zegt er het volgende over:

"Het is allemaal een kwestie van ervaring en het 'doen' en je wordt natuurlijk ook opgeleid. Met belangstelling voor wat er aan de hand is en wat er zich afspeelt en met een zekere ervaring, kom je er wel achter wat nieuws is en wat geen nieuws [is]."

Carolien Roelants (Int.1, pag.2)

De respondenten brengen naar voren dat in de Westerse wereld sprake is van een ‘mainstream’ perspectief. Het bestaande narratief over landen in het Midden-Oosten is vaak hetzelfde en wordt in stand gehouden, waardoor er over gevoelige kwesties als Koerdistan vaak een eenzijdige weergave wordt gebezigd. Frederike Geerdink zegt er het volgende over:

“Er wordt toch altijd verslag gedaan vanuit het gevestigde perspectief. En ze [de journalisten] handelen altijd vanuit dat mainstream perspectief. Want zij moeten ook geld verdienen. Zij moeten advertenties verkopen. Zij werken binnen het systeem.”

Frederike Geerdink (Int.2, pag.3)

Respondenten stellen dat er een leidend discours bestaat over de situatie in bepaalde landen en deze wordt door kranten te pas en te onpas gekopieerd. In die zin beïnvloeden kranten elkaar bij het in stand houden van verouderde, eenzijdige of onware narratieven.

“Fake news is van alle tijden. Je ziet het bijvoorbeeld bij Amerikaanse ministers Iran is altijd kwaadaardig. Iedereen zegt dat en kranten nemen dat ook wel over. Als je alleen maar zegt dat Iran kwaadaardig is (...) dan ga je als journalist op een gegeven moment aannemen dat het zo is.”

Carolien Roelants (Int.1, pag.3)

De Nederlandse pers is wel vrij om het zeggen wat ze willen, maar op internationaal niveau is dat volgens de journalisten niet altijd het geval. Ze vertellen dat media in bijvoorbeeld de VS en Groot-Brittannië een duidelijke partijdigheid etaleren, vaak vanwege een duidelijke politieke kleur die, al dan niet door een grote geldschieter, is geïnitieerd.

“Neem bijvoorbeeld Fox News, die [kiezen] gewoon een kant. Maar ook dichterbij, the Sun, Daily Mail. En niet alleen tabloid. Kranten die in de handen zijn van een bejaarde miljardair. Daily Telegraph, the Times, [die zijn in het bezit van een miljardair] die je gewoon vertelt welke kant je moet kiezen”

Carolien Roelants (Int.1, pag.4)

Respondenten stellen dat er ook een zekere gemakzucht uitgaat van deze eenzijdige weergave. Het lijkt er vaak op dat er veel ‘luie’ journalisten zijn, die niet hun best doen om de andere kant van het verhaal te zien, of die deze kant simpelweg niet willen zien. Midden-Oostenverslaggeving blijft nou eenmaal een groot circus; de grootste act krijgt de aandacht, we moeten er snel bij zijn en ook snel

weer weg zijn. Met deze metafoer wordt bedoeld dat verslaggeving over het buitenland vaak teatraal is en door het kapitalistische mediasysteem ook snel moet voltrekken. Beri Shalmashi, filmmaakster met Koerdische achtergrond, heeft er al een script over geschreven, omdat ze het als ridicuul ervaarde toen ze in Erbil was:

“...eigenlijk dat circus, dat ik daar steeds zag, met die televisieploegen die eigenlijk maar wat deden. Ze gingen naar de Peshmerga bijvoorbeeld, op een gegeven moment was een vriendin van mij fixer bij Amerikaanse nieuwszenders en wij zaten dan letterlijk gewoon koffie te drinken op een terras en dan moest zij ineens naar het vijfsterrenhotel met de nieuwe Tv-ploeg uit Amerika, maar dat zijn dan echt dertig man en dan ging zij samen met hen op haar Birkenstock-slippen naar het front om te laten zien wat er speelde, maar dat zei ook heel veel over hoe het allemaal theater was.”

Beri Shalmashi (Int.6, pag.7)

Shalmashi's bevindingen sluiten aan op wat meerdere respondenten zeggen. Er is een hoog 'the show must go on'-gehalte, waardoor de finesse van gedegen verslaggeving met diepgang vaak verloren gaat. Op deze manier dringt het Koerdische perspectief ook nooit door tot de Westerse media en blijft het mainstream narratief altijd bestaan. Daisy Mohr, die al 18 jaar verslag doet vanuit Beiroet voor verschillende media vindt dat ook zorgelijk:

“Dat is inderdaad heel moeilijk en het is vooral ook moeilijk of zelfs veel moeilijker voor de mensen die in zo'n situatie leven, want die weten dat ook wel. Dat, op een goed moment, de nieuwscrawls wegtrekken en naar een volgend conflict gaan”

Daisy Mohr (Int.5, pag.4)

Alle respondenten met een baan in de media bevestigen dat waarheidsvinding een spel van hoor en wederhoor is, waarin nooit van één bron wordt uitgegaan. Het constant spelen met verschillende bronnen is daarbij belangrijk. Als je bijvoorbeeld een onderzoek doet naar Koerden in Turkije, moet je ook met nationalistische groepen zoals de Grijsse Wolven spreken, ook al lijkt dat misschien niet voor de hand liggend. Zo kan je in een onderdrukt land bijvoorbeeld spreken met de oppositie, maar in de spreekwoordelijke grot van de oppositie resoneert maar één geluid. Dit maakt oppositiegroepen vaak onbetrouwbare bronnen.

“Ik heb vroeg in mijn journalistieke loopbaan ontdekt hoe onbetrouwbaar [oppositiegroepen] zijn. Dat die altijd overdrijven, dat is een kwestie van ervaring. Als je begint, dan kan je denken van 'de oppositie zegt dat het zo is, dus het zal wel waar zijn', maar als je bij een oppositie in hun grot hebt gezeten en je hebt alles opgeteld, wat ik gedaan heb in Afghanistan

in 1980, en je ziet dat als het klopt wat ze zeggen dat ze meer aanhang hebben dan het aantal inwoners van heel Afghanistan, dan weet je dat opposities overdrijven.” - Carolien Roelants (Int.1, pag.3)

Gevarieerde waarheidsvinding is volgens respondenten dus heel belangrijk, want er moet een middenweg zitten tussen twee extremen. Dit geldt ook voor de twee polen objectieve en subjectieve journalistiek. In gesprek met respondenten wordt duidelijk dat beiden niet ideaal of realistisch zijn. Op de redacties is het zonneklaar dat subjectieve journalistiek niet door de beugel kan. Is het dan nog journalistiek, of is het activisme?

Journalisten ‘op de grond’ vinden dat dat toch iets genuanceerder ligt. Veel van hen vinden dat er niet zoiets is als objectieve journalistiek, want juist door aanwezig te zijn merk je dat er meerdere kanten aan een verhaal zitten. Brenda Stoter heeft als journaliste veel met de Jezidische minderheidsgroep in Irak gewerkt en zegt het volgende over het objectiviteitsprincipe:

“Ik sta tussen de twee soorten in. Dus tussen een kant kiezen en journalistieke objectiviteit. Zoals ik nu zo duidelijk over de Jezidi’s zeg dat ze niet goed behandeld worden, dat zou ik nooit kunnen zeggen als ik daar niet jarenlang onderzoek naar had gedaan. Dus je bent het aan het duiden en daar kan je dan wel iets over zeggen. En hoe kom je daar dan bij; omdat je het al heel lang onderzocht hebt.” Brenda Stoter (Int.3, pag.4)

Juist door in gesprek te blijven met iedereen krijg je een genuanceerd beeld van de situatie en het kan zijn dat er wel één bepaalde gedachte overheerst. *“Er bestaat niet zoiets als totaal objectief zijn, want je neemt gewoon bepaalde dingen mee. En dan leer je over bepaalde onderwerpen steeds meer” – Brenda Stoter (Int. 3, pag.4)* Het is vooral de bedoeling dat de journalist verslag doet van de -in zijn of haar mening- beste richting. Het bestaan van één objectief verhaal is in die zin dus een fabel.

Samenvattend kan verslag doen over het Midden-Oosten alleen als de journalist ervaring opdoet en oprechte belangstelling heeft voor het gebied. Er bestaat een duidelijk mainstream perspectief in de verslaggeving over het Midden-Oosten en veel mediabedrijven verslaan vanuit dit gevestigde perspectief. Het werkveld van de correspondent wordt dan ook vaak met een circus vergeleken: nieuws is snel, spectaculair en sensatiegericht.. Een lichte vorm van subjectiviteit is volgens correspondenten om z’n plaats, maar het gebruik van meerdere bronnen en perspectieven mag hierbij niet verloren gaan.

5.3 Turkse en Arabische blik op nieuws

Volgens de journalisten is de Westerse lezer geen gemakkelijke lezer als het gaat over complexe conflicten in het Midden-Oosten. Ook op het gebied van Koerdistan kan de Westerse blik voor

verkeerde interpretaties zorgen. De Nederlandse lezer heeft vaak een eenzijdig beeld van conflicten in het Midden-Oosten, het is volgens hen 'één pot nat'. De diversiteit in het gebied maakt het voor deze Westerse lezer te complex, dus gaat deze gemakshalve uit van een over-simplificatie. *"Mensen zeiden 'waar kom je vandaan?' en ik zei 'ik ben Koerd'. Toen zeiden zij 'Oh, jullie zijn terroristen'. Terwijl, ik was 23 jaar, ik was student, waarom moest ik terrorist zijn? Zij zeiden dat ze dat alleen maar in de media hoorden"* - Azad Kardoï (Int. 4, pag.5). De Koerden zijn in de ogen van de Westerse lezer dan ook 'allemaal Turken', zonder na te denken over enige nuance. Ook zorgt racisme volgens Koerden voor een verkeerde interpretatie.

"Als ze überhaupt al weten waar dat ongeveer ligt door die verdeling en omdat het zo dominant over Irak gaat bijvoorbeeld. (...) Neemt men dan aan dat je daar vandaan komt. Of denken ze 'Oh dat ligt daar ergens', maar dan vergeten ze het conflict in Iran bijvoorbeeld. Terwijl dat de directe aanleiding is dat ik hier ben opgegroeid. Dan lijkt het, als het verhaal niet bestaat, dan bestaat een aanzienlijk deel van jezelf ook niet.

Beri Shalmashi (Int.6, pag.4-5)

Volgens de respondenten is het verslag doen over Koerdistan moeilijker dan over bijvoorbeeld Beiroet, omdat de Nederlandse pers eigenlijk geen experts heeft op het gebied van Koerdistan. Er is geen verslaggever aanwezig in de autonome regio in Irak en de Koerdische regio kent ook geen internationaal erkend persbureau. Vaak wordt er daardoor vanuit een Arabische blik naar bepaalde gebeurtenissen gekeken, terwijl die aanzienlijk anders is dan de Koerdische blik. Beri Shalmashi vindt dan ook dat het opmerkelijk is dat er altijd vanuit Arabische landen verslag wordt gedaan:

"Het probleem is dan dat (...) bijna niemand expert is over de Koerden. Het is meestal vanuit een Arabische blik, wat natuurlijk al gek is, omdat het natuurlijk andere volkeren zijn met talen die niet eens verwant zijn aan elkaar."

Beri Shalmashi (Int. 6, pag.3)

Journalisten stellen dat nieuwswaardigheid vaak voort vloeit uit voor de hand liggende zaken. Zo krijgen Koerdische zaken pas aandacht als er op Nederlands grondgebied onrust ontstaat en dan in verband met Turken. Deze onrust is het enige dat we dan graag willen horen. Nieuws is pas nieuws als het invloed heeft op onszelf. Wladimir van Wilgenburg herhaalt dit meerdere malen.

Een vooroordeel over het Midden-Oosten waar respondenten over beginnen is dat daar alleen maar Arabieren wonen. Het feit dat niet iedereen Arabisch praat en denkt wordt vaak over het hoofd gezien. Dit wordt ook duidelijk wanneer in de interviews met journalisten naar voren komt hoeveel verschillende invalshoeken er zijn. Een arabist in Nederland zegt weer iets anders dan een verslaggever uit Koerdistan en de verslaggever in Libanon heeft ook weer een andere invalshoek.

Vaak wordt er vanuit een Arabisch perspectief verslag gedaan. Correspondenten zitten in Libanon of Egypte, vanwaar ook altijd met een Arabische blik wordt gekeken naar bepaalde gebeurtenissen. Echter is het niet altijd iets wat louter een Syrische Arabier kan uitleggen of duiden. Een Perzische, Koerdische of Turkse blik is echt anders.

Zo raken andere visies vaak ondergesneeuwd onder de Arabische visie op een probleem. Daarbij is het vaak moeilijk om een duidelijk beeld te scheppen vanuit één locatie over een gebied met Sjiïeten, Soennieten, Assyriërs, Christenen, Koerden, Jezidi's, et cetera. Lokale berichtgeving heeft dus veel beperkingen. Een correspondent doet verslag over het gehele Midden-Oosten:

“Dat is de gemakzucht van hoe redacties worden ingedeeld. Dus er zit een correspondent in Caïro of Beiroet en die neemt dit er ook wel bij, haha. En dat heeft natuurlijk ook te maken met dat als je geen natiestaat bent, je geen nationale pers hebt dus dat er nooit directe aandacht is [voor de Koerden].” – Beri Shalmashi (Int.6, pag.3)

In gesprek met Koerden wordt duidelijk dat de Arabische blik ook regeert omdat de Arabieren een handje hebben van het onderdrukken van andersdenkenden. Zo kan ook alleen de Arabische blik in de Westerse media doorsijpelen, omdat zij nu eenmaal de onderdrukkers zijn. Een andere mening blijft onderbelicht omdat die niet de ruimte krijgt om geuit te worden. Pratend met Derwich Ferho, komt dit duidelijk naar voren:

“In Iran gebeurt het in de naam van de Islam, in Turkije gebeurt het in naam van het Turks nationalisme, maar nu is er [daar] ook Islam bijgekomen. Je kunt de beide regimes vergelijken met elkaar. De ene is wel ietsje extremer, iets openlijker Islamitisch dan de andere, maar uiteindelijk gaat het om twee regimes die op twee verschillende manieren de repressie ongelofelijk groot uitvoeren.” – Derwich Ferho (Int.9, pag.4)

Samenvattend maken de verschillende perspectieven op nieuws het moeilijk voor de lezer om een alomvattend beeld van conflicten in het Midden-Oosten te krijgen. De Arabische blik op nieuws is wezenlijk anders dan de Turkse blik, waardoor gebeurtenissen steeds vanuit een andere visie worden geïdentificeerd. De visie die duidelijk ontbreekt, is die uit het Koerdische gebied zelf. Westerse journalisten bevinden zich over het algemeen niet in Erbil, Irak of Diyarbakir, Turkije, waardoor het Koerdische perspectief onderbelicht blijft. Alles proberen te duiden vanuit Beiroet of Caïro schiet te kort.

5.4 Interesse van Nederlands publiek

Nederlands publiek heeft volgens de respondenten een beperkte spanningsboog voor buitenlands nieuws. Als bepaalde gebeurtenissen invloed hebben op de hele wereld, dan wordt het voor de

Nederlandse pers pas interessant. Kortgezegd moet Midden-Oostennieuws eerst een connectie met Nederland hebben om het tot het nieuws te schoppen.

Koerdistan, of liever gezegd; de Koerden, komen daarom bijna altijd secundair in het nieuws. Beri Shalmashi weet in haar woordkeuze precies te duiden wat de Koerden in het nieuws typeert:

“Wat mijn antwoord is [op jouw vraag]: altijd secundair. Dus als [de Koerden] te maken hebben met een ander urgent iets. Pas als wij een grote bijdrage leveren aan het oplossen van een ander probleem, of als het zo erg uit de hand loopt dat je wel moet.”

Beri Shalmashi (Int.6, pag.3)

Dit houdt in dat nieuws nooit over Koerdistan gaat, maar alleen over de rol van het Koerdische leger bij een overwinning of verlies op Islamitische Staat. Als hun optreden in verhouding staat tot onze (inter)nationale veiligheid worden ze wel eens genoemd, maar nooit als een op zichzelf staand iets.

Het feit dat de autonome regio in Irak ook een militaire aanwezigheid heeft, maakt de Koerden interessant. Met name Karabulut, die als Kamerlid veel met dit soort vraagstukken in aanraking komt, verzekert dat dit de enige manier is waarop de regio aandacht krijgt. Dat er ook een maatschappij aanwezig is doet niet ter zake. Het gaat dan nogmaals niet over Koerdistan, want dat is geen soevereine staat. Het gaat hoogstens over de Koerden.

In de gesprekken met journalisten komt naar voren dat nieuws soms onafhankelijk van publieksinteresse gemaakt zou moeten worden. Nieuws hoeft volgens journalisten niet altijd in lijn te zijn met wat de Westerse lezer wil horen, soms moet nieuws gewoon gebracht worden, of het nou interessant is of niet.

“Wat ik nu doe is erg nieuwsgebonden en wat ik voorheen heb gedaan is dus ook de achtergronden (...), als het over nieuws gaat dan is het dus vaak, zijn het dingen die nieuwswaardig zijn. Dan is die keus makkelijk gemaakt.”

Daisy Mohr (Int.5 , pag.1)

Heilige graal of niet, er zit een zekere begrenzing aan hoeveel nieuws er uit het buitenland mag komen, voordat er verzadiging optreedt onder de Nederlandse lezer. Volgens de respondenten zijn media over het algemeen meer geïnteresseerd in het verhaal van om de hoek, want een lezer leest liever over gebeurtenissen in eigen land. Voor televisie-uitzendingen draagt een gebeurtenis ook bij aan nieuwswaardigheid als het een fotogenieke gebeurtenissen. Als er mooie beelden van zijn geschoten, haalt het al sneller het journaal.

Het zou positief zijn als nieuws altijd gaat over de mensenrechten van volkeren en dat ook positieve ontwikkelingen uitgebreide aandacht krijgen. Helaas is het de waarheid dat

oorlogsjournalistiek over conflict gaat. Wladimir van Wilgenburg weet daar het volgende over te zeggen:

“Journalistiek richt zich op conflict, niet op zaken doen. Er zijn heel veel gebieden waar het economisch goed gaat, waar ook geen aandacht voor is (...) Dus dat heeft minder aandacht dan bijvoorbeeld de Nederlanders. En die Nederlandse vrouwen zijn misschien wel betrokken geweest bij mensenrechtenschendingen (...) maar omdat die focus zo vaak dáár op ligt, wordt de rest toch vaak vergeten” – Wladimir van Wilgenburg (Int.8, pag.5-6)

Respondenten vinden dat er een zekere sensatiezucht bestaat onder nieuwsconsumenten. Nieuws bestaat bij gratie van sensationele gebeurtenissen. De Westerse televisiekijker heeft een opmerkelijke voorkeur voor afslachting en massamoord. Geerdink geeft al aan het begin van het interview aan wanneer wij in Nederland interesse hebben voor de Koerden, namelijk *‘Als er genoeg doden vallen’*. Volgens Carolien Roelants is er is dan ook interesse voor Koerdistan als er echt een grootschalige moordpartij heeft plaatsgevonden (Zoals de massamoord op de Koerden door Saddam Hoessein in 1988) of als er een humanitaire ramp voltrekt (zoals toen de Koerden uit hun huizen werden gejaagd en ze genoodzaakt waren om in wintertijd de bevroren bergen in te vluchten in de winter van 1991).

“Er is toch altijd wel iets anders waardoor het wél aandacht krijgt. Ik zei al de PKK, de genocide door Saddam Hoessein. En dan zie je ook in 1992, de regering Bush suggereert dat Amerika opstanden tegen Hoessein steunt, Saddam slaat zowel de opstanden van de Sjiieten als die van de Koerden neer. En de Koerden die vluchten allemaal de bergen in van Turks-Iraaks grensgebied en daar was héél veel belangstelling voor. Het was winter, het was een vreselijke situatie. Heel veel aandacht voor die Koerden in tentjes in de bergen.” - Carolien Roelants (Int.1, pag.7)

Keer op keer wijzen respondenten op de nadruk op daders. In de media is het vaak een probleem dat in het Westen een ongezonde obsessie met de daders bestaat bij grootschalige conflicten. Het gaat altijd over Bashar al-Assad, Sadam Hoessein en Osama Bin Laden. Het Westen is altijd zo bezig met deze grote namen dat de mensen die hard tegen hen vechten in de vergetelheid raken. Wladimir van Wilgenburg ziet dit in Irak ook:

“De problemen met de berichtgeving zijn met Nederland dat je vaak ziet dat er een soort van over-focus is op wat er gebeurt met Nederlanders die zich bijvoorbeeld bij ISIS hebben aangesloten. Wat het nadeel is, is dat het verhaal van de slachtoffers vaak wordt vergeten.” – Wladimir van Wilgenburg (Int.8, pag.2)

Respondenten bevestigen dat langdurige conflicten geen prioriteit meer krijgen in de media. Kijkend naar de Syrische burgeroorlog, nog steeds een vreselijke situatie, wordt pijnlijk duidelijk dat de media verzadigd zijn en lezers hier dus niks meer over willen horen. Dit terwijl het land zich nog steeds in een vreselijk impasse bevindt. Brenda Stoter, onafhankelijk journaliste, zegt er het volgende over:

“Ik heb heel veel over Syrië geschreven (...) en dan had je toch wel mensen die zoiets hadden van ‘daar heb je haar weer met zo ’n Syriëverhaal’ dus op een gegeven moment was er toch een beetje verzadiging. En ik vind dat best slecht, want ondertussen ging die oorlog wel gewoon door en het werd steeds erger.” - Brenda Stoter (Int.3, pag.7)

Het is volgens journalisten te ingewikkeld of te ver weg voor de lezer om iets om de Koerden te geven. Ze snappen het misschien niet voldoende om er een mening over te hebben of zich erin te verdiepen en daarbij helpen de media niet bepaald mee om het interessanter of duidelijker te maken.

“Als er bijvoorbeeld een Nederlander meevecht met Koerden tegen IS dan is het interessant. Of als er een IS-vrouw is uit Nederland dan is het interessant. Maar (...) de algemene situatie van Koerdistan is gewoon niet zo interessant.” – Wladimir van Wilgenburg (Int.8 , pag.2)

Koerden komen in Nederland dus altijd secundair in het nieuws. Ze zijn voor de Westerse pers en haar publiek alleen interessant als ze een strijd leveren die (positieve of negatieve) gevolgen heeft voor het Westen. Journalistiek gaat meestal over conflict en wat de Koerden daar dan aan hebben bijgedragen. Het gaat dan ook nooit over Koerdistan, maar over de Koerden, want Koerdistan bestaat als dusdanig niet. Journalisten vertellen dat het belangrijk is om nieuws te brengen omdat het nieuws is, maar er is wel een publieksinteresse waar rekening mee moet worden gehouden. Nederlandse lezers zijn meer geïnteresseerd in binnenlands nieuws, dus buitenlands nieuws krijgt gewoonlijk minder aandacht.

5.5 Nederlandse misverstanden

Frozen conflicts raken onderbelicht in het Westerse nieuws. Respondenten wijzen op veel misverstanden die zodoende ontstaan over de Koerdische kwestie. Ook het Israël-Palestinaconflict is volgens Sadet Karabulut nergens meer te bekennen in de media. De reden dat hier geen aandacht aan wordt besteed, heeft te maken met een zekere compassiemoeheid. Dit is volgens de respondenten duidelijk een probleem:

“Palestina-Israël is al vijftig jaar van bezetting, (...). Daar heerst een zekere moeheid. En de Koerdische kwestie is in zekere zin stil, het is niet zo dat het gevaar is geweken voor de Koerden, of dat IS is verslagen, of dat Turkije zich nu in ene houdt aan de rechten van de

Koerden, of die respecteert, dat is allemaal niet het geval. Maar de berichtgeving is wel veel minder geworden.” – Sadet Karabulut (Int.11, pag.4)

Journalisten en Koerden vertellen dat het problematisch dat de Westerse media alleen aandacht hebben voor Syrië als Erdogan dreigt om Syrische vluchtelingen Europa in te laten. Dan schrikt de Nederlandse regering opeens en probeert ze dat weer te voorkomen. Pijnlijk voor mensen die uit dat gebied moeten vluchten, want ook zij merken wel dat de pers er eerst als de kippen bij was, maar nu zij de hulp van het Westen echt nodig hebben, zij hen de rug toe keren.

Respondenten vertellen dat in kranten en tijdschriften een hang is naar verhalen met een ‘feelgood’-touch. *“Het menselijke verhaal, daar is zeker ruimte voor en dat hoeft echt niet altijd maar zielige schreeuwende slachtoffers of boeven te zijn ofzo.”* Daisy Mohr (Int.5, pag.3). Als er aan Koerden in tijdschriften een verhaal is gewijd, gaat dat bijvoorbeeld vaak over het feit dat het Koerdische leger geen onderscheid wordt gemaakt in sekse. Het idee dat er vrouwelijke soldaten meevechten is voor het Westen heel mediageniek.

“Vrouwen en jongeren mobiliseren, je ziet dat grote kranten daar best aandacht voor hebben, maar dan in de bijlage. Dan werken ze bijvoorbeeld ook graag met vrouwen, want die zijn mooi voor het verhaal en dat past in ons verhaal over feminisme en de positie van de vrouw en dergelijken. En dan maken ze een mooi achtergrondverhaal over de feministische revolutie in Koerdistan.” – Frederike Geerdink (Int.2, pag.3)

De ideologie en het gedachtegoed van de Koerdische groepen krijgen dan niet persé de aandacht, maar de feministische ondertoon van het verhaal is wel in trek. Er is ruimte voor dit soort verhalen in de bijlage; bij uitstek de plek waarin Koerden worden behandeld.

“Mensen hier in Nederland, die media zijn natuurlijk heel makkelijk. Van ‘oh die vrouwen! Die vechten!’ En dan hebben ze zoiets van ‘nou die Koerdische vrouwen vechten!’. Maar ze beseffen zich dan niet dat dan weer één bepaalde tak is, een bepaalde partij. Daar kan ik me wel heel erg aan storen. Dat er een beeld wordt gecreëerd, [dat] zo eenzijdig [is].” – Brenda Stoter (Int.3, pag.3)

Sommige respondenten geven toe dat het soms moeilijk is om de verslaggeving kloppend te krijgen door de complexiteit. Andere respondenten zeggen juist dat het nou ook weer niet zo moeilijk is.

“Want hoezo snappen we wel dat de VS 52 staten heeft, hoezo kunnen we dat wel handelen en weten we zelfs best wel veel over de verschillende kanten en stemmen in de Amerikaanse

politiek, het is omdat we ons niet identificeren met wat er in de Koerdische regio gebeurt.” – Beri Shalmashi (Int.6, pag.4)

Mensenrechtenschendingen en dergelijke wandaden raken volgens de respondenten vaak onderbelicht. De verslaggeving gaat over het geweld en minder over het onderliggende leed. Het conflict is hetgeen dat nieuwswaardig is. Leo Kwartan heeft veel met de regio te maken en spreekt ook zijn zorgen uit:

“En die Arabische milities die moeten maar zorgen dat die Koerden verdwijnen. En de YPG, aanvankelijk ‘onze’ mensen zeg maar, die worden vermoord. Uit hun huizen gejaagd, gearresteerd. Er gebeuren de meest verschrikkelijke dingen. Daar hoor je hélemaal niets over.” – Leo Kwartan (Int.7, pag.3)

Samenvattend bevat Nederlands nieuws over het Midden-Oosten en de Koerden dus vaak misverstanden. Door de korte tijd die aan deze onderwerpen wordt besteed, treedt vaak oversimplificatie plaats. De Nederlandse lezer heeft een korte spanningsboog voor conflicten in het Midden-Oosten. De moeheid die hierdoor optreedt, zorgt voor gebrekkig begrip van de situatie. Dat de Koerden een zuiver militair doel nastreven is in die zin dan ook kortzinnig, maar door het gebrek aan zendtijd blijft er niet meer hangen in het nieuws over de regio.

5.6 Belang van staten

Respondenten wijzen op de grote invloed die soevereine staten -direct of indirect- hebben op het nieuws. De communicatie tussen soevereine staten in de wereld kan soms verouderde of onware narratieven in stand houden. Politici kunnen bepaalde omstandigheden negatief *framen* en deze *frames* worden overgenomen door andere landen. De media volgen uitspraken van deze regeringen en hierdoor kan soms vanuit een verkeerd perspectief verslag gedaan worden.

“Maar als je de belangen van de Nederlandse autoriteiten bij de Koerden gaat opwegen tegen de belangen van Nederland met Turkije, dan [zijn die] belangen met de Turkse overheid veel hoger. Dat heeft te maken met de economie, handel en ook tegelijkertijd met politiek.” – Azad Kardoï (Int.4, pag.3)

Sommige gebeurtenissen kunnen volgens Koerden en freelance correspondenten dus beter niet doorleken naar de media. Althans, dat willen wereldleiders niet. De doofpot is volgens de Koerden een veelgebruikte politieke zet, want het naar buiten brengen van bepaalde dingen kan de (geo)politieke verhoudingen flink opschudden. Koerdistan is ook duidelijk zo’n olifant in de kamer:

niemand wil zich eraan branden omdat regeringen belang hebben bij de status quo. Het is dan ook belangrijk om de lezer soms in het ongewisse te laten over het onderwerp.

“Zodat de autoriteiten, die de Koerdische bevolking in hun macht hebben, zodat deze relatie met hun gewoon stabiel blijft. Dus deze berichtgeving heeft een sterk element om het volk eigenlijk dom te houden” – Azad Kardoï (Int.4, pag.7)

Op Europees grondgebied zijn talloze Koerdische politici en vrijheidsstrijders vermoord. Ze zijn naar Europa gelokt voor onderhandelingen, waarbij veel van deze grote actoren in de Koerdische kwestie dit hebben moeten bekopen met de dood. Het is exemplarisch dat Abdul Rahman Gasshendlou, een vooraanstaand leider van de Koerdische Democratische Partij en een voorvechter van de Koerdische onafhankelijkheid, in 1989 bij onderhandelingen met de Iraanse regering in Wenen werd geliquideerd en de Oostenrijkse media hier niks over uitbrachten. Deze gebeurtenis moest in de doofpot door de grote economische banden die Oostenrijk toentertijd had met Iran. Misschien was dit geen onwil van Oostenrijkers, maar eerder van de Oostenrijkse regering die hun band met Iran niet in gevaar wilde brengen. *“Dus zelfs al gaat het onrecht je aan het hart, als Oostenrijk zijnde, je kan niet direct daar iets mee doen.” – Beri Shalmashi (Int.6, pag.3)*

Het betreft dan zo'n precarie situatie en verhouding tussen regeringen, dat het uitkomen van zo'n gebeurtenis desastreuze gevolgen kan hebben voor de relatie tussen de twee landen. Regeringen hebben de neiging dit soort gebeurtenissen de kop in te drukken, zodat de media en daarmee de hun lezers hier niks over te horen krijgen. Dat is een makkelijkere manier dan het proberen op te lossen van doorlopende maatschappelijke problemen.

“De meeste Europese autoriteiten (...) weten heel goed waarover het gaat. En zij weten ook heel goed dat de PKK geen terroristische aanslagen gepleegd heeft. Nergens in Europa. Maar dat de PKK of de Koerdische organisatie zélf slachtoffer zijn van de repressie in de Europese landen, door de Europese landen, onder de druk in Europa.” – Derwich Ferho (Int.9, pag.3)

Respondenten vertellen over het geopolitieke spel dat met de Koerden gespeeld wordt. Na talloze overwinningen van de Koerden in Syrië tegen IS, besloten de Verenigde Staten om hun troepen weg te trekken uit Noord-Syrië, wetende dat zonder hun aanwezigheid er een gevaarlijk machtsvacuüm zou ontstaan waar Turkije handig gebruik van zou kunnen maken door de Koerden aan te vallen. De Verenigde Staten heeft dit toch gedaan. Ze hebben hun -naar eigen zeggen- bondgenoten aan hun lot overgelaten en de Koerden zijn vervolgens ook daadwerkelijk aangevallen door Erdogan. Dit alles dus onder het toezien oog van zowel de Verenigde Staten als Europa. Het zou gepast zijn als Europa zich uit zou spreken tegen de VS over dit wangedrag, maar Europa bleef stil.

“Dat heeft natuurlijk ook te maken met de positie van Nederland ten opzichte van de Verenigde Staten. De VS wordt altijd gevolgd. Zelfs als ze de Koerden zo’n streek leveren door hen over te leveren aan Turkije. Om Turkije een carte blanche te geven om Noord-Syrië in te trekken.”

Sadet Karabulut (Int.11, pag.3-4)

Sommige Koerdische respondenten zeggen dat de Nederlandse regering invloed uitoefent op de berichtgeving over Koerdistan. Dit is niet ondenkbaar gezien de economische belangen die bestaan tussen Nederland en de landen waarin Koerdisch gebied zich bevindt. Uitspraken van de regering zelf zijn in ieder geval in lijn met de economische en geopolitieke belangen die ze heeft met hun zakenrelaties.

“[Deze belangen hebben] te maken met m’n eerder genoemde handel, economie en politiek. Van Nederland met Iran, Nederland met Turkije, Nederland met Syrië en Nederland met Irak. Zowel in de tijd van de dictatuur met Saddam Hoessein, als nu en zelfs tijdens de stabiele regering van Bashar al’Assad in Syrië.” – Azad Kardoi (Int.4, pag.3-4)

Meerdere respondenten vertellen dat het heel belangrijk is om de invloed van grootmachten op de internationale en geopolitieke conflicten in acht te nemen. Als er bijvoorbeeld een bepaald frame of narratief bestaat over Koerdistan, zijn veel grootmachten geneigd om dit -vaak verkeerd gebruikte- frame of etiket in te zetten voor eigen politieke doelen.

“Die frames en etiketten worden vaak ook vanuit staten en leiders ingezet voor hun eigen politiek en dat wordt wel zo overgenomen [door de media]. Terwijl natuurlijk het een complexer geheel is.” – Sadet Karabulut (Int.10, pag.2)

Zo wordt een verkeerde afspiegeling van politieke verhoudingen in stand gehouden. Internationale politieke banden wegen zwaarder dan menselijk belang. Op basis van de houding die grootmachten hebben ten opzichte van Turkije, Irak, Iran en Syrië wordt dan ook vaak de houding ten opzichte van de Koerden gebaseerd. Sadet Karabulut wijst op de grote economische belangen die grootmachten hebben in een gebied rijk aan olie en andere grondstoffen. Veel (Europese) grootmachten hebben hun imperialistische inborst nooit verloren en proberen continu door te gaan met het delven van grondstoffen in landen waar ze hun koloniale macht deels over verloren zijn. Olie in de grond wakkerd nou eenmaal imperialisme aan. Hierbij wordt er geen rekening gehouden met mensenrechten, want economische belangen zijn belangrijker.

Het staatsbelang krijgt volgens Karabulut altijd de prioriteit, dus kan een staatshoofd bijvoorbeeld iets zeggen wat in zijn eigen belang is, waardoor dit voor waar wordt aangenomen,

terwijl dat niet altijd het geval is. In gesprek met de politica wordt duidelijk dat, zelfs als Nederland zich als regering uit wil spreken tegen bijvoorbeeld de Turkse onderdrukking van de Koerden, ze niet bij machte zijn dat te doen. Nederland is niet groot en invloedrijk genoeg om er iets aan te veranderen. Ze stelt dat er al wel vorderingen zijn te zien in dit opzicht, maar dat we nog niet op dat punt zijn.

Koerdische respondenten, maar ook Nederlandse respondenten geven aan dat het Europese aandeel in oorlogen vaak groter is dan Europeanen beseffen. Het is misschien een onderwerp dat in de taboesfeer zit, maar veel wereldmachten hebben een flinke vinger in de pap in crisisgebieden. Waar mensen vaak niet bij stil staan is dat ook Europese landen zich hier schuldig aan maken, bewust of onbewust. Waar was de beveiliging op Schiphol toen het regime van Saddam Hoessein gigantische hoeveelheden giftige stoffen liet overvliegen uit Nederland, waarmee hij een groot aantal Koerden bombardeerde?

“Bijna alle Europese landen hebben dit gehad in die chaos in het Midden-Oosten. Het wordt door ons gewoon in stand gehouden. Bijvoorbeeld: Duitsland heeft voor meer dan 38 miljard euro aan wapens verkocht aan Syrië. Rusland heeft bijvoorbeeld 40 miljard euro winst gehad aan die chaos in Syrië, door de verkoop van wapens.” – Azad Kardoï (Int.4, pag.6)

De respondenten wijzen mij allemaal op de onmacht van een stateloos volk om diplomatie te bedrijven. Op wereldniveau wordt Koerdistan dan ook niet gezien als een algemene beweging. Versnipperd in verschillende landen en opgedeeld in allerlei divisies heeft het geen duidelijk afgebakend centrum en grenzen. Dit bemoeilijkt het doen van politieke zetten en het bedrijven van diplomatie. Koerdistan is in die zin meer een identiteit dan een soevereine staat. Karabulut en Kwartan zeggen dat het zorgelijke is dat, wanneer de Koerden de wereld een dienst bewijzen, dit op politiek vlak beloond wordt met een vriendschappelijk schouderklopje en wat aardige woorden, maar er wordt niet beloond met andere dingen, zoals geld of amnestie of een politieke geste.

“Verder zie je dan ook dat we heel weinig doen voor de Koerden. Het is niet heel erg meer ‘nodig’. Maar nog wel een beetje, want IS is nog wel aanwezig. En als de Koerden wegvallen.. dan wordt IS weer sterker. (...) Maar om nou zo ver onze nek uit te steken van ‘joh Koerden moeten een eigen staat hebben’ dat gaat niet zomaar gebeuren.”

Leo Kwartan (Int.7, pag.4)

Koerdistan heeft in enge zin geen militaire bondgenoten op hoog niveau. Dit is vervelend, want op wereldniveau wordt Koerdistan niet als staat gezien, maar eerder als militie. Vooral Arabist Leo Kwartan, maar ook SP-kamerlid Karabulut vertellen mij dat een stateloos volk een aparte positie binnen de diplomatieke gemeenschap heeft. Zo zijn ze vaak wel onze wapens op militair niveau, maar dit ontstijgt de status van militie niet echt.

“En dus kunnen we ook die Koerdische regering ook niet vragen van ‘hey kunnen jullie die IS-strijders berechten’. Hoe kan een militie, want technisch gezien zijn ze dat, hoe kunnen die strijders gaan berechten? Voor misdaden, die ze hebben gepleegd in Syrië. Dat kan alleen worden gedaan door de officiële autoriteiten in Syrië. En dat is Assad. Of je het nou leuk vindt of niet, er is gewoon geen andere optie. Dat is de bittere waarheid” – Leo Kwartan (Int.7, pag.4)

De Westerse media zijn onderdeel van dit systeem. Zowel Nederlandse journalisten als Koerden vertellen mij in de interviews wat voor problemen dit oplevert. Het Koerdische volk is in die zin een systeemondermijnende beweging omdat het het niet eens is met de kapitalistische grootmachten die hun grondgebied in hun bezit hebben. De systeemondermijning wordt op zo’n manier behandeld dat het geen aandacht krijgt bij persbureaus, die min of meer in dienst staan van dit kapitalistische systeem.

“Je zult nooit zien ‘Nieuwsagentschap van PKK zegt dat 20 Turkse soldaten zijn gesneuveld’ en dat komt doordat Koerden geen staat hebben. En met betrekking tot de Nederlandse regering.. Ja, dat heeft natuurlijk wel een soort van invloed”

Wladimir van Wilgenburg (Int.8, pag.3-4)

Samenvattend krijgt staatsbelang voorrang wanneer wordt afgewogen wat het nieuws haalt en wat niet. Sommige gebeurtenissen willen staten liever niet in het nieuws en worden zodoende achtergehouden. Europese autoriteiten zijn goed op de hoogte van de Koerdische kwestie, maar houden het, onder druk van Turkije, liever op de achtergrond. Ook de relatie met de VS is hierop van invloed. Het probleem is vaak dat aan de conflicten in het Midden-Oosten een imperialistisch spel ten grondslag ligt. Dat is iets waar Europa zich liever stil over houdt en wat dus niet de media haalt. Economische en geopolitieke belangen zijn in die zin belangrijker dan mensenrechten.

5.7 Rebel diplomacy en de toekomst van de Koerden

Al eerder kwam de manier waarop er met vluchtelingen omgesprongen wordt in onderhandeling met Turkije aan bod. Respondenten maken duidelijk dat het geld meestal regeert, en dat mensenrechten in het nieuws ondergeschikt zijn aan de economische belangen die met een gebied gemoeid zijn. Vaak krijgt een probleem in de wereld wel aandacht, maar resulteert dit niet in oplossingen, maar in onderhandelingen. Want uiteindelijk is het het geld dat overheerst. *Money talks*. Koerdistan is geen staat, dus het gaat nooit over Koerdistan. *“Nou, het gaat dus niet over Koerdistan he, haha. Het gaat*

wel eens over de Koerden, maar het gaat nóóit over Koerdistan” – Sadet Karabulut (Int.11, pag.6).

De Koerden die aan het woord komen geven aan dat er nooit over Koerdistan gesproken wordt. Als er over Koerdistan gepraat wordt gaat het over de Koerden, dus over het volk en niet over de samenleving.

In gesprek met Koerdische respondenten wordt duidelijk dat de droom van Koerdische onafhankelijkheid een sterke is, maar dat er nog veel dingen zijn die in de weg staan. Wat veel Koerden tegen de borst stuit is de manier waarop de familie Barzani (de machtigste familie van Irakees-Koerdistan) deze regio veilig houdt. Zoals overal ter wereld moet een land of regio zijn naaste burens te vriend houden om goede zaken te doen.

“Maar Iraaks-Koerdistan en dan met name de Barzani’s. En die laten zich die steun graag aanleunen en dat betekent ook weer dat die feitelijk, de facto, een wig vormen binnen die Koerdische beweging. Want die Barzani’s zijn dus conservatief, gesteund door Turkije.” – Carolien Roelants (Int.1, pag.5)

Hoewel de Koerden geteisterd zijn door moord, vervolging en onderdrukking van haar burens, bestaat de autonome regio nou eenmaal bij de gratie van handel met deze onderdrukkers. De Barzani’s doen dan ook zaken met Turkije. Dit is iets wat een Koerdische eenheid in de weg staat. Het blijft nou eenmaal zo dat het geld regeert en dat de KDP de regio niet in leven kan houden zonder handel. Dit is echter wel een ethische grens die overschreden wordt.

De Koerden hebben op veel plekken in het gebied onafhankelijke regio’s ontwikkeld met eigen militaire groepen en eigen idealen. Wel zegt een van de respondenten dat het in een hypothetische toekomst natuurlijk mogelijk is om een soort federale regering op te zetten met elke Koerdische regio een eigen staat.

“Deze situatie is ontstaan d oor grenzen, dus waarom zou je alleen al de onderhandeling over hoe die grenzen zouden lopen: doe je dat hoe het historisch gebeurt is, doe je dat aan de hand van welke punten de Koerden wonen, maar daar wonen ook Assyriërs, doe je dat dan onder die heerschappij erbij? Of hebben zij dan ook weer recht op iets anders? Ik zou wel in een soort van federale tussenvorm geloven, dus eigenlijk self-governance op basis van provincies, omdat dat dan nog te behappen is. Niet persé met Koerdistan als centraal punt, maar bijvoorbeeld binnen Iran. Een aantal provincies die meer macht hebben binnen hun eigen gebied.”

Beri Shalmashi (Int.6, pag.5)

Sprekend met verschillende Koerden in ballingschap heb ik geprobeerd te verduidelijken wat deze ‘rebellendiplomaten’ dan wel proberen te doen in het land waar ze naartoe zijn gevlucht. Allemaal zijn ze vervuld van een krachtig vuur voor hun afkomst en hun rol is vooral die van bemiddeling.

“Er zijn twee doelen waar wij eigenlijk aan werken. De Koerdische kwestie in Europa, vooral in België, op een heel objectieve manier, dus de concrete situatie, de geschiedenis van de Koerden, het sociaal-cultureel leven, het politieke leven van de Koerden bekend maken. Mensen in Europa informeren over de realiteit. Aan de andere kant de Koerdische gemeenschap in ballingschap in Europa weer, ook helpen in Europa om hun problemen op te lossen, zoals ja, integratieproblemen bijvoorbeeld.” Derwich Ferho (Int.9, pag.2)

Een taak van bekende Koerden is het dichten van de afstand tussen Europese volk en de Koerdische ballingen. Ze proberen op een vredelievende manier toch wat gewaarwording te creëren over de kwestie en vooral hun bestaansrecht te verdedigen en om ook hun identiteit te behouden bij hun nieuwe bestaan in Europa. Een veelgehoorde uitspraak is dan ook dat ze proberen een oorlog te voeren zonder wapens.

Bekende Koerden zeggen zelf vaak een grote verantwoordelijkheid te dragen. In verband met media hebben zij eigenlijk een tweeledige rol: aan de ene kant is hun bekendheid een reden voor Koerden om hen te benaderen als er iets is wat speciale aandacht verdient.

“Toen Turkije bij Syrisch-Koerdistan binnenviel heb ik als de Nederlandse pers mij dan benaderde, heb ik geprobeerd dat te delegeren. Contacten door te geven en dat allemaal eerst vragen, van mensen die uit dat gebied komen waar dat nieuws over gaat. En bij demonstraties wat welbespraakte vrienden naar voren schuiven.”

Beri Shalmashi (Int.6, pag.2)

Op die manier zijn ze een spreekbuis voor de Koerdische gemeenschap in Nederland en Europa. Tegelijkertijd zijn deze woordvoerders natuurlijk ook opgevallen bij mediabedrijven, dus worden ze benaderd als er een Koerdische kwestie is waarover een uitspraak moet worden gedaan, of als er bijvoorbeeld een protest gehouden wordt en de pers wil iemand op beeld hebben die reeds bekend is. Het is volgens deze respondenten dan ook belangrijk om te zorgen dat in het nieuws soms andere Koerden aan het woord komen.

Veel Koerden voeren hun oorlog dus zonder wapens maar met pen. Het opschrijven van de gebeurtenissen in de vorm van verhalen is een belangrijk middel om de Koerdische kwestie aan de man te brengen onder de Europese bevolking.

Uit het interviews met Koerden komt een gemengde houding ten opzichte van de Koerdische protesten naar voren. Veel respondenten vinden het belangrijk dat de Koerden hun mening kunnen

etaleren en het samenkomen in een ander land om te strijden voor een betere toekomst brengt ook een gevoel van verbroedering naar boven.

“Voor de Koerden zelf, is het een soort van uitlaatklep. Daardoor komen ze bij elkaar, ze raken hun frustratie kwijt en ze hebben het gevoel dat ze in ieder geval iets terug doen (...) En dat het een beetje geruststelling is. Of je daarmee politiek iets bereikt: ik denk het niet.” – Latif Tali (Int.10, pag.5)

Sommige Koerden zeggen echter dat ze niet het idee hebben dat protesten echt iets gaan opleveren. Ook is een protest vaak een laatste schreeuw om hulp, omdat er geen andere weg is. Dit kan beklemmend zijn, omdat het idee een zekere wanhoop in zich heeft.

Protest brengt niets anders naar buiten dan je zwakheid. En zwakheid is onmacht en dan kom je op straat te schreeuwen, omdat je uit onmacht niks anders kan doen. – Azad Kardoï (Int.4, pag.7)

Toch blijven veel Koerden protesteren, want ze willen bewustwording creëren onder de Nederlandse bevolking. Sadet Karabulut ziet hier een verbetering in; steeds meer jongeren doen mee aan de protesten en vaak zijn het niet alleen maar Koerden. De al eerder genoemde contra-protesten van Turken gooien vaak roet in het eten. Ze verleggen de focus naar kleinere zaken die er niet toe doen. Koerden worden echter vaak verkeerd gebruikt in de media. Bij protesten worden mensen geïnterviewd die overmand zijn door emoties of bijvoorbeeld niet goed Nederlands spreken. Veel Koerden geven bij de interviews aan dat de juiste Koerden zelden aan het woord worden gelaten.

“Dat is allemaal oké, er moet plek zijn voor iedereen maar iedereen heeft ook z'n eigen rol in zo'n verhaal en de boodschap komt beter over als iemand ABN spreekt, dan als het iemand is waar ze op neerkijken. Dat is wel hoe het werkt.”

Beri Shalmashi (Int.6, pag.5)

Protesten worden overschaduwd door opstootjes tussen Koerden en Turken. Diasporanieuws is alomtegenwoordig en probeert hierin nuance aan te brengen. Ze strijden voor de waarheid en proberen in zekere zin toch de extra uitleg te geven die nodig is voor volledig begrip van de situatie. De Beeldvorming over Koerden behoeft soms extra uitleg.

Er is ook een positieve toon te ontdekken bij de gesprekken. Karabulut merkt dat er meer sympathie en solidariteit voor de Koerden aan het ontstaan is vanuit de Europese samenleving. De laatste demonstraties waren volgens haar hoopgevend. Jonge mensen doen mee en het geluid begint

steeds sterker te klinken. Ze stelt dat we er nog lang niet zijn, maar dat er toch een zekere vooruitgang zichtbaar is.

“Ik vind juist de laatste demonstratie die er zijn geweest vond ik heel hoopgevend, veel jonge mensen. Veel mensen die heel goed weten waarom ze daar staan, zeker niet louter mensen met een Koerdische achtergrond.. Het is niet zo zwart/wit in mijn ogen.” -- Sadet Karabulut
(Int.11, pag.6)

Samenvattend proberen Koerden veel te doen om de beeldvorming over hun zaak te verbeteren. Er zijn talloze organisaties die zich inzetten voor integratie en het bespoedigen van communicatie met de pers. Sommige Koerden schrijven over het lot van hun volk en bepaalde journalisten wijden er veel tijd en papier aan om de Koerdische kwestie aan de dag te brengen. Er is ook een positieve toon in de gesprekken met de respondenten. Bij de protesten zijn steeds vaker mensen aanwezig die niet Koerdisch zijn en er is meer bewustzijn over het lot van het Koerdische volk.

6. Conclusie

6.1 Inleiding

In dit onderzoek is gekeken naar de totstandkoming van Nederlandse berichtgeving over Koerdistan en het Midden-Oosten. Het Koerdische volk is verspreid over de hele wereld, maar het begrip van de Westerse media over de situatie in Koerdisch gebied is beperkt. De mediabehandeling van *frozen conflicts* als dat van de Koerden is onderbelicht gebleven in bestaand onderzoek. Door moderne ontwikkelingen op het gebied van verslaggeving moeten buitenlandredacties en correspondenten het zien te redden met een kleiner budget dan in het verleden. Aan de hand van de ervaring van journalisten en Koerden is onderzocht hoe het nieuws over dit type frozen conflicts tot stand komt. Koerdistan geldt hierbij als de te onderzoeken case. De hoofdvraag luidt: *Hoe komt nieuws over het Koerdische conflict in de Nederlandse media tot stand?* Deze vraag is onderzocht met behulp van elf interviews met Koerdische ballingen, correspondenten en journalisten van de buitenlandredactie. Hen zijn vragen gesteld over de berichtgeving over Koerdistan, waarna de interviews zijn ingedeeld in thema's. Deze thema's zijn vervolgens aan de hand van een thematische analyse onderzocht op patronen.

6.2 Beantwoording onderzoeksvragen

De eerste deelvraag luidde: *Welke rol spelen buitenlandcorrespondenten bij het nieuws over de Koerdische kwestie?* In gesprek met correspondenten denken ze dat zij het objectiviteitsprincipe anders interpreteren dan de journalisten op de redactie. Een verhaal heeft twee invalshoeken, mag nooit vanuit één van die invalshoeken benaderd worden, maar als je je lang in een gebied of een volk verdiept, kan dat objectiviteitsprincipe niet altijd standhouden.

Correspondenten ergeren zich vaak aan een gevestigd perspectief op zaken in het Midden-Oosten en Koerdistan, een perspectief waarin oorlog en Arabieren de boventoon voeren. Hierdoor kunnen gebeurtenissen daar verkeerd geïnterpreteerd worden door de media. Dit perspectief wordt vaak vanuit Nederland of Europa gebezigd, terwijl correspondenten op de grond een heel ander narratief observeren. Het mainstream perspectief is een visie op zaken die, door het kapitalistische systeem waarin de media optreden, moeilijk te doorbreken is. Het 'circus van de 21^e eeuw', zoals sommige respondenten het noemen: snel nieuws, snelle verveling, weinig diepgang en door naar het volgende conflict verderop.

Belangrijk is ook om te vermelden dat veel correspondenten verslag doen vanuit Libanon, Turkije of Egypte waar een Arabische of Turkse visie op zaken voorop staat. De Koerdische visie raakt in die zin ondergesneeuwd. Dit is toch een onoverkomelijk probleem, want zolang Koerden geen eigen staat hebben, zullen ze ook geen internationaal erkend persbureau hebben en dit maakt (Irakees-

)Koerdistan geen aantrekkelijke plek voor journalisten om zich te vestigen. Er is nou eenmaal weinig vraag naar een Koerdistan-correspondent.

De tweede deelvraag luidde:

Welke rol spelen buitenlandredacties bij het nieuws over de Koerdische kwestie?

Bij gebrek aan eigen ogen in het land waar de redacties over schrijven, zijn deze vaak afhankelijk van het nieuws dat via persbureaus wordt gepubliceerd. Dit heeft dit als gevolg dat nieuws over de regio vaak direct van de Turkse regering komt, het machtigste land uit de regio. Hierdoor worden de Koerden en hun onafhankelijkheidsstrijd niet goed afgebeeld in het Westerse nieuws. Turks president Erdogan probeert de Koerden monddood te houden en omdat berichten van Turkse persbureaus vaak 1-op-1 worden gekopieerd, wordt dat hem makkelijker gemaakt.

In dit onderzoek wordt door de respondenten gezegd dat Koerden altijd secundair in het nieuws komen. Er is vanuit redacties interesse voor de Koerden als zij bijvoorbeeld bijdragen aan iets wat voor Nederland belangrijk is. Over het lot van de Koerden zelf wordt nooit uitgebreid verslag gedaan. Koerden zijn bijvoorbeeld wel in het nieuws eerder een militaire aanwezigheid in Syrië dan een volk.

Door bovenstaande problemen ontstaan er misverstanden onder Nederlandse bevolking en binnenlandse journalisten en redacties. Frozen conflicts raken volgens respondenten onderbelicht, omdat mensen er niet meer over willen horen: er is een zekere moeheid over bepaalde conflicten die al lang duren. De verzadiging van de lezer zorgt dat de aandacht verzwakt. Zo krijgt een militaire actie van de Koerden wel aandacht, maar als er op een bepaalde geopolitieke manier misbruik wordt gemaakt van de Koerden, wordt daar weer geen aandacht aan geschonken.

Soms is het beter als bepaalde gebeurtenissen onderbelicht blijven, omdat het de zakenrelaties tussen Europa en de landen waarin de Koerden zich bevinden, in gevaar brengt. Als er op Europees grondgebied bijvoorbeeld een afrekening plaatsvindt van een Koerdische revolutionair door een van de regimes in het Midden-Oosten, is het voor een Europees land beter dat deze gebeurtenis niet of veel later gepubliceerd wordt. Het is een aantal keer gebeurd dat een Koerdische revolutionair naar Europa wordt gelokt door een geheime dienst onder het mom van 'vredesonderhandelingen', om daar vervolgens geliquideerd te worden. De media worden in dit soort gebeurtenissen afgehouden.

De derde deelvraag luidde:

Hoe proberen Koerdische ballingen invloed uit te oefenen op het nieuws over de Koerdische kwestie in het Westen?

De Koerdische respondenten die zijn gesproken laten blijken dat het Koerdische vuur niet zo makkelijk te doven is. Koerden zijn een gepassioneerd volk en ze proberen veel te doen om hun zaak te bespoedigen. Er zijn in Europa talloze organisaties die zich inzetten voor de integratie van de Koerden en het bemiddelen tussen hen en de Nederlandse pers. Sommige Koerden schrijven over het

lot van hun volk en bepaalde journalisten wijden er veel tijd aan om de Koerdische kwestie onder de aandacht te brengen.

Dit wordt hen echter niet makkelijk gemaakt. Met name de Turkse regering doet zijn uiterste best om het Koerdische volk niet aan het woord te laten komen. De Turkse nationalistische regering is niet gebaat bij een Koerdisch geluid. De Koerdische pogingen om te integreren en invloed uit te oefenen op de Westerse berichtgeving worden zodoende vaak in de kiem gesmoord door middel van intimidatie en discriminatie vanuit de Turkse hoek. Het plaatsen van de PKK op terroristenlijst helpt hierbij. Door deze status is het moeilijk voor de Koerden om gehoord te worden, omdat op internationaal niveau regelmatig naar die status gewezen wordt. Door hierop te wijzen, worden de Koerden meteen van zware misdrijven tegen de mensheid beschuldigd.

Als Koerden protesteren tegen de dingen die hen worden aangedaan in Turkije, Iran, Irak en Syrië, speelt dit Turkse narratief een rol. Nederlanders met een Turkse achtergrond worden hierdoor opgehitst en zijn in de veronderstelling dat Koerden ongehoorzaam zijn en ‘losers zonder land’. En als de Koerden dan protesteren, starten deze Turkse Nederlanders soms contra-protesten. Dit zorgt er weer voor dat de pers zich niet focust op de Koerden, maar op de opstootjes tussen Koerden en Turken.

Toch denken de respondenten dat er positieve trends zijn. Bij de protesten zijn steeds vaker mensen aanwezig die niet Koerdisch zijn, er is meer bewustzijn over het lot van het Koerdische volk.

De hoofdvraag ‘*Hoe komt nieuws over het Koerdische conflict in de Nederlandse media tot stand?*’ is als volgt te beantwoorden: nieuws over Koerdistan is afhankelijk van verschillende invloeden. In de eerste plaats is er vanuit de Westerse pers weinig interesse voor de Koerden als het nieuws geen betrekking op henzelf heeft. In een medialandschap met achteruitlopende financieringen voor buitenlandredacties en correspondenten, wordt er niet veel geld besteed aan diepgaande verhalen. De Koerden zijn in de ogen van journalisten vaak geen volk, maar een militaire mogendheid die meevecht tegen Islamitische Staat. Dit is echter niet de belangrijkste reden voor het uitblijven van nieuws over Koerden. De Westerse grootmachten spelen een twijfelachtige rol bij het tot stand komen van de geopolitieke situatie in het Midden-Oosten en willen daar niet mee geassocieerd worden. De zakenrelaties die bestaan met Turkije in het bijzonder, maar ook met Iran, Irak en Syrië, moeten niet in gevaar gebracht worden door humanitaire acties vanuit het Westen. Het is makkelijker om het door Turkije aangehouden narratief in de media in stand te houden. In deze zin wegen geopolitieke en economische belangen dus zwaarder dan mensenrechten als het gaat over de totstandkoming van Westerse berichtgeving over Koerdistan.

6.3 Discussie

Op basis van de literatuur ligt het voor de hand dat de notie van *compassion fatigue* door Campbell (2012) belangrijk is in dit onderzoek. Hoewel uit literatuuronderzoek bleek dat Campbell het bestaan van deze moeheid - die ontstaat door verzadiging ten opzichte van oorlogsnieuws - in twijfel trekt, is er in dit onderzoek een duidelijk patroon gevonden voor het bestaan van deze moeheid onder Westerse lezers en makers. In gesprek met respondenten kan op het gebied van Koerden en het Midden-Oosten dan ook twijfel weggenomen worden bij David Campbell, omdat zijn hypothetische moeheid duidelijk naar voren kwam in dit onderzoek. Journalisten en Koerden geven toe dat er wel degelijk een zekere spanningsboog is voor conflicten in het Midden-Oosten.

Deze spanningsboog heeft ook te maken met de publieksinteresse van de Westerse lezer. Dat speelt bij de nieuwsproductie over frozen conflicts (Smetana & Ludvik 2019) een grote rol, hetgeen het onderzoek van Maxwell Hamilton & Lawrence (2010) onderstreept. Academisch onderzoek naar frozen conflicts is beperkt en de aandacht voor dergelijke conflicten in de media is ook miniem. De waarde van dit onderzoek ten opzichte van het bestaande literatuuronderzoek is de erkenning van de Koerdische kwestie als zijnde een frozen conflict. Het gebruiken van deze term als kader voor een breder spectrum aan conflicten is iets wat duidelijk uit dit onderzoek meegenomen kan worden. De term frozen conflict lijkt in de meeste onderzoeken gedestilleerd te zijn uit de term 'Koude Oorlog' en zodoende heeft zodoende vaak betrekking op de worsteling van post-Sovjetmaatschappijen in Oost-Europa en Centraal-Azië. Er bestaan echter meer van dit soort conflicten die in een geheel andere geopolitieke en maatschappelijke context geplaatst dienen te worden.

Reflecterend op de onderzoeken van Palmer (2011) en Afshana (2015) wordt duidelijk dat de impact van semantiek op een conflict groot is bij de Koerdische kwestie. Dit onderzoek onderstreept dan ook het bestaande onderzoek naar de invloed van semantiek op berichtgeving en vult het ook aan met een voorbeeld in de praktijk. Door de PKK als terroristische organisatie te bestempelen, heeft de Turkse regering de Koerden in een frame geplaatst dat tekenend is voor hun lot. Dit is ook in lijn met het onderzoek van Martin (1988) en Sinclair & Smets (2014) omdat het brongebruik van journalisten vermindert naar mate de afstand toeneemt. Nieuws over Koerden wordt zo uit informatie van de Turkse regering opgemaakt, waardoor er geen andere kant van het verhaal belicht wordt en de Turkse realiteit waarheid wordt. Het literatuuronderzoek dat in dit onderzoek is behandeld, over churnalism en het luie brongebruik van journalisten, toont voornamelijk dat producenten van nieuws in de eenentwintigste eeuw de neiging hebben minder met gevarieerde bronnen te werken en hun nieuws te maken aan de hand van persberichten. Dit gebeurt des te meer als er sprake is van een grotere afstand van een gebeurtenis. Literatuuronderzoek suggereert dat dit misschien niet wenselijk is, maar schiet daarbij voorbij aan de ernst van het probleem dat dit kopieergedrag voor de Koerden is gebleken. In dit onderzoek werd namelijk duidelijk dat het bestaansrecht van een bevolkingsgroep in gevaar kan komen als journalisten het discours aanhouden van een populistische of dictatoriale politicus.

Het wordt in dit onderzoek duidelijk dat de Westerse media correspondenten echt nodig hebben, zij het in een andere vorm dan in het verleden. Zij zijn van invloed op de berichtgeving die

Nederland over Koerden te horen krijgt. Het moderne mediasysteem eist van de correspondent dat deze zich constant aanpast aan een veranderende omgeving, waarin het een uitdaging is om genoeg geld te verdienen, selectief met nieuws om te gaan en te leveren waar het publiek op zit te wachten. Er is in de ‘*post-truth era*’, zoals geschetst door Waisboard (2011) en Romano (2017) echter een groeiende opkomst van nepnieuws en populistische politici, waardoor er ook behoefte is aan een *sense maker* die onwaarheden uit het nieuws filtert en het door Jackson & Maloney (2016) geschetste churnalism bestrijdt.

Het onderzoek van Valentina Dean (2019) heeft zich exemplarisch getoond voor een dieperliggend probleem bij verslaggeving over frozen conflicts: de complexiteit van bepaalde conflicten op afstand zit een degelijk begrip van de situatie in de weg. De journalist staat voor een moeilijke taak bij het produceren van nieuws over de Koerdische kwestie omdat het vele facetten en kanttekeningen heeft. Op hetgeen Dean heeft geschetst, kon in dit onderzoek gemakkelijk worden voortgebouwd. Er bestaat dus nog steeds wel een duidelijke omissie op het gebied van interpretatieve vaardigheid van nieuwsproducenten, iets waar met dit onderzoek hopelijk een startschot voor is gegeven, omdat het veelzeggend kan zijn over het begrip van de wereld bij de gemiddelde Westerse lezer. In literatuuronderzoek bleek wat journalisten doen om nieuws behapbaar te maken voor de lezer. Het beste wat de journalist kan doen is het maken van een culturele lens, zoals beschreven in het onderzoek van Tanikawa (2015), waardoor het culturele en maatschappelijke aspect van de Koerden beter begrepen kan worden. Uit dit onderzoek bleek helaas welke gevolgen dit Westerse frame kan hebben voor de begripsvorming over conflicten die ver van het Westen vandaan zijn. Dit verwesterde frame komt het daadwerkelijke begrip niet ten goede, want het schotelt het nieuws over conflicten in hapklare Westerse brokken voor.

6.4 Beperkingen en vervolgonderzoek

Een beperking van dit onderzoek is het Turkse geluid. Er is bewust geen gebruik gemaakt van een Turks geluid in dit onderzoek. Het bleek dat, naarmate het onderzoek vorderde, er een eenduidige mening bestond over de Turkse inbreng onder journalisten, beleidsmakers en Koerden. Bij vervolgonderzoek kan het echter waardevol zijn om ook met de Turks gezinde partijen te praten, om te zien of zij nog nuance kunnen aanbrengen in de Koerdische kant van het verhaal

Zoals ook in het theoretisch kader behandeld is, zijn buitenlandredacties aanzienlijk gekrompen. Helaas had dit als gevolg dat slechts een handjevol journalisten met mij wilden en konden spreken. In een vervolgonderzoek zou dit dan ook verholpen kunnen worden door met een breder spectrum aan internationale media te praten. Er zou gesproken kunnen worden met Britse, Amerikaanse of Duitse mediabedrijven om te ontdekken hoe dit onderwerp daar tot uiting komt. Door een bredere onderzoeksvraag te formuleren, waarin de media uit andere landen aan bod komen, zou het aantal respondenten vergroot kunnen worden. Het was door de beperkte tijd van het scriptietraject

niet mogelijk om deze actoren bij het onderzoek te betrekken, waardoor er een nuance mist op het gebied van de notie van 'Westers nieuws'. De redactie buitenland kan in vervolgonderzoek specialere aandacht krijgen. In dit onderzoek is er vooral gereflecteerd vanuit de onafhankelijke journalist en de Koerdische balling, waardoor de reflectie vanuit de redactie toch miniem is gebleven. Het zou waardevol zijn om verder te achterhalen hoe redacteuren het objectiviteitsprincipe omtrent nieuwsproductie interpreteren en hoe redacties nu wezenlijk verschillen van correspondenten wanneer zij nieuws maken over dezelfde onderwerpen.

Naar verstilte conflicten is in zijn algemeenheid te weinig onderzoek gedaan. Het Midden-Oosten is een gebied waar weinig academici hun vingers aan branden, iets wat ten koste gaat van de begripsvorming over dergelijke onderwerpen. Meer onderzoek is dus wenselijk, omdat onderzoek naar verstilte conflicten als dat van de Koerden een voorbeeld kan vormen voor andere conflicten die buiten het begripsveld van de Westerse lezer plaatsvinden.

7. Literatuur

- Afshana, S. (2015). From Kashmir to Khandar, A reporters dilemma: Caught between terrorist and freedom fighter. *Educational Research Multimedia & Publications, India, 1*.
- Ahmad, A. R. (2015). Which governments may control the mass media: Iran and Kurdistan as a case study? *Journal of Economic Development, Environment and People, 4*(2), 61-67.
- Andersen, R. (2019, 9 oktober). Wie zijn de Koerden en waarom bemoeit de hele wereld zich met hun lot? *Volkskrant*. Geraadpleegd op 21 juli 2020 van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/wie-zijn-de-koerden-en-waarom-bemoeit-de-hele-wereld-zich-nu-met-hun-lot~b7eb7c962/>
- Archetti, C. (2012). Which future for foreign correspondence? London foreign correspondents in the age of global media. *Journalism studies, 13*(5-6), 847-856.
- Baarda, B., Bakker, E., Julsing, M., Fischer, T., Peters, V., & Van der Velden, T. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff.
- Bali, A. (2016). Sykes-Picot and 'Artificial' States, *AJIL Unbound, 110*, 115-119
- Bargh, J. A., Chen, M., & Burrows, L. (1996). Automaticity of social behaviour: Direct effects of trait construct and stereotype activation on action. *Journal of personality and social psychology, 71*(2), 230.
- Bargh, J. A. (1999). *The cognitive monster: The case against the controllability of automatic stereotype effects. Dual-process theories in social psychology*. New York: Guilford.
- Bentley, C. (2011). Citizen journalism: Back to the future? *Geopolitics, History, and International Relations, 3*(1), 103-118
- Boeije, H. R. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Den Haag: Boom/Lemma Uitgevers.

- Boeije, H.R. (2010). *Analysis in qualitative research*. Londen: Sage Publications Ltd.
- Bourdieu, P. (1998). *Acts of resistance*. New York: New Press.
- Bowen, G. A. (2006). Grounded theory and sensitizing concepts. *International journal of qualitative methods*, 5(3), 12-23.
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). *Thematic analysis*. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbooks in psychology®. APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57–71).
- Braun, V., & Clarke, V. (2017). Thematic analysis. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 297–298.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Campbell, D. (2012). The myth of compassion fatigue. Geraadpleegd van: https://scholar.google.nl/scholar?cluster=4049590728795562149&hl=nl&as_sdt=0,5&as_vis=1
- Çiçek, M. (13 Januari, 2015). Did the Women of the YPJ Simply Fall from the Sky? Geraadpleegd op 15 augustus 2020 van: www.kurdishquestion.com/oldarticle.php?aid=did-the-women-of-the-ypj-simply-fall-from-the-sky.
- Clark, L. S., & Marchi, R. (2017). *Young people and the future of news: Social media and the rise of connective journalism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Coggins, B. L. (2015). Rebel Diplomacy. In A. Arjona, N. Kafir, & Z. Mampily, *Rebel governance in Civil war* (pp. 98-118). New York: Cambridge University press.
- Cooke-Jackson, A., & Hansen, E. K. (2008). Appalachian culture and reality TV: The ethical dilemma of stereotyping others. *Journal of Mass Media Ethics*, 23(3), 183-200.

- Dean, V. (2019). Kurdish Female Fighters: The Western Depiction of YPJ Combatants in Rojava. *Glocalism: Journal of Culture, Politics and Innovation*, 1, 1-29.
- Dirik, D. (20 April 2015). Feminism and the Kurdish Freedom Movement. *Kurdish Question*.
Geraadpleegd op 15 augustus 2020 van:
<http://kurdishquestion.com/oldarticle.php?aid=feminism-and-the-kurdish-freedom-movement>.
- Dorroh, J. (2007). Armies of one: are ABC's new one-person foreign bureaus a model for covering the world in the digital age? *American Journalism Review*, 29(6), 12-14.
- Eccarius-Kelly, V. (2002). Political movements and leverage points: Kurdish activism in the European diaspora. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 22(1), 91-118.
- Elmir, R., Schmied, V., Jackson, D., & Wilkes, L. (2011). Interviewing people about potentially sensitive topics. *Nurse Researcher*, 19(1), 12–16.
- Rosman, C. (2019, 26 oktober). Noord-Syrië is momenteel een geopolitiek wespennest. *Parool*.
Geraadpleegd op 10 september 2020 van <https://www.parool.nl/nieuws/noord-syrie-is-momenteel-een-geopolitiek-wespennest~b1404ea8/>
- Foss, C. (2014). Kemal Ataturk: giving a new nation a new history, *Middle Eastern Studies*, 50(5), pp. 826-847
- Free Press Unlimited (2020). Persvrijheid wereldwijd. Geraadpleegd op 10 augustus 2020 van:
<https://www.freepressunlimited.org/nl/persvrijheid-wereldwijd#:~:text=Persvrijheid%20onder%20druk,volkomen%20aan%20banden%20is%20gelegd>.
- Gabbert, E. (2018, 2 augustus). Is compassion fatigue inevitable in an age of 24-hour news? *Guardian*
Geraadpleegd op 20 juli 2020 van:
<https://www.theguardian.com/news/2018/aug/02/is-compassion-fatigue-inevitable-in-an-age-of-24-hour-news>
- Galtung, J., Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research* 2: 64–90.

- Geerdink, F. (2018). *Dit vuur dooft nooit: Een jaar bij de PKK*. Amsterdam: Spectrum.
- Glaser, B.G. & Strauss, A.L. (2012). *The Discovery of Grounded Theory. Strategies of Qualitative Research*. New Brunswick: Aldine Transaction
- Grbich, C. (2007). *Qualitative data analysis: An introduction*. London: Sage.
- Greenslade, R. (2012, 4 oktober). More PRs and fewer journalists threatens democracy. *The Guardian Online*. Geraadpleegd van: <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2012/oct/04/marketingandpr-pressandpublishing>
- Gunter, M. M. (1988). The Kurdish Problem in Turkey. *Middle East Journal*, 42(3), 389-406
- Gurevitch, M.I, Levy, M.R., Roeh, I. (1991). The Global Newsroom: Convergences and Diversities in the Globalisation of Television News. In *Communications and Citizenship: Journalism and the Public Sphere in the New Media Age*, 195–216. London: Routledge
- Hallin, D. & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: Three models of media and politics*. Cambridge University Press: Cambridge
- Hannerz, U. (2007). Foreign correspondents and the varieties of cosmopolitanism. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(2), 299-311.
- Henry, N. (2007). *American Carnival: Journalism under siege in an age of New Media*. London: University of California Press.
- Index on Censorship (6 juli 2019). Project Exile: Criticising Kurdish referendum forces journalist to leave Iraq. Geraadpleegd op 15 juli 2020 van: <https://www.indexoncensorship.org/2019/07/project-exile-criticizing-kurdish-referendum-leads-to-exile/>
- Institute Kurde de Paris (12 januari 2017) The Kurdish population. Geraadpleegd op 25 september 2020 van: <https://www.institutkurde.org/en/info/the-kurdish-population-1232551004>

- Jackson, D., & Moloney, K. (2016). Inside churnalism: PR, journalism and power relationships in flux. *Journalism Studies*, 17(6), 763-780.
- Kavakci, M. (2015). Deconstruction of Turkey's national identity: then and now (A postcolonial critique). *Üsküdar University Journal of Social Sciences*, 1(1), 48-52
- Kaya, G (2014). Why Jineology? Re-constructing the sciences towards a communal and free life. Geraadpleegd op 15 augustus 2020 van: <http://kurdishquestion.com/oldarticle.php?aid=why-jineology>.
- Kreyenbroek, P. G. (2005). On the Kurdish language. In *The Kurds* (pp. 62-73). Routledge.
- Luten, E.M. & Kardoï, A. (2018). *Bestemming Koerdistan*. Koerdistan Boeken: Naarden
- Mango, A. (1999). Atatürk and the Kurds, *Middle Eastern Studies*, 35(4), 1-25,
- Martin, S. R. (1988). Proximity of event as factor in selection of news sources. *Journalism Quarterly*, 65(4), 986-989.
- Maxwell Hamilton, J., & Lawrence, R. G. (2010). Foreign correspondence. *Journalism Studies*, 11(5), 630-633.
- el-Nawawy, M., & Kelly, J. D. (2001). Between the government and the press: The role of Western correspondents and government public relations in Middle East coverage. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 6(3), 90-109.
- Neurink, J. (2017, 18 oktober). Koerdische droom strandt op verraad en verdeeldheid. *Trouw*. Geraadpleegd op 19 september 2020 van <https://www.trouw.nl/nieuws/koerdische-droom-strandt-op-verraad-en-verdeeldheid~b606a1c9/>
- Öcalan, A. (2011). *Democratic Confederalism*. London: Transmedia Publishing Ltd., International Initiative Edition.
- Öcalan, A. (2013). *Liberating Life: Woman's Revolution*. London: International Initiative Publishing.

- Özoğlu, H. (1996). State-tribe relations: Kurdish tribalism in the 16th- and 17th-century Ottoman empire, *British Journal of Middle Eastern Studies*, 23:1, 5-27,
- Peterson, S. (1981). International news selection by the elite press: A case study. *Public Opinion Quarterly*, 45(2), 143-163.
- Plancer, E. (1993, 7 november). TV News: Who slashed the budgets? *New York Times*. Geraadpleegd op 21 juli 2020 van: <https://www.nytimes.com/1993/11/07/arts/1-tv-news-who-slashed-the-budgets-320193.html>
- Power, J. (1975, 7 november). Still new under the sun: Truth. *New York Times*. Geraadpleegd op 21 juli 2020 van: <https://www.nytimes.com/1975/11/07/archives/still-new-under-the-sun-truth.html>
- Qu, S.Q., & Dumay, J. (2011). The qualitative research interview. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8 (3), pp. 238-264.
- Rancière, J. (2009). *The Emancipated Spectator*. London: Verso
- Rapmund, M. (2014, 15 oktober). Koerdistan ‘Het Beloofde Land’ – De tragedie van een vreedzaam volk tussen hoop, vrees en olie. *Reporters Online*. Geraadpleegd op 1 oktober 2020 van: <https://reportersonline.nl/koerdistan-het-beloofde-land-de-tragedie-van-een-vreedzaam-volk-tussen-hoop-vrees-en-olie-2/>
- Robertson, R. (1992). *Globalization: Social theory and global culture* (Vol. 16). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Robinson, O. C. (2014). Sampling in interview-based qualitative research: A theoretical and practical guide. *Qualitative research in psychology*, 11(1), 25-41.
- Romano, A. (2017). Asserting Journalistic autonomy in the ‘post-truth’ era of ‘alternative facts’: Lessons from reporting on the orations of a populist leader. *Asia Pacific Media Educator*, 27(1), 51-66.

- Rosman, C. (2019, 26 oktober). Noord-Syrië is momenteel een geopolitiek wespennest. *Parool*. Geraadpleegd op 10 september 2020 van <https://www.parool.nl/nieuws/noord-syrie-is-momenteel-een-geopolitiek-wespennest~b1404ea8/>
- Roulston, K. (2010). *Reflective interviewing: A guide to theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Satow, E. (1917). *Satow's Guide to Diplomatic Practice*. London: Longman.
- Schwartz, H. (1969). Covering the foreign news. *Foreign Affairs.*, 48, 741.
- Şentek, Z., Shaw, C., Sözeri, K. (2017, 19 oktober). Met deze oliedeals steunt Turkije de onafhankelijkheid van de Iraakse Koerden. *De Correspondent*. Geraadpleegd op 20 september 2020 van <https://decorrespondent.nl/7431/met-deze-oliedeals-steunt-turkije-de-onafhankelijkheid-van-de-iraakse-koerden/1946789512701-6403f1e6>
- Sezgin, D., & Wall, M. A. (2005). Constructing the Kurds in the Turkish press: a case study of Hürriyet newspaper. *Media, Culture & Society*, 27(5), 787–798.
- Simon, S. (1979, 2 maart). Mustafa Barzani, Kurds' leader dies. *New York Times*. Geraadpleegd op 30 augustus 2020 van: <https://www.nytimes.com/1979/03/02/archives/mustafa-barzani-kurds-leader-dies-he-led-a-protracted-war-against.html>
- Sinclair, C., & Smets, K. (2014). Media freedoms and covert diplomacy: Turkey challenges Europe over Kurdish broadcasts. *Global Media and Communication*, 10(3), 319-331.
- Smetana, M., & Ludvík, J. (2019). Between war and peace: a dynamic reconceptualization of “frozen conflicts”, *Asia Europe Journal*, 17, 1-14
- Staszak, J. F. (2008). Exotic dance, erotic dance: Displaying the other's body from the 18th to the 20th Century. In *Annales de géographie* (No. 2, pp. 129-158). Armand Colin.
- Tanikawa, M. (2017). Seeking cultural relevance: Use of “culture peg” and “culture link” in international news reporting. *Journalism Practice*, 11(1), 115-133.

Tielbeke, J. (2020, 9 september). David Graeber 12 februari 1961 – 2 september 2020. *Groene Amsterdammer*. Geraadpleegd op 20 augustus 2020 van: <https://www.groene.nl/artikel/david-graeber-12-februari-1961-2-september-2020>

Ting, T. Y. (2010). Globalization and Foreign News Coverage. *The Journal of Comparative Asian Development*, 9(2), 321-346.

Utley, G. (1997). The shrinking of foreign news: From broadcast to narrowcast. *Foreign Affairs*, 2-10.

Vrede.be (27 september 2017). Turkije verliest zijn greep op het Syrische conflict. Geraadpleegd op 20 september 2020 van <https://www.vrede.be/nieuws/turkije-verliest-zijn-greep-op-het-syrische-conflict>

Waisbord, S. (2018). Truth is what happens to news: On journalism, fake news, and post-truth. *Journalism studies*, 19(13), 1866-1878.

Wilgenburg, W. (2020, 27 januari). Amnesty International worried about death sentence of Kurdish man in Iran. *Kurdistan24*. Geraadpleegd op 15 juli 2020 van: <https://www.kurdistan24.net/en/news/aafc434b-0d62-4101-9ee2-b386540a6eed>

Williams, M., & Moser, T. (2019). The Art of Coding and Thematic Exploration in Qualitative Research. *International Management Review*, 15, 45.

Bijlage A: Topiclijsten

Inleidende en afsluitende vragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Waar liggen de problemen bij berichtgeving over het conflict bij de Westerse media? 2. Lukt het als journalist om als duider op te treden en geen kant te kiezen? 3. Wat is de grootste uitdaging van de correspondent?
Moderne rol van de correspondent	<ol style="list-style-type: none"> 4. Wil de Nederlandse pers tegenwoordig nog investeren in buitenlands nieuws of eerder voor een dubbeltje op de eerste rij zitten? 5. Wat is de ideale rol van de correspondent in de moderne mediawereld?

Nieuwswaardigheid en publieksinteresse	<p>5. Wanneer krijgt buitenlands nieuws voorrang?</p> <p>6. Wat zijn de onderwerpen die het meest aanspreken als je nieuws maakt voor de Nederlandse pers?</p> <p>7. Is het Westerse publiek soms klaar met oorlogsnieuws, vanwege een zekere mate van <i>compassion fatigue</i>?</p> <p>8. Wanneer denkt u dat Koerdistan voor de krant interessant is?</p> <p>9. In hoeverre hou je rekening met publieksinteresse?</p> <p>10. Hoe gaan jullie om met berichten van persbureaus?</p>
Misverstanden	<p>11. Hoe maakt een persbureau gebruik van bronnen?</p> <p>12. Is de situatie in het Midden-Oosten te complex voor de Nederlandse lezer?</p> <p>13. Dringt de Koerdische ideologie door tot de Nederlandse media?</p>
Rol van Turkse regering	<p>14. Wat is de rol van Turks president Erdogan bij de Westerse berichtgeving over Koerdistan</p> <p>15. In hoeverre houdt de Nederlandse regering rekening met haar band met Turkije wanneer ze uitspraken doet over de Koerden</p> <p>16. Wordt de Turkse staat boven de Koerdische zaak gesteld?</p>
Belang van staten	<p>17. Zijn Europese landen bang om hun band met de landen in het Midden-Oosten in gevaar te brengen?</p> <p>18. In hoeverre is ons idee van een soevereine staat in conflict met de Koerden, vanwege hun stateloosheid?</p> <p>19. Hoe staan mensenrechten in verhouding met economische belangen?</p>
Koerdische diplomatie	<p>20. Hoe probeer je als balling een verschil te maken in de media?</p> <p>21. Hoe zit het met jouw geloof in een onafhankelijkheid en hoe kunnen de media daaraan bijdragen?</p> <p>22. Heeft u het idee dat u in Nederland vrij Koerd kan zijn?</p> <p>23. Kunnen protesten een verschil maken?</p>

Bijlage B: Codeboom

Invloed Turkse regering

- Persvrijheid in de regio
- Turkse machtssfeer politiek
- Turkse machtssfeer nieuws
- Turkse invloed in Nederland
- Geopolitieke invloed Turkije

Turkse, Arabische en Perzische blik op nieuws

- Arabische blik
- Pan-Perzische blik
- PKK op terroristenlijst

Verslag over het Midden-Oosten

- Ervaring in Midden-Oosten
- Mainstream perspectief
- Gevarieerde waarheidsvinding

Publieksinteresse van Nederland

- Nieuswaardigheid gaat niet over mensenrechten
- Geen directe invloed op Nederland is niet interessant
- Binnenlands nieuws is interessanter
- Interessant vanwege buitensporig geweld
- Compassiemoeheid
- Desinteresse

Nederlandse misverstanden

- Obsessie met de daders
- Interesse voor feelgood-nieuws
- Koerden altijd secundair in nieuws
- Diversiteit in gebied soms ingewikkeld

Belang van staten

- Beïnvloeding door Europese regeringen
- Verkeerde frames en etiketten door grootleiders ingezet voor eigen politieke doelen
- Media volgen uitspraken van wereldleiders
- Regeringen negeren problematiek
- Imperialistische inborst wereldleiders
- Europees landen belang bij oorlogen in Midden-Oosten

Rebel diplomacy

- Koerdistan geen bondgenoten op hoog niveau
- Koerdistan is identiteit, geen soevereine staat
- Koerdistan geen officieel erkend persbureau
- Rebellendiplomatiek
- Koerden zijn tegen staatsvorming
- Koerdische bemoeienis in Westers
- Diasporanieuws
- Rebellenprotest
- Positieve toon

